

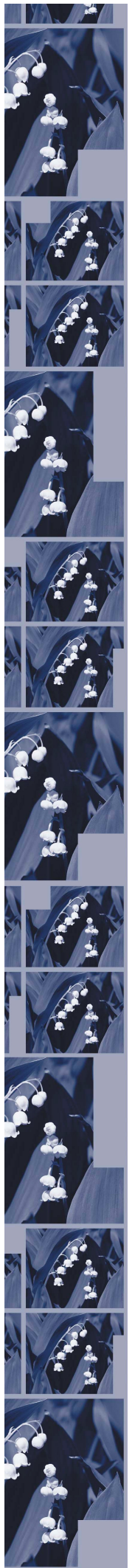
Fylkesmannen i Østfold

Rapport

Fylkesmannen i Østfold

Årsrapport 2006

Februar 2007

Fylkesmannen i Østfold

27. februar 2007

Årsrapport 2006

Forord

Årsrapporten følger i hovedsak oppbyggingen av tildelingsbrevet - kap 1 om ledelse, organisering og styring og kap 2 om tilbakemelding på sentrale politiske føringer. I rapportens kap 3 omtales de ulike departementenes resultatområder gitt i oppdragsbrev for 2006.

Årsrapporten viser bredde og variasjon i embetets oppgaver. En viktig del av arbeidet er rettet mot kommunene hvor vi har oppgaver knyttet til lovlighetskontroller av kommunale budsjett og klagebehandling av vedtak truffet i kommunale organer. Innenfor sosial- og helsevesen, familierett, fri rettshjelp, miljøvern, landbruk, utdanning og på andre områder har vi en rekke forvaltnings- og rådgivningsoppgaver. Arbeidet med utvikling og modernisering av kommunesektoren har gitt en ny og viktig dimensjon til Fylkesmannens arbeid.

Grundig, juridisk korrekt og rask saksbehandling vektlegges, og vi har med få unntak lyktes med å holde saksbehandlingstiden på forsvarlig nivå. Funksjonen som statlig sektormyndighet og et sterkere fokus på utviklerrollen, fører til at prioriteringen for å oppnå balanse mellom de ulike oppgavene - saksbehandling, tilsyn, rådgivning, pådrivervirksomhet og utviklingsarbeid - blir mer krevende.

Resultatet for Østfold-kommunene ble historisk godt og er på nærmere en halv milliard kroner. Dette er meget gledelig etter flere år med underskudd og vanskelige prioriteringer på tjenesteområdene. Kommunene må nå benytte anledningen til å bygge opp fond igjen for å klare store investeringsbehov og nye krav til vedlikehold og tjenester. En driftssituasjon som sikrer et driftsresultat på minst 3 % må være målet for alle kommunene, og nå burde det være et realistisk mål.

Året 2006 har som 2005 vært preget av arbeid med å videreutvikle intern organisering. Jeg vil i denne sammenheng trekke frem de ansattes positive holdning og vilje til å finne løsninger, og takke for helhjertet daglig innsats.

Videre takker jeg kommunene, de statlige etater, Østfold fylkeskommune og våre kontakter og samarbeidsparter for et godt samarbeid gjennom året.

Anne Enger
sign.

INNHold

1. ORGANISERING, BEMANNING, VISJON.....	1
1.0 Organisering.....	1
1.1 Fylkesmannens visjon og hovedmål.....	3
1.2 Budsjett 2005 - resultat.....	3
1.3 Elektronisk embetsoppdrag og rapportering.....	3
1.4 Saksbehandlingstid og systematisk sammenligning.....	3
1.5 Elektronisk forvaltning.....	4
1.6 Ledelse, organisering og styring.....	5
2 SENTRALE POLITISKE FØRINGER.....	9
2.1 Fornyning av offentlig sektor - generelle samordningsoppgaver.....	9
2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting.....	11
2.3 Oppvekst, familie, barnehager og utdanning.....	14
2.4 Arealdisponering og byggesaker.....	16
2.5 Landbruksrelatert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern.....	19
2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap.....	24
3.0 KONGEHUSET (resultatområde 00).....	26
Resultatområde 00.1 Kongelige besøk.....	26
Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer.....	26
3.1 MILJØVERNDEPARTEMENTET (res.område 01-11).....	27
Resultatområde 01 Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold.....	27
Resultatområde 02 Friluftsliv.....	28
Resultatområde 04 Overgjødsling og oljeforurensning.....	28
Resultatområde 05 Helse- og miljøfarlige kjemikalier.....	29
Resultatområde 06 Avfall og gjenvinning.....	29
Resultatområde 07 Klimaendringer, luftforurensning og støy.....	29
Resultatområde 09 Regional planlegging.....	30
Resultatområde 10 Kart og geodata.....	31
Resultatområde 11 Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver.....	31
3.2 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET - (res.område 21-26).....	33
Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling.....	33
Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket.....	35
Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk.....	40
Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak.....	40
Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør.....	41
Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser.....	41
3.3 KUNNSKAPSDEPARTEMENTET - (res.område 31- 38).....	44
Resultatområde 31 Tilsyn og klagebehandling.....	45
Resultatområde 32 Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse.....	51
Resultatområde 33 Kvalitets- og kompetanseutvikling.....	51
Resultatområde 35 Informasjon, veiledning og samarbeid.....	52
Resultatområde 36 Løpende drifts- og forvaltningsoppgaver.....	52
Resultatområde 37 Tilskuddsforvaltning og øvrige oppgaver finansiert over fagkapitler.....	53
Resultatområde 38 Barnehager.....	53
3.4 BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET (Res.område 42-45).....	55
Resultatområde 42 Familierett.....	55
Resultatområde 44 Familievern.....	55
Resultatområde 45 Barnevern.....	55
Resultatområde 48 Likestilling.....	57
3.5 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET - (res.område 50-57).....	58
Resultatområde 51 Siviladministrasjon.....	58
Resultatområde 52 Borgerrettigheter.....	58
Resultatområde 53 Regional samordner innen samfunnssikkerhet og beredskap.....	58
Resultatområde 54 Veileder og pådriver overfor kommunene.....	60
Resultatområde 55 Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanleggingen.....	61
Resultatområde 56 Samordning ved ekstraordinære hendelser i fred, sikkerhetspolitiske kriser og krig.....	61

Resultatområde 57 Sivilt-militært samarbeid.....	62
3.6 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET (res.område 61-66)	63
Resultatområde 61 Samordning og omstilling og fornying i kommunene.....	63
Resultatområde 62 Kommuneøkonomi.....	64
Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov.....	66
Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren	66
Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett.....	66
Resultatområde 67 Innvandring og integrering.....	66
3.7-8 HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET - (res.område 70-77 og 81-82)	67
Resultatområde 71 Folkehelsearbeid.....	67
Resultatområde 72 Primærhelsetjeneste.....	70
Resultatområde 73 Sosialtjeneste.....	71
Resultatområde 74 Levekår.....	73
Resultatområde 75 Spesialisthelsetjenesten m.m.	74
Resultatområde 76 Utviklingsoppgaver	75
Resultatområde 77 Andre oppdrag.....	85
Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven	86
Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen	88
3.9.1 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET – (res.område 91)	90
Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven	90
3.9.2 UTENRIKSDEPARTEMENTET – (res.område 93)	90
Resultatområde 93 Apostiller.....	90
3.9.3 KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET – (res.område 95-97)	91
Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn.....	91
Resultatområde 96 Gravferdsloven	92
Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdags fred.....	92
3.9.3 FORNYINGS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET – (res.område 99).....	92
Resultatområde 99 Partistøtteordningen.....	92

ÅRSRAPPORT 2006

1. ORGANISERING, BEMANNING, VISJON

1.0 Organisering

Fylkesmannen i Østfold legger med dette fram rapport for virksomhetsåret 2006. Rapporten er tilbakemelding til fylkesmannens overordnede departementer som fra 01.01.2006 er:

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Barne- og likestillingsdepartementet
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kultur- og kirkedepartementet
- Kunnskapsdepartementet
- Landbruks- og matdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Utenriksdepartementet

Embetet har i virksomhetsåret hatt fokus på videreutvikling av organisasjonen. Det var viktig med budsjettilpasning og følgelig varierende vektlegging av rettssikkerhet, tilsyn, veiledning og utvikling på nevnte departementers mål- og resultatområder slik de er nedfelt i tildelingsbrev og oppdragsbrev.

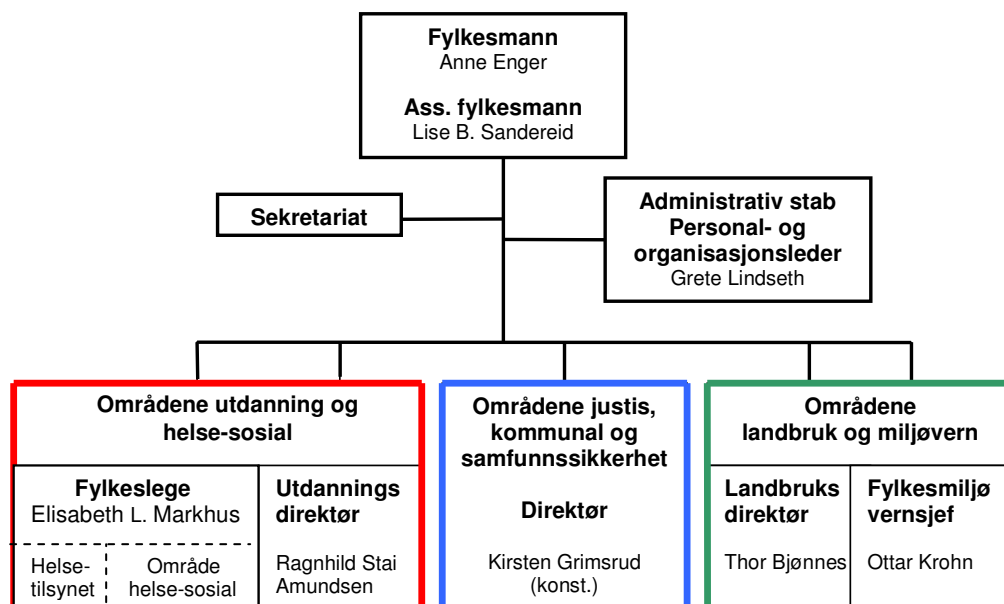
Fylkesmannsembetet er fra 01.10.2006 organisert i områder som er samlokalisert slik:

- Områdene helse-sosial og utdanning
- Områdene kommuneøkonomi, justis og samfunnsikkerhet
- Områdene miljø og landbruk

For øvrig har fylkesmannen en administrativ stab og et lite sekretariat.

Organisasjonskart pr 01.10.2006

Organisasjonskart for Fylkesmannen i Østfold

Embetsledelse:

- fylkesmann Anne Enger
- assisterende fylkesmann Lise Beret Sandereid

Områdeledelse:

- fylkeslege Elisabeth Lilleborge Markhus – område helse-sosial *
- utdanningsdirektør Ragnhild Stai Amundsen – område utdanning
- avd.direktør Kirsten Grimsrud (konst. fra 01.09.) – område kommuneøkonomi-justis-samfunnssikkerhet **
- direktør Ottar Krohn – område miljø
- landbruksdirektør Thor Bjønnes – område landbruk
- personal og organisasjonsleder Grete Lindseth – administrativ stab

Kommentar:

* Fram til endringen 01.10.2006 var Nils Egil Monstad konst. direktør for område sosial og familie.

** Direktør for område kommuneøkonomi-justis-samfunnssikkerhet Trond Rønningen sluttet 31.08.2006.

Bemanning ved fylkesmannsembetet i Østfold

Fylkesmannsembetet hadde pr. 31.12.2006 i alt 120 ansatte hvorav 104 fast tilsatt, 9 i engasjement og 7 i permisjon. Til sammen var arbeidsinnsatsen 105,4 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og fødselspermisjon. Dette fordeler seg på områder som vist i tabellen nedenfor. Av de i alt 105,4 årsverk er 11,2 årsverk dvs 10,6 % finansiert med eksterne midler.

Område	Sum		Sum		Antall	Antall
	tilsatte	Antall	tilsatte	Antall		
	pr 31.12.	årsverk	pr 31.12.	årsverk	årsverk	årsverk
	2006	2006	2005	2005	2004	2003
Embetsledelse	2	2,0	2	2,0		
Sekretariat	3	2,9	3	2,9		
Administrativ stab - *)	26	21,8	26	20,6		
Kommuneøk., -jus, samfunnssikkerhet	15	13,9	16	14,9		
Helse	11	9,9	13	9,8		
Sosial og familie	16	13,6	18	17,5		
Miljø	18	16,2	17	16,8		
Landbruk	17	14,2	18	17,5		
Utdanning	12	11,0	11	9,2		
Sum - *)	120	105,4	124	111,1	113,2	119,3
*) Herav Statens hus, felles for alle brukeretatene	7	6,3	9	6,1	5,8	5,8
Fylkesmannens andel av SH er ...(58%)		3,7		3,5	3,3	3,3

Kommentar til status pr 31.12.2006 og årsverksberegningene:

- 1) Årsverkstallet inkluderer sykefravær og fødselspermisjon med lønn. Permisjoner uten lønn/uten arbeidsgiveransvar for Fylkesmannen som omfatter 4 årsverk, er ikke inkludert.
- 2) Stab, merkantile funksjoner: Inkludert i merkantile funksjoner er 7 ansatte 6,3 årsverk med fellesoppgaver i Statens hus: informasjonssenteret 3,0 årsverk og kantinen 2,4 årsverk. Andre fellesfunksjoner utgjør 1,0 årsverk fra Fylkesmannen der andre brukeretater dekker 42% av kostnadene.
- 3) Område sosial og familie: I alt 3,9 årsverk er finansiert med eksterne midler.
- 4) Område miljø: Herav 0,8 årsverk finansiert med ekstern midler
- 5) Område landbruk: Herav 1,0 årsverk prosjektarbeid finansiert med eksterne midler.
- 6) Område helse: Herav 1,2 årsverk finansiert med eksterne midler.
- 7) Område utdanning: Herav 1,7 årsverk finansiert med eksterne midler og 0,5 år engasjert etter avtale med A-etat.

1.1 Fylkesmannens visjon og hovedmål

Som statens fremste representant i Østfold skal fylkesmannen sørge for at vedtak, mål og retningslinjer utformet av Storting og regjering følges opp. Fylkesmannen har som en av sine viktigste oppgaver å samordne den statlige politikken på regionalt nivå i forholdet til kommunene.

Embetsvisjonen er å være pådriver for rettsikkerhet, velferd og bærekraftig utvikling.

Sentrale oppgaver er å

- ivareta rettssikkerheten for enkeltpersoner
- formidle og bidra til gjennomføring av nasjonal politikk
- sørge for samordning av statlige styringssignaler rettet mot kommunesektoren og bidra til at formidlingen av statlige forventninger er konsistent og helhetlig
- spille en aktiv rolle i det regionale plan- og utviklingsarbeidet
- være talerør for Østfold overfor sentrale myndigheter.

Fylkesmannen i Østfold har en strategisk plan for perioden 2006-2008 og virksomhetsplaner for områdene som korresponderer med de ulike departementenes oppdrags- og tildelingsbrev.

1.2 Budsjett 2005 - resultat

Bevilgning på kap 1510 post 01 var på 50,805 (49,619) mill. kroner brutto; i tillegg kommer overført 0,237 (0,340) mill kroner fra 2005 og andre tilleggsbevilgninger/overskridelses-samtykker på 1,809 (0,724) mill kroner, til sammen 52,854 (50,683) mill. kroner ekskl. inntjeningskrav. Sum mindreforbruk totalt ble 1,031 (0,512) mill kroner. Dette søkes overført til år 2007. Mindreforbruket skyldes i hovedsak innsparing ved vakanser. (Tallene i parentes gjelder 2005.)

1.3 Elektronisk embetsoppdrag og rapportering

Fylkesmannen i Østfold utarbeider følgende rapporter for virksomheten i år 2006:

- Regnskapsrapport pr 31.12.2006, jf brev til Moderniseringsdepartementet datert 12.01.2007.
- Årsrapport 2006 – denne rapport
- Særskilte rapporter til fagdepartementene knyttet til oppdragsbrev og tilskottsforvaltning bl.a.:
 - Helse- og sosialmelding 2006 fra Helsetilsynet i Østfold og Fylkesmannen i Østfold, februar 2007.
 - Rapport om forvaltning av landbrukspolitiske virkemidler, årsrapport 2006, til Statens landbruksforvaltning
 - Rapport for miljøområdet til Direktoratet for naturforvaltning

1.4 Saksbehandlingstid og systematisk sammenligning

I perioden fra 2002 har det vært satset målbevisst på å redusere saksbehandlingstiden på saker etter plan- og bygningsloven. Siden 2004 har gjennomsnittlig saksbehandlingstid vært på i underkant av 3 måneder. Det har vært en viss økning i saksmengden i 2006 i forhold til 2005. For en mer detaljert oversikt over utviklingen vises det til tall fra systematisk sammenligning av fylkesmannsembetene (SYSAM).

Saksbehandlingstiden for klager etter lov om sosiale tjenester var i gjennomsnitt 1,2 måneder i 2005. I 2006 har saksbehandlingstiden økt for hvert tertial, fra 1,6 måneder i gjennomsnitt i 1. tertial til 2,2 måneder i 3. tertial. Samtidig er antallet behandlede saker redusert fra 514 i 2005 til 426 i 2006. Ved årsskiftet 2005/06 var 51 klager ubehandlet, mens antallet ubehandlede klager ved årsskiftet 2006/07 var 99.

Saker der Fylkesmannen fatter vedtak som første instans i medhold av rettshjelploven, har vært høyt prioritert også i 2006. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært på ca 4-5 uker. Tilsynsarbeidet med overformynderiene har fortsatt i 2006, og det er gjennomført 3 tilsyn.

1.5 Elektronisk forvaltning

Fylkesmannen i Østfold finner at arbeidet med elektronisk forvaltning bidrar bit for bit til å oppfylle målene i eNorgeplanen 2009, handlingsplaner og rammeverk. Men vi har utfordringer/problemer hvor helhetsløsningen også er avhengig av produktleverandørens kompetanse, utviklings- og oppfølgingsansvar som på noen områder ikke holder mål.

Saks- og arkivsystem

Fylkesmannen i Østfold har brukt mye ressurser i 2006 på innføring av fullelektronisk arkiv og saksbehandling og har lagt vekt på å involvere de ansatte i prosessen. Det er arrangert samlinger med fokus på arbeidsformer, rutiner og informasjonssikkerhet. Alle ansatte har fått tilbud om ePhorte-kurs på flere nivåer. Kursene er holdt ved hjelp av interne krefter. Leverandøren har vært engasjert for å styrke kompetansen i Arkivet ved kurs og konsulentbistand. Superbrukere har fått spesiell oppfølging, blant annet veilederopplæring. Det er viktig at alle ansatte lærer seg ePhorte som vil bli et sentralt verktøy i det daglige arbeidet.

Fylkesmannen i Østfold er i en fase hvor arbeidsformer, vedtatte rutiner, saksbehandling uten papir, kvalitetssikring m.m. testes. Fra 1. mars 2007 vil arkivbasen bli periodisert og være 100% fullelektronisk operativ. Vi har oppgradert med ny oracleserver, webapplikasjonsserver og bunkeskanner slik at det tekniske utstyret ikke skal være en flaskehals for effektivt arbeid.

Det største hinderet for effektiviteten er ePhorte-applikasjonen, som uavhengig av versjon, inneholder feil og mangler. Spesielt dokumentskanningsfunksjonen inneholder mye feil som skaper store forsinkelser i arkivet. Leverandørens brukerstøtteapparat er for dårlig. Fylkesmannen vil derfor be om at departementet som avtalepart tar saken opp med leverandøren.

Nettbasert informasjon

Internett er i henhold til Fylkesmannens kommunikasjonsstrategi og internettstrategi vår primære eksterne kommunikasjonskanal. Fylkesmannen har daglige nyheter på nettsiden og tjenester som tilbys er kurs, møter og tilsynsoversikt, oversikt over tilsynsrapporter, pressesenter, elektronisk påmelding, samt egne prosjektsider (miljøprogram for jordbruket, modernisering i kommunesektoren, barnehage, etablering av landskapsvernområder, f.eks. i Rygge) og forslag til nasjonalpark (f.eks. Ytre Hvaler). Hele 60 % av alle nyheter fører til oppslag i media.

Intranettet vårt er i sitt fjerde driftsår og blir stadig mer brukt som kanal for intern informasjon og samhandling. Intranettet og nettbasert intern informasjon inngår således som en viktig del av ny arbeidsform hos Fylkesmannen i Østfold. Videre har Fylkesmannen deltatt i informasjonsforum for alle fylkesmannembetene på oppdrag fra fylkesmennenes arbeidsutvalg.

Kart og stedfestet informasjon

Fylkesmannen har tidligere lagt grunnlaget for mer bruk av kartdata og utvikling av databaser ved embetet gjennom

- etableringen av en intern tverrfaglig analysegruppe,
- Østfold analyse som er et partnerskap mellom Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune,

- etablering av et internt arbeidslag for geografiske informasjonssystemer (GIS) med representanter fra alle fagområdene,
- et partnerskap med Østfold fylkeskommunen om GIS.

Fylkesmannen samarbeider med fylkeskartkontoret om organisering av Norge Digitalt Østfold og deltar i fylkets geodatautvalg. I 2006 ble det under Norge digitalt opprettet en arbeidsgruppe for tematiske geodata der embetet deltar. Det er utviklet en kartløsning med flere typer tematiske geodata som anvendes i saksbehandlingen. Arbeidet med å integrere kartfunksjon i saks- og arkivsystemet er igangsatt og i løpet av vinteren 2007 kan en vise saker fra ePhorte i kartfunksjonen. Embetet har siden juni 2006 sekundært klassert saker på gårds- og bruksnummer.

Fylkesmannen deltar i Fornyings- og administrasjonsdepartementets fagutvalg for kart og i arbeidet med implementering og oppfølging av felles GIS-strategi for fylkesmannsembetene.

Fylkesmennes Regionale Informasjonsnett - FRI

Nettet gir god oversikt over tildelings- og oppdragsbrev. Dette er hittil bare sporadisk benyttet av eget embete til informasjons- og erfaringsutveksling med andre embeter. For det meste brukers embetets egne internett sider.

Informasjonssikkerhet

Embetets sikkerhetsutvalg har i 2006 arbeidet med å revidere vårt sikkerhetssystem. Dette arbeidet vil videreføres i 2007.

Lisenser

Fylkesmannen i Østfold har tegnet egen "Selectavtale" med Microsoft i 2006. Avtalen sikrer oss gode priser, først og fremst på operativsystemløsninger og programvare på servere. Arbeidsstasjonsparken er ikke økt fra 2005 til 2006.

1.6 Ledelse, organisering og styring

Omorganisering og omstilling

Med ny organisering av embetet i fagområder fra 01.01.2005 ble 2006 året for konsolidering. Underveisevaluering ble gjennomført i januar 2006 og den 01.10.2006 ble det foretatt en mindre tilpasning med felles ledelse og budsjett på områdene helse og sosial.

Arbeidslag for samfunnssikkerhet og beredskap

Våren 2005 ble det etablert et arbeidslag for samfunnssikkerhet og beredskap. Laget har i 2006 kartlagt blokkenes og stabens ansvar og oppgaver basert på embetsoppdrag og tildelingsbrev. I tillegg har tilsyn, øvelser og andre løpende beredskapsoppgaver vært drøftet på lagets møter. Representanter fra laget har også bidratt i gjennomføringen av atomberedskapsøvelse i Halden.

Arbeidslag for analyse og kommunedialog

Dette arbeidslaget har som hovedoppgave å fremskaffe grunnlagsdokumentasjon for fylkesmannens styringsdialog med kommunene. Laget skal bidra til å utvikle kommune-kunnskapen og samordningen internt og eksternt, slik at embetet kan yte bedre og mer samordnede tjenester, og styrkes faglig i dialogen med kommunene. Dette innebærer analyse av kommunenes økonomiske situasjon, fordeling av skjønnsmidler, samordne statlige pålegg til kommunene, støtte til moderniserings-/utviklingsarbeid og andre tiltak i forhold til kommunene. Hovedtyngden av arbeidet har vært å forberede fylkesmannens møter med enkeltkommuner; i alt 6 i 2006: Trøgstad, Hobøl, Askim, Marker, Rakkestad og Hvaler. Laget

har utarbeidet særskilte statusrapporter for hver av disse kommunene. Videre har laget drøftet fordeling av skjønnsmidler.

Planlag

Et internt planlag drøfter og samordner områdenes ulike innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/reguleringsplaner. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

Forvaltningsreformen

Fylkesmannen har orientert om forvaltningsreformen på allmøter internt og i møter med statsetatene. Det er vedtatt en intern informasjonsplan og legges opp til mer omfattende drøftinger i 2007.

Personalpolitikk og likestilling på embetsnivå

Ved kunninggjøring av stillinger opplyses det om at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen og at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning og å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn.

I 2006 ble 16 personer eksternt rekruttert ved tilsetninger i faste stillinger (5), engasjement (4) og vikariater (7). Av disse var 11 kvinner og 5 menn. Ett engasjement ble besatt av mann med innvandrerbakgrunn.

Kjønnsfordeling ved rekruttering i 2006

Område	Stilling	Antall 2006		
		K	M	S
Helse-sosial	Rådgiver	1		1
	Seniorrådgiver		1	1
Landbruk	Prosjektleder		1	1
	Rådgiver	1	1	2
	Fylkesagronom	1		1
Miljø	Rådgiver		1	1
Kommuneøkonomi-juridisk-samfunnssikkerhet	Rådgiver	2		2
Adm.stab	Førstekonsulent	1		1
	Konsulent	1		1
	F.sekretær	3		3
	Husholdsass.	1	1	2
Embetet totalt		11	5	16

Fylkesmannen har kartlagt kjønnsfordelingen og integrert tiltak i personalpolitikken, lønnspolitikken, i regler for annonsering og har laget interne rutiner for oppfølging av IA-avtalen.

Overgang til fullelektronisk arkiv innebærer vesentlig endringer i arbeidsformer, og vi har planlagt og avsatt midler til kompetanseutviklingstiltak knyttet til den omstillingsprosessen som skal sikre motivasjon og hindre utstøting av arbeidstakere.

Vi har prioritert oppfølging av sykefravær som har gitt større utfordringer i 2006 enn tidligere.

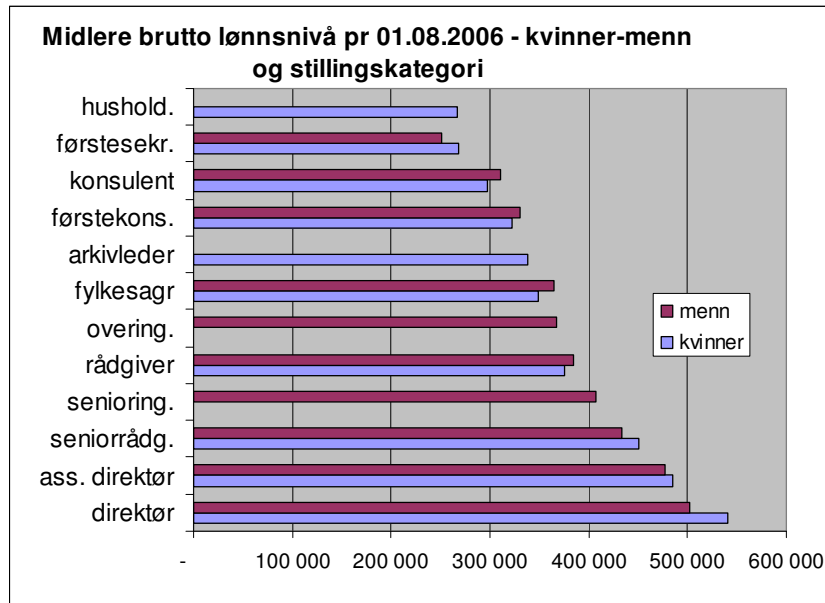
Fylkesmannen har for øvrig ikke satt inn spesielle tiltak knyttet til likestilling. Arbeidstiden er lik for kvinner og menn ved embetet. Det er 35 (34) deltidsansatte, 24 (26)

Kjønnsfordeling på områdenivå pr 31.12.2006

Område	Antall 2006			Andel %		Antall 2005			Andel %	
	K	M	S	K	M	K	M	S	K	M
Toppledelse	2		2	2		2		2	2	
Helse-sosial	21	6	27	18	5	23	8	31	19	6
Utdanning	8	5	13	7	4	5	6	11	4	5
Landbruk	8	9	17	7	8	6	12	18	5	10
Miljø	3	15	18	3	13	3	14	17	2	11
Kommuneøk-justis-samfunnssikkerhet	8	6	14	7	5	9	7	16	7	6
Administrativ stab	23	3	26	19	3	24	2	26	19	2
Sekretariat	2	1	3	2	1	2	1	3	2	1
Embetet totalt	75	45	120	62,5	37,5	74	50	124	60	40

K = kvinner, M = menn, S = sum

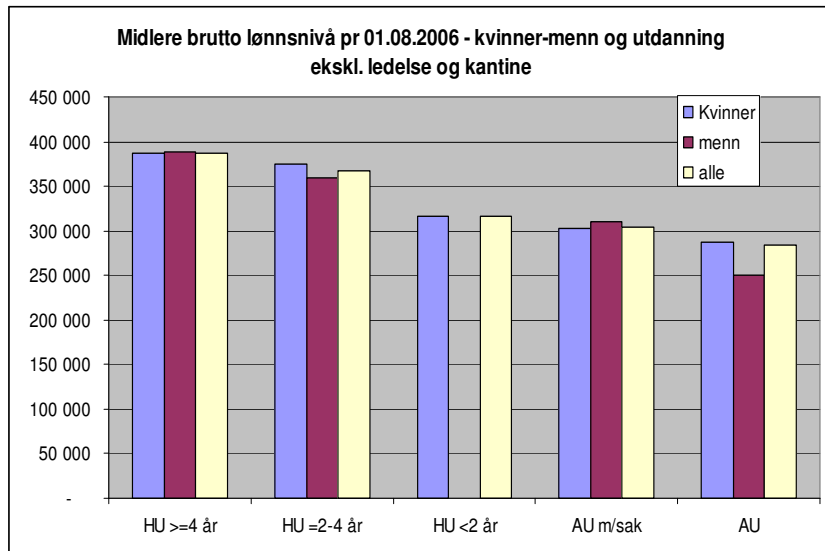
Lønnsnivå kvinner-menn og stillingskategori

kvinner og 7 (7) menn. Embetet har en fleksibel arbeidstidsordning og permisjonsmuligheter for småbarnsforeldre med fleksibel arbeidstid, redusert arbeidstid og hjemmekontor. Normalt forekommer ikke bruk av overtid. (Tallene i parentes gjelder 2005.)

I embetets samarbeidsutvalg med representanter fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, var det 5 kvinner og 3 menn. I arbeidsmiljøutvalget var det 1 kvinne og 5 menn.

Lønnsnivå kvinner-menn og utdanningsnivå

Sykefraværet pr 3. kvartal 2006 var samlet 7,9% (3,9 i 2005, 4,3 i 2004) hvorav kvinners sykefravær var 11,4% (6,5) og menns 2,1% (0,4).

I 2007 planlegger Fylkesmannen å kartlegge hvordan embetet utøver sin aktivitetsplikt for likestilling internt og veiledningsplikt på Fylkesmannens fagområder for å avdekke eventuelle uønskede lønnsforskjeller.

Forklaring

HU >=4 år - høyere utdanning fra 4 år og mer
 HU =2-4 år - høyere utdanning fra 2 år og inntil 4 år
 HU <2år - høyere utdanning under 2 år
 AU m/sak - annen utdanning med saksbehandleroppgaver
 AU - annen utdanning uten saksbehandleroppgaver

Nytt Lønns- og personalsystem

Etter planen skal nytt lønns- og personalsystem (SAP) tas i bruk i 2007 og prosjektperioden er fastsatt til de fire første månedene. I desember 2006 deltok embetet i oppstartmøte på SSØ Hamar samt gjennomførte enkelte forberedende aktiviteter. Embetet var bl.a. initiativtaker til en fagdag om det nye lønns- og personalsystemet.

Grønn stat – miljøledelse i staten

I 2003 ble embetets arbeid med Grønn stat – miljøledelse fastlagt ved organisering, utmeisling av miljøpolitikk, status, mål og tiltak for satsingsområdene innkjøp, avfall, energi og transport. Fylkesmannen har iverksatt rutiner for håndtering av miljøfarlig avfall i Statens hus der alle brukeretatene deltar, og det er inngått avtale om avhending av EE-avfall. Ved innkjøp skal miljømerkede varer prefereres under ellers like konkurransevilkår.

Lærlinger

Fylkesmannen har i 2006 forberedt tilsetting av 2 lærlinger fra 2007 til fagområdene kontor og IKT.

2 SENTRALE POLITISKE FØRINGER

2.1 Fornyning av offentlig sektor - generelle samordningsoppgaver

2.1.1 Samordning i forhold til kommunerettet styring og utvikling

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse med skiftende tema.
2. Ett møte for drøfting av kommuneøkonomiproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens planlagte møter med enkeltkommuner, i alt 6 pr år og
4. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannens dialog med den enkelte kommune er basert på et særskilt utarbeidet fortrykk om status og utfordringer på utvalgte områder. Her møter kommunens politiske og administrative ledelse fylkesmannens ledergruppe. I 2006 besøkte Fylkesmannen Trøgstad, Hobøl, Askim, Marker, Rakkestad og Hvaler. De umiddelbare tilbakemeldingene på disse møtene er positive, og vi tar sikte på å videreføre dialogen på denne måten til alle kommunene er besøkt; det gjenstår 3 første halvår 2007.

2.1.2 Kommuneøkonomi, ROBEK

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren, jf kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, formidles/drøftes som nevnt over, i årlige informasjonsmøter med kommunene. Møtene arrangeres i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund (KS).

Østfold har pr 31.12.2006 fem kommuner i ROBEK-registeret. I 2006 gikk Hvaler ut etter å ha dekket inn sitt akkumulerte underskudd i regnskapet for 2005.

Før budsjettgodkjenningene for 2006 ble det avholdt møter med ROBEK-kommunene. Det har også i løpet av året vært avholdt møter med kommunene enkeltvis. Alle kommunene har økonomiplan som ivaretar behovet for en forpliktende plan.

Av skjønnsmidlene for 2006 ble 5,6 millioner kroner satt av til kommunalt fornyings- og utviklingsarbeid.

Driftsresultatene for 2006 er så gode at Fredrikstad og Askim kommune dekker inn resterende del av sine akkumulerte underskudd. Innhentede prognoser fra kommunene viser at 2 kommuner vil få underskudd i 2006. De resterende får positive resultater på til sammen 449 mill kroner i Østfold.

Alle kommunene i Østfold er minsteinntektskommuner og alle ble i år heiset av inntektsutjevningen. Det er stor forskjell på skatteinntektene mellom Østfoldkommunene, Gjennomsnittsøkningen for fylket var 6,7% mens landsgjennomsnittet var 7,7%.

Av fylkets 18 kommuner skriver 10 ut eiendomsskatt fra 2007. Betydningen av denne inntekten er økende. Hobøl og Rygge vedtok å innføre eiendomsskatt i hele kommunen i budsjettet for 2007. Askim tar fra samme år bort eiendomsskatt på boliger

Økningen av kommunenes inntekter i 2006 og 2007 har gitt kommunene en bedre økonomisk situasjon. Noe av økningen går til å bedre tjenestene, men det har også gått mye til å bedre den finansielle situasjonen ved betaling av tidligere underskudd og oppbygging av fond. Østfoldkommunene har mindre vekst i frie inntekter enn resten av landet.

Jf også resultatområde 62.

2.1.3 Samordning av ulike statlige myndigheters rolle

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2006 ble holdt 2 ganger – i mars og oktober. Temaene var forvaltningsreformen, prosjekt service for næringslivet, produktsikkerhet og miljøvalg og informasjon om NAV, prosjekt jobbing uten mobbing og EUs vanddirektiv.

Fylkesmannens ordning med arbeidslag og tilsynsrutiner er slik at tilsyn på ulike områder samordnes metodisk og i tid slik at gjennomføringen blir hensiktsmessig også for kommunene. Ledergruppen informeres fortløpende om pålegg til kommunene som følge av tilsyn. På samme måte har vi et internt planlag som drøfter og samordner områdenes ulike innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/reguleringsplaner. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

2.1.4 Skjønnstilskudd, omstilling og fornying i kommunene

Fylkesrammen for ordinært skjønnstilskudd i 2006 var 48,6 mill kroner. Av dette ble 5,5 mill kroner i hovedsak forbeholdt kommunale omstillings- og utviklingsprosjekter. For 2007 er tilsvarende hhv 44,0 og 6,0 mill kroner.

Fylkesmannen vedtok å videreføre det kommunerettede fornyingsarbeidet som et prosjekt også i 2006 og det ble satt av ca ½ årsverk til dette arbeidet. Vi valgte en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring. Alle kommunene fikk tilskudd enten til kommunalt utviklingsarbeid og/eller som en del av ett eller flere interkommunale prosjekter. 15 kommuner fikk støtte til omstillings- og utviklingsprosjekter og det ble gitt støtte til 6 interkommunale prosjekter.

De viktigste fellestiltakene i 2006 var oppfølging av Nettverk 2005 for styring og utvikling i kommunene, og etablering av et nytt kommunenettverk for styring og utvikling, med 4 kommuner. Det har vært bred deltakelse fra kommunenes politiske og administrative ledelse og alle 4 kommunene har jobbet intensivt med å innføre resultatledelse og balansert målstyring. Erfaringskonferansen Beat for Beat III, 15. og 16. juni 2006, samlet ca 120 deltakere fra 17 kommuner, KS, fylkesmannsembetet, forsknings- og utviklingsmiljøer og KRD.

Jf. også resultatområde 61.2 Omstilling og fornying i kommunene

2.1.5 Etablering av samarbeidsfora for statlig forvaltning og næringslivet

Fylkesmannen har tatt initiativet til bedre service for næringslivet i Østfold gjennom prosjektet "Service for næringslivet i Østfold", ett treårig prosjekt, med egen prosjektleder, samfinansiert av statsetater, fylkeskommunen, NHO og LO i Østfold. Målet er gjennom dialog og samspill å gjøre offentlig forvaltningsservice for næringslivet til et konkurransefortrinn for Østfold-samfunnet. Prosjektet er organisert med en styringsgruppe som øverste besluttsende organ og med en arbeidsgruppe til å ta seg av de operative aktivitetene. Representanter fra partnerne sitter i begge gruppene.

Vedtatte rammeplaner, direktiv og periodiske handlingsplaner, danner grunnlaget for prosjektgjennomføringen. Formell oppstart var 1.august 2006. Prosjektet skal etablere møtearenaer for å komme i dialog med næringsaktørene. Første dialogkonferanse gjennomføres 21. mars 2007, "Betydningen av statlige etaters omdømme".

Primo juni 2007, planlegges en dialogkonferanse om arbeidsinnvandring, med spesielt fokus på preventive tiltak knyttet til arbeidstillatelse, arbeidsforhold, avlønning, skatt og HMS. Konferansen skal gjennomføres i samarbeid med NAV, Arbeidstilsynet, Skatteetaten,

Tolletaten og Politietaten og retter seg mot Bygg- og Anleggssektoren. Ytterligere to dialogkonferanser planlegges for høstsesjonen i 2007.

2.1.6 Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

Som en forberedelse til gjennomføringen av NAV har Fylkesmannen i Østfold samarbeidet med Kommunenes Sentralforbund (KS) i Østfold og Fylkesmannen i Oslo /Akershus om effektiviseringsnettverk innenfor sosialtjenesten. To kommuner fra Østfold og fire kommuner fra Akershus deltok i effektiviseringsnettverket. Nettverksarbeidet gir kommunene anledning til å jobbe med indikatorer for kvalitet i tjenesten, og se dem i sammenheng med ressursinnsats og prioriteringer.

Fylkesmannen har en intern arbeidsgruppe på satsningsområdene Opptrappingsplan, NAV, Boligsosial plan og Rekrutteringsplan. Arbeidsgruppen har ansvar for implementering av kvalitetsstrategien internt.

2.1.7 Bindeledd mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet/Sosial- og helsedirektoratet og kommunesektoren

Fylkesmannen er aktivt med ved iverksetting av NAV. En tidligere rådmann er tilsatt i NAV organisasjonen, lønnet av KS, med formål å se til at kommunenes interesser på bl.a. sosialområdet blir godt ivaretatt ved implementeringen. Området helse-sosial hos Fylkesmannen er nært knyttet opp til denne organisasjonen og er en hovedkanal i forhold til de sentrale myndigheter.

2.1.8 Handlingsplanen universell utforming

Fylkesmannen i Østfold har gjennom kompetanseoppbygging og organisering satt i gang et arbeid med å fokusere mer på kommunenes samfunnsplanlegging i vår rådgiving. Vi er aktivt med i Helse i plan prosjektet hvor bl.a. universell utforming er en viktig del.

I Fylkesmannens dialog med kommunene har økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne vært tema for drøfting på administrativt nivå og faglig nivå i forbindelse med kommuneplan- og arealplanarbeidet.

2.1.9 Utviklingsplan for lokalt miljøvern

I prosjektet for fornyelse og omstilling i kommunene har vi et godt samarbeid med KS. Vi er gjennom dette informert om utviklingsprogrammet for lokalt miljøvern og ser klare berøringspunkter som kan styrkes i et samarbeid. Det er avholdt møte mellom KS regionalt og fylkesmannens miljø- og landbruksområde der samarbeid og mulige prosjekter ble diskutert. Arbeidet skal videreføres i 2007.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

2.2.1 Bostedsløshet

Husbanken og Fylkesmannen samarbeider om strategien: På vei til egen bolig. Det er opprettet kommunenettverk og avholdt to møter i 2006 hvor til sammen 10 kommuner deltok. Flere kommuner har mottatt tilskudd til boligsosialt arbeid i 2006 og fylkesmannen følger disse kommunene opp med faglig bistand. Utfordringen for mange av kommunene i Østfold er å skaffe midlertidig bolig med kvalitetsavtaler og å samarbeide med fengslene for å tilrettelegge for bolig og gode tiltak. Kriminalomsorgen er i gang med å iverksette tiltak for å bedre dette samarbeidet. Kommunene melder også om problemer med bolig til personer som ikke ønsker bistand til å mestre sitt boforhold eller har en adferd som er vanskelig å håndtere for bistandspersoner og naboer. Utfordringene er særlig store i forhold til enkelte brukergrupper som rusmisbrukere.

2.2.2 Tilsyn med sosial tjenester

Fylkesmannen har utført landsomfattende tilsyn med rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming. Avvikene er under oppfølging.

Videre er det ført egeninitierte tilsyn med til sammen 8 kommuner på de forskjellige fagområder med ulike tema. Alle kommunale tilsyn i fylket blir utført av tverrfaglige team, som felles tilsyn med tjenester innen helse og sosial, og i noen tilfeller også barnevern og utdanning.

Stedlig tilsyn etter sosialtjenesteloven kap 4A er utført i 6 kommuner og det er utført 8 tilsyn med 4 rusinstitusjoner etter sosialtjenesteloven kap 3.

Oversikt over tilsyn med helse- og sosialtjenesten i kommunene 2006 er gitt i kapittel 3 under omtalen av resultatområde 81.1 Planlagt tilsyn.

2.2.3 Tilsyn med helsetjenester inkludert landsomfattende tilsyn

Fylkesmannen i Østfold har i 2006 deltatt i begge de landsomfattende tilsyn med spesialisthelsetjenesten i region Øst. Slike tilsyn er arbeidskrevende og medfører mye reisevirksomhet. Embetet deltok med revisor i tilsynet med habiliteringstjenester til barn, der det i alt ble gjennomført 15 revisjoner i regionen, herunder ett helseforetak og to kommuner i Østfold fylke. Fylkesmannen bidro med revisjonsleder i tilsynet med tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmisbrukere, som omfattet seks institusjoner i helseregionen, herunder en i Østfold fylke.

Jevnfør også kapittel 3 Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

2.2.4 Saksbehandlingsrutiner på helse- og sosialtjenesteområdet

Fylkesmannen i Østfold og Helsetilsynet i Østfold har fulgt opp de aktiviteter Statens helsetilsyn har iverksatt i arbeidet med å utarbeide bedre saksbehandlingsrutiner i egen virksomhet (saker på sosial- og helsetjenesteområdet). I tillegg har vi på embetet hatt et internt prosjekt for kvalitetssikring av saksbehandlingsrutiner, blant annet med utarbeidelse av felles maler for vedtak mv. Dette arbeidet er også knyttet til forberedelse til fullelektronisk arkiv og saksbehandlingssystem, som har pågått i 2006 og videreføres i 2007.

Fylkesmannen gjennomfører en rekke utadrettede tiltak for å bidra til kvalitetsforbedring og rettssikkerhet i saksbehandling i helse- og sosialtjenesten. Dette skjer gjennom tilsyn, enkeltsaksbehandling, opplæring og undervisning og utstrakt rådgivning og veiledningsvirksomhet, ved brev, epost og telefonhenvendelser.

2.2.5 Samarbeid med fylkeskommunen og Aetat om voksenopplæringen i helse- og sosialfag

Østfoldkommunene har i gjennomsnitt ca. 31,5% ansatte i omsorgssektoren uten formell helse- og sosialfaglig utdanning. Fylkesmannen har videreført samarbeidet ved en rekke tiltak, blant annet å arrangere en konferanse om det nye helsearbeiderfaget, som krever økt behov for læreplaner fra 2008, for ansatte i kommunene, helseforetaket, de videregående skolene og fagforeningene. Det er arrangert kontaktmøte med alle kommunene og man har gjennomgått kommunenes opplæringsplaner sammenholdt med personalstatistikk fra SSB.

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med å redusere antallet ufaglærte i den brukerrettede pleie- og omsorgstjenesten i de kommunene som hadde høyest andel ufaglærte. Det er fordelt midler til 16 kommuner som ville iverksette opplæringstiltak for ufaglærte.

2.2.6 Kvalitetsutvikling i pleie- og omsorgstjenesten - kvalitetsindikatorer

Fylkesmannen overvåker kommunenes arbeid med kvalitetsutvikling i pleie og omsorgstjenestene. Dette spenner over mange områder. Utviklingsarbeidet har hatt fokus på målstyring, bruk av kvalitetsindikatorer samt gjennomføring av bruker- og medarbeiderundersøkelser. Det er i samarbeid med KS og Arbeidstilsynet i regionen arrangert en konferanse med deltakere fra kommunen hvor "Arbeidsveileder for hjemmetjenesten" ble presentert. Fylkesmannen bidrar med råd og veiledning når det gjelder dimensjonering av pleie og omsorgstjenesten både i forhold til Husbanken og utviklingen av personellsituasjonen i pleie og omsorgstjenesten.

2.2.7 Gjennomføringene av Handlingsplan for eldreomsorgen

I 2006 har hovedoppgaven vært å følge opp kommuner med investeringsprosjekter som ikke er fullført, samt å følge med på personellsituasjonen i pleie- og omsorgssektoren. I alt fem kommuner har prosjekter som ikke er fullført. Dette er Fredrikstad, Moss, Spydeberg, Råde og Rygge og et interkommunalt prosjekt for 18 sykehjemsplasser i Spania.

Fylkesmannen har deltatt i to møter med Husbanken og kommuner som hadde behov for å drøfte endringer i prosjekter. Det har ikke kommet flere henvendelser fra kommunene om å omgjøre sykehjemsplasser til omsorgsboliger. Derimot har det kommet henvendelser fra kommuner som midlertidig ønsker å ta i bruk omsorgsboliger som sykehjemsplasser, hvor en bolig omgjøres til to sykehjemssrom med felles toalett/bad.

Statusrapporter om utbygging av sykehjem og omsorgsboliger og utviklingen på personelloområdet er sendt Sosialdepartementet.

2.2.8 Voldtekstmottaksfunksjon ved interkommunal legevakt - veileder

Det er i 2006 besluttet å etablere mottak for voldtekts ofre ved legevakten i Fredrikstad, i tråd med nasjonal målsetting om utbygging av denne funksjonen i alle fylker. Fylkesmannen har tildelt Fredrikstad kommune kr 750.000 i etableringstilskudd. Prosjektet skal ha en tverrfaglig representasjon og man vil gå inn for en modell med et sykepleierdrevet ambulerende mottak.

2.2.9 Opptrappingsplanen for psykisk helse

Fylkesmannen har i 2006 arrangert kontaktmøter, fagdager og konferanser i regi av Opptrappingsplan for psykisk helse og Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse om planer og eksempler på tiltak.

Fylkesmannen har dialog med hver enkelt kommune om tilskuddsordningen og følger opp at midlene benyttes i tråd med målene i Opptrappingsplanen. Fylkesmannen holdt i 2006 tilbake deler av tilskuddet for tre kommuner fordi vilkårene for utbetaling ikke var fylt. Ved årets slutt tilfredsstilte alle kommunene kravene til å få utbetalt hele tilskuddet.

Øremerkede midler: I alt 133 mill kroner ble fordelt til kommunene i 2006. I handlingsplanperioden fram til 2005 er det opprettet 235 årsverk for øremerkede midler. Av disse hadde 93 videreutdanning i psykisk helsearbeid. Kommunenes planer og framdrift for psykisk helsearbeid er i tråd med ønsket utvikling.

Barn og ungdom: Samlet gikk 24 % av tilskuddet til arbeid med barn og unge, som utgjorde 62 årsverk. Dette er en positiv utvikling. De fleste kommuner organiserer arbeidet gjennom familiesenter, barne- og familieteam, familieverksted m.m. Skolen, barnehagen og pedagogisk psykologisk tjeneste trekkes sterkere med.

Voksne: Hjemmebaserte tjenester må styrkes. Kommunen disponerte 56 % av tilskuddet til voksne ved å etablere omsorgsboliger med heldøgntjenester og utvikle oppsøkende tjenester.

Dagtilbud: Kommunene disponerte 14 % av det øremerkede tilskuddet til dagtilbud og aktivitetssentre. Senter for jobbmestring er et treårig prosjekt med tilbud for innbyggerne i Fredrikstad, Sarpsborg og Moss. Fylkesmannen er med i styringsgruppen.

Behov: Kommunenes kartlegging ved årsskiftet 2005/2006 viste behov for 197 omsorgsboliger for mennesker med psykiske lidelser, herunder de som i tillegg også har et omfattende rusmiddelmissbruk. Husbankens boligtilskudd til vanskeligstilte ble i liten grad benyttet i 2006.

Samarbeid mellom distriktpspsykiatriske sentra og kommunen: Fylkesmannens oppgave er å være pådriver for samarbeidsavtaler mellom kommunen og de fire distriktpspsykiatriske sentra (DPS) i fylket. Et viktig resultat av dette arbeidet har vært etablering av Operativt forum for å utvikle gode informasjons- og melderutiner, avklare ansvarsforhold, gjensidig kompetanseutvikling, etablere felles brukerkontakt m.v. Sosial- og helsedirektoratet innvilget støtte til fire kommuner og DPS i Mossregionen til et nasjonalt pilotprosjekt – Assertive community treatment (ACT) om organisering av tjenestene til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, og evt. med et rusmiddelmissbruk. En regner med å være i gang med tilbud i løpet av våren 2007.

2.2.10 Nasjonale tematiske satsinger på folkehelsefeltet

Østfold har vært et av fyrtårnsfylkene for partnerskap i folkehelsearbeid. Østfold fylkeskommune har inngått samarbeidsavtale med 14 av fylkets 18 kommuner, Sykehuset Østfold HF, Fylkesmannen i Østfold, Høgskolen i Østfold og noen frivillige organisasjoner. Fylkesmannen bidrar som pådriver for å få kommunene med i "Helse i plan". Målet er å øke kunnskapen på området og sette fokus på viktige utfordringer for folkehelsen i egen kommune, slik at tiltak kan forankres i kommuneplan og kommunedelplaner.

Fylkesmannen har i samarbeid med Folkehelseprogrammet i Østfold startet planlegging for oppstart av Ressursgruppe fysisk aktivitet i 2007 og deltatt i tildeling av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner. Ressursgrupper for ernæring og for arbeid mot tobakk er veletablert og har hatt god aktivitet i 2006.

2.2.11 Kompetanseutvikling i sosialtjenesten

Nasjonal politikk blir formidlet gjennom flere nettverk lokalt, og kompetanseutvikling i sosialtjenesten blir knyttet til reformarbeidet på en rekke tjenesteområder, særlig rusreformene, psykisk helsearbeid, boligsosialt arbeid, rekrutteringsplanen og NAV. Fylkesmannen har i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter gjennomført en rekke opplæringstiltak på rusfeltet de senere år. Siden 2004 har vi hatt et samarbeid med Høgskolen i Østfold om informasjonsutveksling, faglige kompetansetiltak og utviklingsarbeid.

Fylkesmennenes arbeidsutvalg har utpekt Fylkesmannen i Østfold som sin representant i referansegruppen for det statlige femårige prosjektet "HUSK" 2006-2010. HUSK skal styrke kunnskap og kvalitet i sosialtjenesten ved nye samarbeidsformer mellom forskning, utdanning og praksis. Vi har ansvar for å spre informasjon, erfaringer og kunnskap fra disse prosjektene til andre embeter og fagmiljøer i Østfold.

2.3 Oppvekst, familie, barnehager og utdanning

Fylkesmannen har i sitt arbeid i 2006 lagt vekt på tverrsektorielt samarbeid og koordinering for å sikre effektiv saksbehandling og kvalitet i tilbudet til barn og unge. Dette har vært et gjennomgående tema i både pådriverarbeidet og i kontroll-/tilsynsarbeidet.

2.3.1 Barnehager

Østfold hadde en tilvekst på 614 barnehageplasser i 2006 og ved utgangen av året var totalantallet 11.996. Fylkesmannen har lagt vekt på en tett dialog med kommunene ved gjennomføring av barnehagereformen, og løpende informasjon er også i 2006 lagt ut på nettside for barnehager. Det har vært stor aktivitet i forhold til en rekke satsingsområder:

- Handlingsplan for likestilling i barnehagen, herunder rekruttering av menn
- Barnehageprosjekt i tilknytning til Gi rom for lesing
- Nettverk med kommuner i tilknytning til barnehagereformen
- Effektiviseringsnettverk i samarbeid med KS
- Skolering knyttet til ny rammeplan i samarbeid med høgskolene i Østfold og Vestfold
- Planlegging av skolering innen barnehage-jus i regi av Høgskolen i Hedmark.

Forvaltningsoppgaver på barnehageområdet har ujevn resultatoppnåelse. Selve tilskuddsforvaltningen er stort sett gjennomført i henhold til mål nedfelt i lov og retningslinjer. Det ble tildelt 783,514 mill kroner i statlige tilskudd til barnehager i 2006. Ved årets slutt oppsummeres det imidlertid en del restanser, og rutiner og prosedyrer for tilskuddsforvaltningen på området er derfor under endring. Det har ikke vært gjennomført kontroller i forhold til tilskuddsordningene i 2006 eller tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet.

2.3.2 Utdanning

Kunnskapsløftet

Kommunenes og friskolenes arbeid med implementering av Kunnskapsløftet er stort sett i rute. Fylkesmannens tildeling av kompetansemidler er gjennomført etter forutsetningene, og det registreres planmessig systematisk arbeid hos skoleeiere. Utfordringene knyttet til læreplanen (vurdering og lov- og regelverk mer generelt) er imidlertid store, og fylkesmannen har i sin utadrettede virksomhet i 2006 lagt vekt på å informere og veilede særskilt på dette området. Denne strategien oppsummeres som vellykket. Måloppnåelsen for Fylkesmannen er i henhold til virksomhetsplanen.

Nasjonale handlingsplaner og satsinger – arbeidet integreres i Kunnskapsløftet

De prioriterte handlingsplanene fra fylkesmannens side har vært: Gi rom for lesing, Realfagsatsingen, Fysisk aktivitet og måltider i skolen, Psykisk helse. De fleste skoler ser handlingsplanene sammen med sine helhetlige utviklingsplaner. Denne integreringen fungerer etter Fylkesmannens vurdering godt. Måloppnåelsen for fylkesmannen er i henhold til målene i virksomhetsplanen.

Tilsyn, klagesaksbehandling, "områdeovervåking"

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten for elevene gjennom tilsyn og klagebehandling, men også gjennom løpende arbeid med å ha en oversikt over status i sektoren, slik den gir seg uttrykk på ulike måter fra budsjett og lærerressurser til klagesaker. Til tross for sterk prioritering ble bare 80% av klagesakene behandlet innenfor maks saksbehandlingstid på 4 uker i 2006, mot tilnærmet 100% måloppnåelse i 2005.

Antall tilsyn er også noe lavere enn målene i virksomhetsplanen. På grunn av kapasitetsproblemer i slutten av året måtte flere tilsyn utsettes til 2007.

For fylkesmannen er det viktig at en har en god oversikt over hva som skjer i sektoren, og tilstandsrapporteringen på basis av ulike typer data tillegges stor vekt på utdanningsområdet. Arbeidet med den regionale årlige tilstandsrapporten og delrapporter i forbindelse med kommunebesøk, ses som en viktig del av kontroll- og overvåkingsmekanismene fra regional stat overfor sektoren, og vil bli utviklet videre i 2007.

Forvaltningsoppgaver

Alle tilskuddsordningene er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt både gjennom fellessamlinger og ved løpende henvendelser. Især informasjon og veiledning knyttet til introduksjonsloven har vært krevende. De planlagte kontrollene måtte av kapasitetshensyn utsette fra 2006 til 2007.

2.3.3 Barnevern

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i 2006 gjennomført 102 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket og 46 av besøkene var uanmeldt. Antall tilsynsbesøk tilsvarer en dekning på 95,3 % av hva forskriften krever. Tilsynet ble utført på 43 tilsynsobjekter (avdelinger) fordelt på 9 statlige institusjoner, 2 kommunale institusjoner og 12 private institusjoner. Fylkesmannen har videre utført tilsyn i form av systemrevisjoner på 5 private barneverninstitusjoner. Tilsynet var et landsomfattende tilsyn initiert av Barne- og likestillingsdepartementet. Tema for tilsynet var "Vern om personlig integritet" innrettet mot hvordan beboerne blir ivaretatt i forhold til:

- Medbestemmelse/selvbestemmelse
- Samvær med andre
- Bruk av mobiltelefon
- Bruk av tvang i akutte faresituasjoner

Barneverntjenesten i kommunen

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjon i 3 kommuner i fylket med fokus på hvordan kommunene sikret samhandling og koordinering ved igangsetting, gjennomføring og oppfølging/evaluering av tjenester til barn med sammensatte behov. Det ble avdekket avvik i alle tre kommunene.

Antall klagesaker har holdt seg stabilt de siste 3-4 årene. Fylkesmannen mottok 96 klagesaker i 2006 og 21 av disse var klager på enkeltvedtak jf. Bvl. § 6-5 mens 75 saker var besværingar.

Fylkesmannen har i 2006 deltatt i departementets planlegging og gjennomføring av en regional konferanse om opplæring og implementering av diverse veiledere og rutinehåndbøker for barneverntjenestene. Fylkesmannen arrangerte en fagkonferanse om barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten, og har avholdt 2 kontaktmøter med kommunens barnevernledere.

2.3.4 Likestilling

Jf pkt 1.5 over.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

2.4.1 Formidling av forventninger og krav til det regionale nivået i planleggingen og i behandlingen av kommunale planer

Kommuneplaner

I 2006 har flere kommuner startet opp eller sluttført rullering av kommuneplanene. Fylkesmannen har prioritert dialog med kommunene om samfunnsdelen og arealdelen og har behandlet 13 kommune(del)planer (med arealdel). I tillegg har en drøftet tematiske kommunedelplaner.

Fylkesdelplan, strandsoner, kystsonenettverk

Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med å slutføre fylkesdelplanen for kystsonen og i et lokalt prosjekt for å fjerne hindre i strandsonen og i Kystsonenettverket. Videre har

fylkesmannen i samråd med Fylkeskommunen startet arbeidet med bidrag til fylkesdelplan på områdene kulturlandskap, jordvern og byutvikling.

Reguleringsplaner

Reguleringsplaner som berører forhold knyttet til strandsonen, støy, biologisk mangfold, friluftsliv, barn og unge og næringsutvikling i landbruket, er gitt høyest prioritet. Det har vært en del utfordringer knyttet til "Landbruk Pluss-saker". Presset på strandsonen er fortsatt stort og utgjør den største andelen av dispensasjonssaker. Høyt trykk på byggevirksomheten gir utslag i et stort antall reguleringsplaner og dispensasjonssaker. Nye prosessregler for oversiktsplanene gjør at disse blir mer tidkrevende med både møtevirksomhet, veiledning, innspill og høringsuttalelser. Vi antar at dette gir bedre kvalitetssikring av planene og bidrar til at nasjonale og regionale interesser blir bedre ivaretatt av kommunene.

2.4.2 Arealpolitiske mål, miljøvernpolitikk og miljøtilstand

Jf pkt 2.4.4, pkt 2.4.5, pkt 2.5.6 og pkt 2.5.21.

2.4.3 Arealpolitikk og vassdragslandskap, vassdragsbelter og vannressurser

Helhetlig vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltning var i 2006 preget av forberedelser til oppfølging av vannrammedirektivet og ny avløpsdel i forurensningsforskriften. Gjennom deltakelse i Morsa-prosjektet i (Vansjø-Hobøl-vassdraget) og miljøprosjektet i Haldenvassdraget er det lagt godt til rette for å starte arbeidet med helhetlig vannforvaltning i disse vassdragene.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann. Resultatene legges inn i Sesam og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Men det er for lite ressurser til overvåkingsarbeidet og virkemidlene overfor landbruket er utilstrekkelig. Avrenningen fra landbruket er i stor grad årsak til overgjødslingen og det er behov for tiltaksrettede undersøkelser. Det er også behov for en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder.

Forurensningsloven

Fylkesmannen har gjennomført opplæring for alle kommunene om nye avløpsregler. Inndeling i tettbebyggelser og hvem som er rette myndighet for de ulike renseanleggene i fylket, er avklart og arbeidet med nye utslippstillatelser til renseanlegg som Fylkesmannen har konsesjonsmyndighet for, har startet opp. Fylkesmannen har oversendt SFT 3 klagesaker på utslippstillatelser etter forurensningsloven. Videre er det gitt diverse informasjon og juridisk veiledning til kommunene og privatpersoner om klagesaksangang.

2.4.4 Langsiktig ressursforvaltning - utvikling og planlegging i by- og tettstedsområder

Fylkesmannen har medvirket i arbeidet med kommuneplaner i Trøgstad, Hobøl, Rakkestad, Sarpsborg, Spydeberg, Moss, Rømskog, Fredrikstad og Rygge, hvor landbruks- og miljøvernombudets arealinteresser er fremmet. Både Fylkesmannen og Fylkeslandbruksstyret har hatt innsigelse på grunn av manglende konsekvensutredning og til flere områder for næring, golf og boliger med bakgrunn i jordvern og bevaring av kulturlandskap. For de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen vært tydelig på behovet for å komme i dialog med kommunene om både samfunnsdel og arealdel.

I dialogen om kommuneplanen er særlig by- og presskommunene oppfordret til å avgrense kjerneområder for landbruk. Til grunn ligger verdiklassifisering av landbruksarealer og registrerte kulturlandskap av regional eller nasjonal betydning. I de typiske landbrukskommunene har det vært viktigere å finne langsiktige grenser i forhold til bygdesenteret og langsiktig tettstedsutvikling. Flere av kommunene ønsker i planprosessen å skape sin politikk for tilrettelegging av ny landbrukstilknyttet næringsvirksomhet, sett i lys av veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss". Det er blant annet fokusert på hvordan store bygg og

estetikk i kulturlandskapet skal håndteres. Kommuneplanen har også vært tema i kommunedialogen som fylkesmannens ledelse årlig har med 6 kommuner. I 2006 ble det holdt møter med: Trøgstad, Hobøl, Askim, Marker, Rakkestad og Hvaler.

Fylkesdelplanene for "Areal- og transportplanlegging (ATP)" gir føringer for utbyggingsmønsteret i kommune(del)planene hvor byer og tettsteder skal preges av arealøkonomisering (fortetting, høy utnyttelse, klare grenser). Med utbyggingen av 4-felts E6 og E18, sivil luftfart på Rygge flystasjon og byutviklingen i Nedre Glomma, vil jordvernet likevel være under press i disse områdene. Dette er særlig tydelig på strekningen fra Moss til Halden hvor det er sammenfall mellom E6, flyplass, noe av den beste matjorda nasjonalt, en konsentrasjon av kulturminner og en stor befolkning. Særlig nye næringsområder er her aktuelle arealformål. I 2006 har de prisene som eiendomsspekulanter har forespeilet grunneiere, vært svært høye. Enkelte grunneierne utøver derfor betydelig press for å få omdisponert arealer gjennom kommuneplanene. Det vil være avgjørende for om Østfold skal nå jordvernålet, at de mest attraktive arealene i pressområdene langs E6, E18 og i Nedre Glomma beholdes som jordbruksarealer og at utbygging henvises til mindre produktive arealer. For å få til dette må kommunene være villige til å tenke regionalt. Østfold har et spesielt ansvar for å ta vare på dyrka og dyrkbar jord, da denne i deler av fylket er blant den mest produktive vi har i landet.

Fylkesmannen bidrar til en betydelig arealfaglig forvaltning, bl.a. som sekretariat for fylkeslandbruksstyret. Etter gjennomføringen av oppgavefordelingen mellom kommune og stat har fylkeslandbruksstyret nå et sterkere fokus på plansaker etter Plan- og bygningsloven, og særlig oversiktsplanleggingen.

2.4.5 Halvering av årlig omdisponering av viktige jordressurser

I arealsammenheng er jordvern, kulturlandskap og næringsutvikling de viktigste utfordringene og samhandlingstemaene mellom Fylkesmannen og kommunene/fylkeskommunen i kommune- og fylkesplanleggingen.

Statistikken for årlig avgang av dyrka og dyrkbar mark i Østfold viser et gjennomsnitt på ca. 900 dekar for perioden 1994-2005. Skal den nasjonale målsettingen om halvering innen 2010 realiseres må avgangen ned i ca 450 dekar pr. år. Godkjent fylkesplan er i utakt med målsettingen da den signaliserer 1000 dekar pr. år. Det er i dag kommunene som gjennom KOSTRA innrapporterer omdisponering av LNF-områder til andre formål. Så langt har denne rapporteringen vært mangelfull, noe som har resultert i enda større underrapportering av omdisponerte arealer enn tidligere.

Som bidrag til å nå det nasjonale målet i forhold til arealavgang av dyrka mark, videreføres RUP-prosjektet med GIS-basert verdiklassifisering av produksjonsgrunnlaget for jord- og skogarealene (Arealis), hvor Fylkesmann, Østfold fylkeskommune og kommunene deltar. Foreløpig foreligger disse for de viktigste presskommunene i ytre del av fylket (8 kommuner). Prosjektet ble i 2006 videreført i 4 kommuner i Indre Østfold langs E 18-korridoren. I 2007 tas det sikte på å slutføre prosjektet for samtlige kommuner i fylket.

Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har i 2006 satt ytterligere fokus på temaene jordvern og kulturlandskap for å ivareta de nasjonale målene og vedtok "Strategiplan for arealforvaltning og kulturlandskap i Østfold" med tilhørende "Prinsipper for saksbehandling". Styret gikk videre inn for utarbeidelse av en samlet plan for de høyproduktive arealene i Ra-området langs E6 og i Nedre Glomma-regionen. Dette resulterte i at fylkestinget vedtok å sette i gang arbeidet med en fylkesdelplan for kulturlandskap, jordvern, langsiktig byutvikling og tiltak mot gjengroing. Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen vil fortsette arbeidet med disse temaene i 2007 ved å delta både i styrings- og prosjektgruppa til fylkesdelplanen og ved å utarbeide fagrapporter på områdene til bruk i planarbeidet.

2.4.6 Viktige områder for jordbruk og kulturlandskap - registrering og prioritering

Fylkesmannen støtter og veileder kommunene i arbeidet med å registrere og prioritere viktige områder for jordbruk og kulturlandskap, jf. Landbruks- og matdepartementets veileder Kjerneområde landbruk. Prosjektet "Verdiklassifisering av jord- og skogressursene i Østfold" vil være gjennomført for samtlige kommuner i løpet av 2007. Kjerneområder for landbruk var tema både på fylkessamlingen for kommunalt ansatte innen landbruksområdet og i dialogen med kommunene i forbindelse med kommuneplanarbeidet i 2006. Fylkesmannen arbeidet også med utvelgelse av nasjonalt verdifulle kulturlandskap.

2.4.7 Raskere og mer effektiv byggesaksprosess

Fylkesmannen har i henhold til KRDs anvisninger prioritert saker der klagen er gitt utsatt iverksetting også i 2006. Fristen for behandling innen 6 uker som ble innført fra 1. juli 2003, er overholdt. Vi har også i 2006 hatt fokus på utviklingen i strandsonen, og fører en restriktiv linje når det gjelder videre nedbygging av strandsonen i Østfold.

2.4.8 Samfunnsikkerhet trekkes inn i arealplanleggingen

Det søkes i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill i forkant på oppstartmøter til plansaker i fylkes- og kommuneplaner. Beredskapsmessige forhold vurderes i plandokumentene og krav formidles.

Fylkesmannen har utarbeidet fylkes-ros med vekt på hendelser som kan utløse behovet for regional samordning. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare, og flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6, betydelig sjøverts trafikk og større industribedrifter i byområder. Etableringen av Rygge sivile lufthavn vil også påvirke risikobildet. Fylkesmannen har etablert egen faggruppe som arbeider med plansaker og følger opp dette.

2.5 Landbruksrelatert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Næringsutvikling og miljøprogram i landbruket

Grunnlaget for næringsutvikling og bruk av BU-midlene i 2006 er Fylkesmannens strategiske plan jf Landbruks- og matdepartementets overordnede strategier "Landbruk – mer enn landbruk" og "Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold – år 2006" lag til grunn. Den strategisk planen og handlingsplanen er fastsatt av Fylkesmannen i samråd med næringen, Innovasjon Norge, Østfold fylkeskommune og kommunene. I 2006 er det innvilget kr 3.342.933 over BU-ordningen.

Det har i 2006 vært et utstrakt samarbeid også med andre institusjoner når det gjelder satsingsområdene, særlig om prosjektet Lokal Mat fra Østfold. Arbeidet har omfattet etablering av nettverk blant produsenter, kvalitetssikring og distribusjon, og å etablere flere produsenter. Fylkesmannen har gitt støtte til Ungt Entreprenørskap som i dag har ca 20% av elevene involverte i kokkefag og landbruksrelaterte prosjekter. Et viktig utviklingsområde er lokal mat i forhold til reiselivet. For å styrke landbruksrelatert reiseliv er det gitt støtte til markedsføring av reiselivsprodukter som omfattet relativt mange produkter.

Mat og forèdling omfatter også et proteinprosjekt sammen med Akershus og Vestfold.

Grasprosjektet i området til Morsa-prosjektet er ført videre ved at det er dannet en interesseorganisasjon i området for produsenter av gras og høy.

Inn på tunet: Fylkesmannen har støttet etableringen av en interesseorganisasjon for tilbydere Inn på Tunet. Det er foretatt en kartlegging av skolenes interesse for prosjektet i forbindelse med Kunnskapsløftet i skolen.

Tilskudd til regionnivå: Fylkesmannen innvilget kr 500 000 til felles utviklingsprosjekter i landbruket fordelt på fylkets 5 regioner. Innvilgningen er knyttet til Østfold fylkeskommunes utviklingsavtaler med regionene. Hittil er brukt 100 000 kroner til forprosjekt bioenergi i Aremark kommune og felles strategi for næringsutvikling i landbruket er drøftet med fylkesmannen og fylkeskommunen i Akershus - Oslofjordprosjektet.

Verneverdige bygninger: Fylkesmannen har foretatt 13 gårdsbefaringer i forbindelse med søknader om midler til verneverdige bygninger og utarbeidet beskrivelser av restaureringsarbeider. Flere kommuner ønsker faglig hjelp til vurdering av slike søknader.

2.5.2 Miljøprogram og miljøplan

Regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket i Østfold ble godkjent av Statens landbruksforvaltning (SLF) i desember 2004 og forskrift, veilednings- og søknadsmateriell for tilskuddsordningen ble fastsatt og iverksatt i 2005. Veilednings- og søknadsmateriell samt retningslinjer er revidert våren 2006 og sendt til alle som søker produksjonstilskudd i august.

Kommunene har i samarbeid med Fylkesmannen arrangert møter med brukerne og Fylkesmannen har arrangert kurs for kommunene, forsøksringen og næringsorganisasjonene. Formålet var å gjøre forvaltningen av ordningen mer kjent og utveksle erfaringer. Det er lagt ned mye arbeid i kontroll og oppfølging. Fylkesmannens eget internettbaserte miljøprogramkart: <http://kart.fmos.no/rmpkart>, til bruk i saksbehandlingen og informasjonsarbeidet rundt miljøprogrammet, er utvidet og videreutviklet i 2006.

Det er en viktig målsetting for jordbrukets miljøarbeid i Østfold at det skal lønne seg å drive miljøvennlig jordbruk. Miljøprogrammet trekker fram erosjons- og avrenningsproblemer på åpenåker, tap av biologisk mangfold og gjengroing av landskapet som de største utfordringene. I 2006 var Østfolds ramme for programmet 33,1 mill kroner. Dette er fordelt på

- miljøtilskudd forurensning til endra jordarbeiding, grasdyrking, ugrasharving m.m.
- miljøtilskudd kulturlandskap som beitetilskudd, spesiell skjøtsel av miljøareal.

Bøndene i de prioriterte vassdragene Vansjø-Hobøl vassdraget og Haldenvassdraget har tatt ansvar og potensialet for økt oppslutning om redusert jordarbeiding er stort. Økt oppslutning vil kreve økte midler. Ved å gjennomføre rett miljøtiltak på rett sted vil landbruket bidra til renere vassdrag og til å vedlikeholde et åpent kulturlandskap med biologisk mangfold og fornminner.

I 2006 mottok Fylkesmannen 470 søknader om ulike kulturlandskapstiltak, bl.a. til tiltak på 12.300 da innmarksbeite. Vi har en økning fra 2005-2006 av antall sauer på holmbeite, skjøtsel av artsrik eng og skjøtsel av småbiotoper. Søknader om tilskudd til miljøareal økte fra 53 da til 910 da. Oppslutningen om ordningen Skjøtsel av kulturminner er liten, og skyldes nok at den kun gjelder i et fåtall kommuner, samt at den ble innført først i 2006. De fleste kommunene følger nå opp kravet om at tilskudd bare kan gis til søkere som har miljøplan trinn 1, hhv trinn 2.

Behandlingen av RMP-søknadene i kommunene er tidkrevende. Det er mange ulike ordninger og i tillegg blir eiendomsstrukturen stadig mer komplisert. Derfor er det behov for å forenkle og dette vil bli en viktig utfordring for Fylkesmannen i 2007.

Kommunene har fått et større ansvar for å bruke økonomiske virkemidler strategisk for å nå landbrukspolitiske mål. Prioriterte tiltak under ordningen Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er å sette i stand beiter i ravinene langs Øyeren og Glomma og det verdifulle kystlandskapet på Hvaler, bygge fangdammer og anlegge buffersoner i Morsa og Haldenvassdraget, åpne bekker og tilrettelegge for ferdsel nær byene.

Det er meget stor avstand mellom miljømål og de økonomiske virkemidler som stilles til disposisjon over jordbruksavtalen. Dette og manglende administrativ kapasitet i mange av kommunene, og for lite miljørådgivning til bøndene, er en alvorlig hindring for framdrift i miljø – og kulturlandskapsarbeidet i jordbruket.

Informasjon og motivasjon er viktige virkemidler og Fylkesmannen har bl.a. støttet fagdager, markvandring og andre tiltak for å øke kunnskapen og gjøre bøndene mer miljøbevisste. De regionale miljøprogrammene overlater mer ansvar til fylkene for å utvikle gode tiltak. Vansjø er utpekt som pilotvannområde ved innføring av rammedirektivet for vann. Det stilles strenge krav og alle tenkelige tiltak må vurderes og prøves. I 2006 har det lokale jordbruket i pilotområdet vært nødt til å bære mye av kostnadene selv ved utprøving av nye tiltak. Det er likevel viktig å stille tilstrekkelig med midler til rådighet for å få med alle bøndene. Erfaringer vil ha overføringsverdi og er derfor av nasjonal interesse. Fylkesmannen mener at en tilskuddsordning for betydelig redusert fosforgjødsling i spesielt sårbare områder er nødvendig og tar sikte på å gjøre en del undersøkelser i Haldenvassdraget og i Vansjø-Hobøl-vassdraget.

2.5.3 Bioenergi

Høsten 2006 ble det igangsatt et treårig bioenergi prosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Prosjektet er et samarbeidprosjekt mellom Fylkesmennene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Østfold deltar også i et Interreg-prosjekt mellom 6 kommuner i Østfold og 6 kommuner i Sverige for å utvikle bioenergi og fjernvarme til sentrale bygg / energinettverk. I tillegg til dette er det ulike bioenergi prosjekt på gang i flere av kommunene i Østfold.

2.5.4 Tilrettelegge for det nye verdiskapingsprogrammet for tre Treforum Akershus og Østfold

Styret nedsatte 30.09.05 en arbeidsgruppe som skal jobbe med prosjektplaner for følgende områder:

- Pilotprosjekt for å bidra til økt bruk av tre i høyhus
- Etablering av treleverandørgruppe - leverandørutvikling
- Studietrapp for tre – felles kompetansetiltak
- Leve med tre – inspirasjonskampanje for unge par
- Tresenter Øvre Randem

I løpet av 1. halvår 2007 forventes aktiviteten å resultere i konkrete prosjektsøknader på et eller flere av områdene nevnt over.

2.5.5 Økt avvirkning og miljøtiltak i skogbruket

De to-tre siste år har avvirkningen vært høy, mens planting og ungskogpleie er redusert. Det er viktig å videreføre ordningen med tilskudd til ungskogpleie for å sikre kvalitetsproduksjon i fremtiden. Tilskuddet kombinert med de nye og gunstige reglene i skattefordelssystemet – skogfundsordningen, gir rammevilkår som bør føre til en høy aktivitet forynging og pleie. Fylkesmannen har fordelt midlene til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) sammen med midlene til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) i en årlig disposisjonsramme til kommunene. Grunnlaget for fordelingen er kommunenes behov synliggjort i kommunale tiltaksstrategier, tidligere aktivitet i kommunene og prioriterte områder. Fylkesmannen har i 2006 tildelt kommunen 3,3 mill kroner til skogbrukstiltak. Dette er 22% av totalrammen for jordbruk og skogbruk.

I forbindelse med miljøregistrering i skog (MIS) er det i Østfold i 2006 utbetalt kr 1 368 371 til langsiktig bevaring / skjøtsel av spesielle miljøverdier (§6 i forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket). Totalt omfatter dette 44 eiendommer og 178 tiltaksenheter med et samlet areal på 1 935 dekar.

2.5.6 Verneplanarbeid - bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes har marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaksen, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, vært særlig viktige oppgaver i 2006. Verneplanarbeidet krever mye ressurser.

Arbeidet med Ytre Hvaler Nasjonalpark er videreført. Konsekvensutredningene ble klare i løpet av året og verneforslaget ble lagt fram for det rådgivende utvalg. Arbeidet med Oslofjord-verneplanen er omfattende og fordelt på 46 områder i 7 kommuner. Planen har vært på høring i 2005 og ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning (DN) i juni 2006. I tillegg er prosessen med et større landskapsvernområde i jordbrukslandskapet i Rygge kommune godt i gang. Problemstillingene er komplekse og mange interesser og parter involveres. Et verneforslag oversendes DN til faglig godkjenning tidlig i 2007. Ett område i Østfold er foreslått i marin verneplan.

Sjøfuglplanen (20 nye områder, 6 revisjoner) var på høring og ble oversendt DN i desember 2005. I løpet av 2006 kom det signaler fra Miljøverndepartementet og DN om at arbeidet med marin verneplan skulle igangsettes igjen. Arbeidsinnsatsen her forventes imidlertid å bli betydelig først i løpet av 2007. Området er til dels overlappende med forslag til nasjonalpark for Ytre Hvaler.

2.5.7 Samarbeidet med Statens naturoppsyn

Fylkesmannen har løpende samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO) i oppsyns- og forvaltningsarbeid. Det var ingen særskilte saker i 2006.

2.5.8 Utvidet Skogvern

Ett frivillig vernet barskogreservat ble etablert i desember 2006 og ytterligere noen områder forberedes.

2.5.9 Dokumentasjon av biologisk mangfold

Basiskartleggingen av biologisk mangfold er kommet langt i Østfold. Alle kommuner har fått tildelt startpakke inkl. tilskuddsmidler. Vi ser imidlertid at arbeidet har stoppet opp i flere kommuner etter at MIK-reformen opphørte. Fire kommuner er ferdig registrert og lagt inn i Naturbasen. Mye grunnlagsmateriale foreligger, men det gjenstår arbeid med å kvalitetssikre informasjon og digitalisere områdene i de ferdigregistrerte kommunene. Det vil kreve omfattende ressurser å få ferdigstilt og kvalitetssikret informasjonen i de gjenværende kommunene.

2.5.10 Handlingsplaner for truede arter

Fylkesmannen vil bli involvert i nasjonale planer på elveperlemusling, stor salamander og rød skogfrue (en orkide). Det foreligger planer/oversikter for Østfold på karplanter (høyerestående planter), sommerfugler, biller, fugl og landpattedyr.

2.5.11 Rovviltforvaltning

Østfold, Oslo og Akershus danner region 4 av landets 8 regionale rovviltnemnder og Fylkesmannen i Oslo og Akershus holder sekretariatet. Av samlet sum på kr 1 100 000 er det i Østfold brukt kr 802 168 til forebyggende tiltak (rovviltgjerder), kr 270 000 til konflikt-dempende tiltak og kr 1500 til beredskapsmidler. Til sammen utgjør dette kr 1 073 668.

2.5.12 Laksevassdrag

I Østfold er det bestander av laks i Glomma/Ågårdselva, Tista og Enningdalselva.

Laksebestanden i Tista (Halden) er nylig reetablert og gyting ble påvist høsten 2005. Enningdalselva er vårt nasjonale laksevassdrag. Her foretas det tetthetsberegninger av laksunger hvert år og fangststatistikken følges nøye. Det tas skjellprøver av all laks som fanges. Vi har felles fiskeregler mellom Norge og Sverige (Iddefjord-konvensjonen). Forarbeidet til reforhandling av Konvensjonen har pågått siden 2003 og antas vil bli sluttført i 2007. Laksebestanden i Glomma har et stort innslag av rømt oppdrettslaks og Fylkesmannen har derfor gitt tillatelse til utvidet fiske om høsten.

Det er påvist krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget. Signalkreps er påvist i Store Le. Fylkesmannen vil fortsette informasjonsarbeidet for å forebygge videre spredning av krepsepest og signalkreps.

2.5.13 Forvaltning av hjortevilt

Bestandsanalyse og beitevurdering for elg er gjennomgått med kommuner og rettighetshavere. Møte med alle større hjorteviltvald er avholdt.

2.5.14 Friluftsområder

Når det gjelder friluftsliv har fylkesmannen på grunn av ressursmangel valgt å holde en lav profil. Kjerneoppgavene er blitt fulgt opp. Dette gjelder arbeidet med sikring av områder (herunder avhending av forsvarseiendommer), forvaltning av statlige friluftsområder, søknadsbehandling og fordeling av statlige tilskuddsmidler. Videreføringen av det digitale turkartet for Østfold er viktig for motivering, tilrettelegging og ivaretagelse av allemannsretten. Fritidsinteresser i arealplaner etter plan- og bygningsloven er ivaretatt.

2.5.15. Tilsyn med helse- og miljøfarlige kjemikalier og farlig avfall

Det har ikke vært noen større grunnforurensningssaker i 2006, men noen mindre saker knyttet til bygging på deponier og nedlagte bensinstasjoner/verksteder. Fylkesmannen har gitt informasjon og rådgivning til kommunene i forbindelse med innføring av kap 2 om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider. Bare noen få kommuner følger opp saker etter kap 2 i forurensningsforskriften på forsvarlig måte.

Søknad om mudring av kanal inn til tørrdokken på FMV-området i Fredrikstad og deponering av massene i havneområdet ved siden av kanalen, har vakt betydelig oppmerksomhet i media. Saken er sendt på høring og vil forhåpentligvis bli ferdigbehandlet våren 2007.

2.5.16 Regionalt ansvarlig for gjennomføring av EUs rammedirektiv for vann

Fylkesmannen i Østfold har blitt utpekt til vannregionmyndighet for Glomma/indre Oslofjord-regionen som dekker en vesentlig del av Østlandsområdet. Som myndighet har fylkesmannen ansvar for å utpeke og lede et vannregionutvalg bestående av representanter for regional og kommunal forvaltning fra over 100 kommuner og 8 fylker. Fylkesmannen har også ansvaret for at det opprettes en *referansegruppe* der rettighetshavere og private og allmenne brukerinteresser oppfordres til å delta.

2.5.17 Tiltaksplaner for forurensede sedimenter

Det har ikke vært noen større grunnforurensningssaker i 2006; bare mindre saker knyttet til bygging på deponier og nedlagte bensinstasjoner/verksteder. Fylkesmannen har fått delegert en B-listelokaltet fra SFT hvor det er behov for oppfølging. Det er gitt informasjon og rådgivning til kommunene i forbindelse med innføring av kap 2 om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider. Bare noen få kommuner følger opp saker etter kap 2 i forurensningsforskriften på forsvarlig måte.

Søknad om mudring av kanal inn til tørrdokken på FMV-området i Fredrikstad og deponering

av massene i havneområdet ved siden av kanalen, har vakt betydelig oppmerksomhet i media. Saken er sendt på høring og vil forhåpentligvis bli ferdigbehandlet våren 2007.

2.5.18 Avfallsdeponier

Markedet for forbrenning av avfall er urolig og det er vanskelig for forbrenningsanleggene å oppnå langsiktige kontrakter. Dette fører til mye og lang avfallstransport gjennom fylket. I Østfold er 3 anlegg i drift; alle med meget lave utslipp av miljøgifter. Det er igangsatt bygging av et 4. anlegg på Frevars område på Øra i Fredrikstad. Anleggene i Østfold vil dermed kunne forbrenne 250.000 tonn avfall årlig.

I Østfold er det 5 sorteringsanlegg for blandet næringsavfall. I tillegg kjøres avfall ut av fylket til sortering. Et anlegg påfører omgivelsene rotte- og måkeplager og støy. Tilbudet om sortering synes å være tilstrekkelig dekket. Fylkesmannen mener at standarden på avfallsdeponiene er god. Vilkår i kommende tillatelser er på det meste oppfylt.

2.5.19 Reduksjon av fosfor og nitrogen til Nordsjøen, kommunal avløpssektor

Utslippstillatelsen til de store rensanlegga er under revisjon, bl.a. som ledd i arbeidet med å redusere tilførselene av fosfor og nitrogen til Nordsjøen.

2.5.20 IPP bedrifter og –deponier

Ved utløpet av 2006 gjenstår det å behandle utslippstillatelsen for én bedrift som forventes å nå oppfangingskriteriet på produksjonsmengde i løpet av 2007. Dagens tillatelse er av nyere dato og både tillatelsen og driften vil bli oppdatert i henhold til kravene i IPPC-direktivet innen fristen 31. oktober 2007.

Fylkesmannen har utarbeidet tillatelser etter forurensningsloven for de største fjørfe-produzentene i fylket med plass til mer enn 40 000 fjørfe. For mindre anlegg er kommunene forurensningsmyndighet. Det er utarbeidet saksbehandlingsverktøy og dokumentmal for slike saker og Fylkesmannen har lagt særlig vekt på informasjonsarbeidet til de virksomheter som omfattes av kravet. Store fjørfeanlegg med god drift forurenses normalt ikke, men forurensningspotensialet er betydelig dersom anleggene ikke følger myndighetenes krav. I tiden som kommer vil det kreves mer innsats til nødvendig tilsyn.

2.5.21 Miljøstatus i Østfold

Fylkesmannen har stilt arbeidet med å oppdatere Miljøstatus i Østfold i ro i påvente av ny programvare/plattform.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid med Forsvaret ved Oslofjord HV-distrikt 01 om felles utfordringer i beredskapsarbeidet. Fylkesmannen legger stor vekt på samarbeidet med virksomhetene som er representert i Fylkesberedskapsrådet. Rådet drøftet og fant fram til konkrete tiltak i forbindelse med faren for utbrudd av fugleinfluensa.

Fylkesmannen har utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyser for fylket med vekt på hendelser som kan medføre behov for regional samordning. Risikobildet er dynamisk og dette arbeidet vil videreføres også i 2007. Nye flomsonekart for Nedre Glomma-regionen er et viktig bidrag og verktøy for å ta beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen. Etter legionella-utbruddet i 2005 har flere kommuner tatt nødvendige forbyggende grep. Fylkesmannen har deltatt på flere fagsamlinger og seminarer for å opprettholde kompetanse og nettverk.

De kommunerrettede aktivitetene har hatt høy prioritet i 2006. Det er gjennomført til sammen 11 øvelser i kommunene med scenarier som flom, svikt i kraftforsyning og atomulykke og

med vekt på informasjon til innbyggere, bedrifter og andre viktige instanser i lokalsamfunnet. Det er utviklet et nytt konsept for beredskapstilsyn og det er ført tilsyn med ¼ av kommunene. Fylkesmannen har gjennomført fagmøter samt kontaktmøter med nye rådmenn. Det er innledet et nærmere samarbeid med Østfold politidistrikt om kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser og koblingen til politiets redningsplaner. Arbeidet med oppfølgingen av kommuneplaner er forankret i et eget arbeidslag. I tillegg er det etablert Arbeidslag for beredskap for å styrke den tverrfaglige innsatsen.

3.0 KONGEHUSET (resultatområde 00)

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Kronprins Haakon Magnus besøkte Mysen Nye Barneskole 22. mars 2006. Anledningen for skoleforedraget var 5 års markeringen for Kronprinsparets Humanitære Fond. Kronprinsens foredrag handlet om internasjonal solidaritet, vårt ansvar som enkeltmennesker og som nasjon for en positiv verdensutvikling. Samtidig er Kronprinsen veldig opptatt av å ”tenke globalt, handle lokalt”.

H.M. Dronning Sonja var til stede ved åpningen av Momentum, den fjerde Nordiske Festivalen for Samtidskunst, som fant sted i Moss Bryggeri Utstillingshall 1. september 2006.

Prinsesse Märtha Louise var til stede ved åpningen av Velhaven lekepark 17. september 2006 i Rakkestad. Hovedmålet for parken er at det ”skal bli et sted mange kan bruke og trives i uavhengig av alder og evner, fysiske så vel som psykiske. Den skal være et sted der uformelle og sosiale nettverk kan etableres, et samlingssted for bygdas innbyggere med og uten barn eller med andre ord en moderne form for ”mjølkerampe”.

Fylkesmannen bistod hhv Eidsberg kommune, Momentum og Rakkestad kommune med arrangementet i samarbeid med politiet i Østfold og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Det er i alt blitt tildelt 8 H.M.Kongens fortjenstmedaljer i gull og 10 i sølv i 2006. Seks søknader var under behandling ved årsskifte.

3.1 MILJØVERNDEPARTEMENTET (res.område 01-11)

Resultatområde 01 Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes har marin verneplan, utvidet skogvern, arbeidet for bevaring av villaksen, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, vært særlig viktige oppgaver i 2006.

Resultatområdet har høy prioritet i Østfold. Fokus er på verneplanarbeidet som tar mye ressurser. Arbeidet med Ytre Hvaler Nasjonalpark er videreført. Konsekvens-utredningene ble klare i løpet av året og verneforslaget ble lagt fram for det rådgivende utvalg. Arbeidet med Oslofjord-verneplanen er omfattende og fordelt på 46 områder i 7 kommuner. Det er 28 nye områder, 9 større utvidelser og 9 revisjoner av eksisterende områder. Planen har vært på høring i 2005 og ble oversendt DN juni 2006. Ett frivillig vernet barskogreservat ble etablert i desember 2006 og ytterligere noen områder forberedes. Sjøfuglplanen (20 nye områder, 6 revisjoner) var på høring og ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning (DN) i desember 2005. I tillegg er prosessen med et større landskapsvern-område i jordbrukslandskapet i Rygge kommune godt i gang. Dette krever store ressurser da problemstillingene er komplekse og mange interesser og parter involveres. Et forslag til landskapsvern-område oversendes DN til faglig godkjenning tidlig i 2007. Ett område i Østfold er foreslått i marin verneplan. I løpet av 2006 kom det signaler fra Miljøverndepartementet og DN om at arbeidet med marin verneplan skulle igangsettes igjen. Arbeidsinnsatsen her forventes imidlertid først å bli betydelig i 2007. Området er til dels overlappende med forslag til nasjonalpark for Ytre Hvaler.

Rovviltsituasjonen har vært relativt stabil også i 2006. Skadeomfanget på husdyr er moderat, men andre konfliktyper er fortsatt til stede. Samarbeidet med SNO regionalt har fungert bra, men det er et klart behov for økt oppsyn og informasjonsarbeid når nye verneområder blir vedtatt (Oslofjordverneplanen og sjøfuglreservater). Bestandsanalyse og beitevurdering for elg er gjennomgått med kommuner og rettighetshavere. Møtete med alle større hjorteviltvald er avholdt. Oljeutslipp i Glomma på våren og elgdød pga hjortelusflue seinhøstes har medført en del uforutsette arbeidsoppgaver.

Oppfølgingen av EUs vanndirektiv har pågått kontinuerlig for å forberede arbeidet som vannregionmyndighet. Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med å implementere direktivet i Norge og videre deltatt i utvikling av IKT-verktøy, veiledere etc.

Kartlegging av biologisk mangfold er tilsynelatende kommet langt i Østfold. Fire kommuner er ferdig registrert og lagt inn i Naturbasen. Alle kommuner har fått tildelt startpakke inkl. tilskuddsmidler. Vi ser imidlertid at arbeidet har stoppet opp i flere kommuner etter at MIK-reformen opphørte og fagkompetansen i flere kommuner har forvitret. Det gjenstår arbeid med å kvalitetssikre mye informasjon og digitalisere områdene i de ferdigregistrerte kommunene. Det vil kreve omfattende ressurser å få ferdigstilt og kvalitetssikret informasjon i de gjenværende kommunene.

I Østfold er det bestander av laks i Glomma/Ågårdselva, Tista og Enningdalselva. Laksebestanden i Tista (Halden) er nylig reetablert og gyting ble påvist høsten 2005. Enningdalselva er vårt nasjonale laksevassdrag. Her foretas det tetthetsberegninger av laksunger hvert år og fangststatistikken følges nøye. Det tas skjellprøver av all laks som fanges. Vi har felles fiskeregler mellom Norge og Sverige (Iddefjord-konvensjonen). Forarbeidet til reforhandling av konvensjonen har pågått siden 2003 og antas vil bli sluttført i

2007. Laksebestanden i Glomma har et stort innslag av rømt oppdrettslaks. Fylkesmannen har gitt tillatelse til utvidet fiske etter denne om høsten.

Det er påvist krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget. Signalkreps er påvist i Store Le. Fylkesmannen vil fortsette informasjonsarbeidet for å forebygge videre spredning av krepsepest og signalkreps.

Det kalkes i ca. 240 lokaliteter i Østfold. Utslipp av svovel har gått ned de senere åra, men det vil være behov for kalking av fiskevann i mange år framover. I 2006 ble det gitt tilskudd på til sammen kr 1.450.000 til kalking i Østfold. For 2007 er tilskuddsrammen av samme størrelsesorden og arbeidet med innlegging av data i VannInfo vil bli intensivert.

Til tross for en klar prioritering av innsatsområder er det vanskelig å styre ressursbruken på løpende oppgaver som tilskuddsforvaltning, forvaltning av verneområder og henvendelser fra publikum. Resultatet blir noe mindre ressurser enn planlagt til høyt prioriterte områder.

Resultatområde 02 Friluftsliv

Friluftsliv er et område der fylkesmannen med bakgrunn i ressursituasjonen har valgt å holde en lav profil. Kjerneoppgavene er blitt fulgt opp. Dette gjelder arbeidet med sikring av områder (herunder avhending av forsvarseiendommer), forvaltning av statlige friluftsområder, søknadsbehandling og fordeling av statlige tilskuddsmidler. Videreføringen av det digitale turkartet for Østfold er en viktig oppgave når det gjelder motivering, tilrettelegging og ivaretagelse av allemannsretten. Friluftinteressene blir ivaretatt i arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Resultatområde 04 Overgjødning og oljeforurensning

04.1 Helhetlig vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltning var i 2006 preget av forberedelser i forhold til sentrale føringer for oppfølging av vannrammedirektivet, og arbeid i forbindelse med ny avløpsdel i forurensningsforskriften.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann, og resultatene av dette legges inn i Sesam og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Etter eget skjønn mener vi at omfanget av overvåkingen burde vært større. Det er imidlertid begrensede ressurser til formålet som følge av beskjedne/reduerte statlige tilskudd og problemer med å få forurenserne til å bidra til finansieringen. Det er et spesielt problem at det mangler virkemidler for å få landbruket, som gir det dominerende bidraget til overgjødningen, til å bidra økonomisk til overvåkingen og tiltaksrettede undersøkelser. Vi savner også en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder.

Gjennom deltakelse i Morsa-prosjektet og miljøprosjektet i Haldenvassdraget er det lagt godt til rette for å starte arbeidet med helhetlig vannforvaltning i disse vassdragene.

04.2 Forurensningsloven

Det er gjennomført to dagers opplæring for alle kommunene i nye avløpsregler i forurensningsforskriften. Arbeidet med endelig inndeling i tettbebyggelser er avsluttet, og avklaringer om hvem som er rette myndighet for de ulike renseanleggene i fylket er avklart. Arbeidet med nye utslippstillatelser til renseanlegg som Fylkesmannen har konsesjonsmyndighet for, har startet opp. Det er også jobbet mot kommunene i forbindelse med regler og lokale forskrifter for spredte avløp.

Fylkesmannen har oversendt 3 klagesaker på utslippstillatelser etter forurensningsloven til SFT. Det er gitt diverse informasjon og juridisk veiledning til kommunene og privatpersoner i forbindelse med klagesaksgang.

04.3 Oljeforurensning

Borg havn varslet Kystverket om observert olje i Glomma den 6. mars og 8. mars ble det rapportert om et større oljeflak mot Hvaler/Løperen og tilsøling av svaner. Interkommunalt utvalg for alvorlig forurensning (IUA) ble opprettet samme dag. Det er kaldt vær og mye is i området. Borregaard vedkjenner seg utslipp av 11 tonn tung fyringsolje. Fylkesmannen deltar med viltforvalter, rådgiver for verneområder og miljøkoordinator i IUA. Oljeskadet fugl, fugleinfluenza og fuglereservat bidrar til stort engasjement fra omverdenen. Store ressurser innen oljevern settes i aksjon, men det er vanskelig å få samlet opp oljen. Oljen er allerede transportert ut i rom sjø og bare 1 m³ olje samles opp ved utslippsstedet. Heldigvis forhindrer isen at oljen tilgriser strendene. Noe olje har også kommet inn i reservatet, men føres ut igjen med strømmen uten at skade oppstår på fugler eller strender. En luftkanon ble benyttet for å holde fugler på avstand.

Resultatområde 05 Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Det har ikke vært noen større grunnforurensningssaker i 2006, men noen mindre saker knyttet til bygging på deponier og nedlagte bensinstasjoner/verksteder. Fylkesmannen har fått delegert en B-listelokalitet fra SFT hvor det er behov for oppfølging. Fylkesmannen har gitt informasjon og rådgivning til kommunene i forbindelse med innføring av kap 2 om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider. Bare noen få kommuner følger opp saker etter kap 2 i forurensningsforskriften på forsvarlig måte.

Søknad om mudring av kanal inn til tørrdokken på FMV-området i Fredrikstad og deponering av massene i havneområdet ved siden av kanalen, har vakt betydelig oppmerksomhet i media. Den opprinnelige søknaden ble trukket tilbake på grunn av manglende avklaring med grunneier. En identisk søknad ble høsten 2006 sendt inn fra en ny søker. Saken er sendt på høring og vil forhåpentligvis bli ferdigbehandlet våren 2007.

Resultatområde 06 Avfall og gjenvinning

Markedet for forbrenning av avfall er urolig og det er vanskelig for forbrenningsanleggene å oppnå langsiktige kontrakter. Dette fører til mye og lang avfallstransport gjennom fylket. I Østfold er 3 anlegg i drift; alle med meget lave utslipp av miljøgifter. Det er igangsatt bygging av et 4. anlegg på Frevars område på Øra i Fredrikstad. Anleggene i Østfold vil dermed kunne forbrenne 250.000 tonn avfall årlig. Frevars forbrenningsanlegg for sykehusavfall ble nedlagt ved årsskiftet. Etter at staten overtok driften av sykehusene, var det ikke vilje til å utnytte dette tilbudet om forsvarlig destruksjon av smittefarlig og patologisk avfall.

Det er 5 sorteringsanlegg for avfall for blandet næringsavfall i Østfold. I tillegg kjøres avfall ut av fylket til sortering. Et anlegg påfører omgivelsene rotte- og måkeplager og støy. Tilbudet om sortering synes å være tilstrekkelig dekket.

Fylkesmannen mener standarden på avfallsdeponiene er god. Vilkår i kommende tillatelser er på det meste oppfylt.

Resultatområde 07 Klimaendringer, luftforurensning og støy

Støy

Støy er et omfattende problem i Østfold. Fylkesmannen får stadig flere henvendelser om tillatelse til å opprette og utvide ulike typer motorsportsanlegg. Det er også en betydelig aktivitet i forbindelse med utvidelse av eller opprettelse av nye masseuttak og pukkverk. Utfordringen er å påvirke utviklingen i retning av mer samlokalisering av flere typer støyende

aktivitet. Utbyggingspress langs sterkt trafikkerte hovedveier og i nærheten av andre støyende aktiviteter, gir også et økende støyproblem. Støy i plansaker blir behandlet fortløpende i tråd med den prioritering disse har jf. resultatområde 09.

IPPC

Ved utløpet av 2006 gjenstår det å behandle utslippstillatelsen for én bedrift som forventes å nå oppfangingskriteriet på produksjonsmengde i løpet av 2007. Dagens tillatelse er av nyere dato og både tillatelsen og driften vil bli oppdatert i henhold til kravene i IPPC-direktivet innen fristen 31. oktober 2007. Fylkesmannen har utarbeidet tillatelser for de største fjørfeprodusentene, dvs. anlegg med plass til mer 40.000 fjørfe. For mindre anlegg er kommunene forurensningsmyndighet.

Dette er en ny bransje i forurensningssammenheng og har krevd en god del ressurser i form av utarbeidelse av saksbehandlingsverktøy og dokumentmaler. Fylkesmannen har lagt særlig vekt på informasjonsarbeidet til de virksomheter som omfattes av kravet. Store fjørfeanlegg med god drift forurenser normalt ikke, men det er et stort forurensningspotensiale dersom anleggene ikke følger myndighetenes krav. Det vil i tiden som kommer kreve mer innsats fra Fylkesmannen med å følge opp tillatelsene med nødvendig tilsyn.

Resultatområde 09 Regional planlegging

Planarbeidet har hatt en samlet ressursbruk fra område landbruk og miljøvern på ca. 3 årsverk. Dette er et absolutt minimum i forhold til krav og forventninger fra så vel sentralt som kommunalt hold, sett i lys av Fylkesmannens funksjon som både veilednings- og høringsinstans. I tillegg kommer ressurser som er lagt inn fra øvrige deler av embetet i forhold til dialogen med kommunene om kommuneplanens samfunnsdel.

I 2006 har flere kommuner startet opp, eller slutført rullering av kommuneplanene. Fylkesmannen har prioritert å komme i dialog med kommunene gjennom møter og innspill, hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. Vi har vært direkte involvert i behandlingen av 13 kommune(del)planer (med arealdel). I tillegg har det vært en del tematiske kommunedelplaner.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i arbeidet med å slutføre fylkesdelplanen for Kystsonen. I Råde kommune er det startet opp et prosjekt for å fjerne hindre i strandsonen på bakgrunn av denne planen. Her deltar Fylkesmannen. Fylkesmannen har også deltatt i Kystsonen nettverket. Et arbeid med å forberede faglige innspill fra områdene miljøvern og landbruk i forbindelse med en fylkesdelplan/strategiplan til fylkesplan, for kulturlandskap, jordvern og byutvikling, er startet opp i samråd med fylkeskommunen.

Når det gjelder reguleringsplaner er det gitt høyest prioritet på planer som berører forhold knyttet til strandsonen, støy, biologisk mangfold, friluftsliv, barn og unge og næringsutvikling i landbruket. For dispensasjonssaker har det vært en del utfordringer knyttet til "Landbruk Pluss-saker". Presset på strandsonen er fortsatt stort og utgjør den største andelen av dispensasjonssaker

Statistikken nedenfor viser fortsatt et høyt trykk på byggevirksomheten som gir utslag i et stort antall reguleringsplaner og dispensasjonssaker. I tillegg fører de nye prosessreglene for oversiktsplanene til at disse blir mer tidkrevende i forhold til møter, veiledning, innspill og høringsuttalelser. Men dette gir forventninger om bedre kvalitetssikring av planene og til at nasjonale og regionale interesser blir bedre ivaretatt av kommunene.

Tabellen nedenfor viser antall saker som har vært behandlet (SAK) og antall dokumenter (DOK) Fylkesmannen har skrevet.

Resultat	Dispensasjoner		Reguleringsplaner		Kommuneplaner/ delplaner	
	SAK	DOK	SAK	DOK	SAK	DOK
1997	278	324	112	147	15	18
1998	294	343	155	209	7	7
1999	294	344	150	187	23	23
2000	408	481	179	231	22	23
2001	337	366	167	206	17	20
2002	268	327	177	223	17	25
2003	246	334	133	186	17	
2004	216	355	122	231	22	34
2005	256	389	104	249	13	25
2006	219	355	95	191	20	34

Saksbehandlingstiden når det gjelder klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 5 mnd, jf følgende tabell.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven (reguleringsplaner og bebyggelsesplaner):

	2005	2006
Antall klagesaker		
Innkomne saker	13	18
Vedtak truffet	18	12
Stadfestet helt eller delvis	16	12
Behandlingstid - uker		
Lengste	23	42
Gjennomsnitt	20	21
Antall klagesaker som gjenstod til behandling pr 31.12.	5	9

Resultatområde 10 Kart og geodata

Fylkesmannen er en aktiv pådriver for GIS og geodata i fylket og samarbeider med fylkeskartkontoret for organisering av Norge Digitalt Østfold. GIS anvendes i arbeidet med verneplaner, nasjonalpark, regionalt miljøprogram og behandling av planer etter plan- og bygningsloven. Våre tematiske geodata blir anvendt i saksbehandlingen. Kommunene i Østfold får tilgang til alle tematiske miljødata for utarbeidelse av sine kommuneplaner.

Det er store utfordringer vedrørende kvalitetssikring av kommunale biomangfolddata (naturtyper). Det er igangsatt et arbeid for å bedre tilgangen til naturtypedata og få etablert disse i naturbase. Arbeidet med å integrere kartfunksjon i saks- og arkivsystemet er igangsatt.

Resultatområde 11 Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver

Miljødata

Fylkesmannen har stilt arbeidet med å oppdatere Miljøstatus i Østfold i ro i påvente av ny programvare/plattform.

Forurensingstilsyn

Tilsyn er prioritert område for Fylkesmannen og vi har økt innsatsen noe i 2006 til ca. 1,5 årsverk. Vi deltar aktivt i felles kontrollaksjoner. Aksjonsrettet tilsyn går i noen grad på bekostning av det egeninitierte tilsynet. Mye av kontrollarbeidet går fremdeles med til oppfølging av akutt forurensning og antallet henvendelser i slike saker er stabilt.

Politianmeldelser i kjølvannet av akutt forurensning tar mye tid, men blir ikke alltid fulgt opp av politiet.

I 2006 gjennomførte vi 108 tilsyn inkludert aksjoner og egenrapporter. Ingen virksomheter har blitt politianmeldt i 2006. I 2006 ble det gjennomført 4 sentrale aksjoner og 1 lokal aksjon: Kjemikalier og farlig avfall, skipsverft og slipper, PCB-avfall fra lysarmaturer og isolérglassruter, mellomlagring av farlig avfall. Den lokale aksjonen var rettet mot kvikksølvhåndtering ved tannlegekontor i Østfold.

Alle forurensende virksomheter har selv et ansvar gjennom internkontrollforskriften for å overholde miljølovgivingen og systematisk forbedre seg. Gjennom sin tilsynsvirksomhet gir fylkesmannen utstrakt informasjon og veiledning til kommuner og bedrifter.

Fylkesmannens erfaring med forurensningstilsyn i 2006 viser at de som tidligere har vært utsatt for tilsyn, har en bedre forståelse av miljøarbeidet og etterlevelse av regelverket. Styringssignalene fra overordnet fagmyndighet viser at tilsynet skal ytterligere styrkes.

Tilsyn med forurensning, avfall, produkter, varsling om akutt forurensning og internkontroll	Antall virk.	Avvik %
Kjemikalieaksjonen	12	ca.60
Mellomlagring av farlig avfall	6	Ca 60
Skipsverft og slipper	6	90
PCB-aksjon 2006	15	Ca.75
Tannlegeaksjon i Østfold	12	Ca.60
Uanmeldte inspeksjoner	5	100
Systemrevisjoner	1	100
Egenrapporter industri	29	-
Egenrapporter kommunalt avløp	17	-
Egenrapporter avfallsanlegg	5	-

3.2 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET - (res.område 21-26)

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Kontrollvirksomhet

Kommunenes kontroll av tilskuddssøknadene (5% kontrollen) har vært utført som vanlig. Kontrollen gjøres i forbindelse med gjennomgang av søknadene, stikk kontroll av produksjonstilleggssøknader, eller ved annet besøk på gården/området. Fylkesmannen kontrollerer søknadsdataene med nødvendig dokumentasjon.

Alle kommunene i Østfold fikk varselbrev om kontroll av tilskudd til jordbruksforetak. Det ble gjennomført kontroll med ordningene *Regionalt miljøprogram* og *Tilskudd til avløsning ved sykdom m.v.* i 4 kommuner: Sarpsborg, Råde, Rygge og Moss. Resultatet viser at alle hadde god orden på søknadsdokumenter, søknadsfrister var overholdt og det ble ikke oppdaget alvorlige feil eller mangler ved saksbehandlingen. Kontrollen omfattet også kommunenes interne kontroll som skal sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskudd. Rutinene er forskjellige og bør forbedres.

Videre har Fylkesmannen deltatt som observatør da Statens landbruksforvaltning (SLF) utførte sin kontroll av tilskuddsordningen *Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)* i Eidsberg og Rakkestad kommune.

Roviltkompensasjon

Østfold, Oslo og Akershus danner region 4 av landets 8 regionale rovviltnemnder. Fylkesmannen i Østfold fikk i 2006 tildelt kr 600.000 til forebyggende tiltak, kr 270.000 til konfliktdempende tiltak og kr 80 000 til beredskapsmidler. Senere på året ble det overført ytterligere kr 150.000 fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til forebyggende tiltak i Østfold. Av samlet sum på kr 1.100.000 har Østfold fylke brukt kr 802.168 til forebyggende tiltak (rovviltgjerder), kr 270.000 til konfliktdempende tiltak og kr 1.500 til beredskapsmidler. Til sammen utgjør dette kr 1.073.668.

Saker behandlet etter Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen

Fylkesmannen mottok 8 søknader om konsesjon i 2006. Alle søknader om utvidelse av produksjonen ut over gitt konsesjon, har fått avslag. En søker klaget på Fylkesmannens avgjørelse og klagen ble videresendt til Statens landbruksforvaltning.

Verneverdige bygninger under SMIL

Det er foretatt i alt 13 gårdsbefaringer i forbindelse med søknader om midler av tilskuddsordningen for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) til verneverdige bygninger. Fylkesmannen har utarbeidet beskrivelser på hva som skal gjøres av restaureringsarbeider. Flere kommuner ønsker faglig hjelp til vurdering av aktuelle søknader.

Teknisk planlegging

Denne tjenesten ble lagt ned fra årsskiftet 2005-2006. Dette gjaldt nye planleggingsoppdrag. Fram til sommeren 2006 ble gamle prosjekter fulgt opp og i alt 9 bygningsplaner ferdigstilt.

Samarbeid med Innovasjon Norge

Søknader med byggetekniske planer blir nå kvalitetssikret av tidligere bygningsplanlegger hos Fylkesmannen. I tillegg til denne tjenesten foretas ferdigbefaringer av driftsbygninger som er finansiert med BU-midler fra Innovasjon Norge. Disse befaringene gjøres sammen med ansatte i kommunene, som jobber med landbrukssaker.

21.2 Skogbruk

Skogkultur

Det ble satt ut ca 0,8 millioner planter i Østfoldskogene i 2006. Dette er en liten nedgang fra 2005 (ca 0,9 mill.). Med bakgrunn i den høye avvirkningen de siste to-tre årene og beregninger burde dette volumet ha vært doblet. Aktiviteten innen ungskogpleie gikk kraftig ned i 2006 (15 509 dekar) i forhold til i 2005 (22 364 dekar). Det må imidlertid sies at aktiviteten i 2005 er det høyeste vi har hatt siden 1994. Likevel er det ønskelig å øke aktiviteten da estimert behov for ungskogpleie er ca 27 000 dekar årlig (uten å ta hensyn til etterslepet) for å sikre framtidsskog med god kvalitet. Derfor er det viktig å videreføre ordningen med tilskudd til ungskogpleie, og kombinert med de nye og gunstige reglene i skattefordelssystemet – skogfundsordningen, gis rammevilkår som bør føre til en høy aktivitet på dette viktige feltet.

Økonomiske virkemidler

Fylkesmannen har fordelt midlene til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) sammen med midlene til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) i en årlig disposisjonsramme til kommunene. Grunnlaget for fordelingen er kommunenes behov synliggjort i kommunale tiltaksstrategier, tidligere aktivitet i kommunene og prioriterte områder slike som Vansjø-Hobøl-vassdraget og Haldenvassdraget. Fylkesmannen har i 2006 tildelt 15,3 mill kroner til kommunene i Østfold. Oppsummering ved årets slutt viser at kommunene har brukt opp midlene de fikk samlet for SMIL og NMSK. Av innvilget tilskudd har ca 12 mill kroner (78%) gått til jordbrukstiltak og ca 3,3 mill kroner gått til skogbrukstiltak (22%).

Tilskudd til miljøtiltak i skogbruket

I forbindelse med miljøregistrering i skog (MIS) er det i Østfold i 2006 utbetalt kr 1 368 371 til langsiktig bevaring / skjøtsel av spesielle miljøverdier (§6 i forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket). Utbetalingene har i år vært i kommunene Spydeberg, Askim, Hobøl, Eidsberg, Marker, Rømskog, Sarpsborg og Våler. Totalt omfatter dette 44 eiendommer og 178 tiltaksenheter med et samlet areal på 1.935 dekar.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Grunnlaget for næringsutvikling og bruk av BU-midlene i 2006 har som året før, vært ”Strategisk plan for bygdeutvikling i Østfold 2005 – 08”, fastlagt desember 2004, Landbruksdepartementets overordnede strategier ”Landbruk – mer enn landbruk” for 2006. og Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold – år 2006 lag til grunn. Strategi- og handlingsplanen er fastlagt av Fylkesmannen etter samråd med næringsorganisasjonene, Innovasjon Norge, Østfold fylkeskommune og kommunene.

BU-midlene 2006

Forbruket (innvilget minus inndratt) i 2006 er kr 3.342.933. Dette samsvarer med årsrammen.

Samarbeid med Innovasjon Norge og andre

Samarbeidet med Innovasjon Norge og fylkeskommunen fungerer etter de forutsetningene som legges til grunn fra sentralt hold. Det har i 2006 vært et utstrakt samarbeid med andre institusjoner om satsingsområdene og særskilt på området Lokal Mat fra Østfold. Fylkesmannens samarbeid med Fylkeskommunen om RUP bør formaliseres bedre. Strategier for BU-arbeidet er som nevnt drøftet med næringsorganisasjonene, Innovasjon Norge, Østfold fylkeskommune og kommunene.

Mat og foredling

Fylkesmannens mål gjelder utvikling av produkter, kvaliteter og distribusjonsmåter av plante- og husdyrprodukter. Dette er konkretisert gjennom Lokal Mat fra Østfold som er finansiert av Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Østfold gjennom BU-ordningen. Hovedmålet er å sikre

de lokale produsentene i fylket størst mulige andeler i foredlingsgevinsten. Arbeidet i prosjektet Mat fra Østfold har i særlig grad omfattet etablering av nettverk blant produsenter, kvalitetssikring og distribusjon, ved siden av arbeidet for å etablere flere produsenter. Vi gikk i 2006 sterkere inn med støtte til Ungt Entreprenørskap og i dette prosjektet er i dag ca 20 % av elevene involverte i kokkefag og landbruksrelaterte prosjekter. Et viktig utviklingsområde er lokal mat i forhold til reiselivet. Fylkesmannen har bidratt til å befeste dette i Reiselivsprogrammet til Østfold fylkeskommune.

En annen viktig del i Mat og foredling er et proteinprosjekt sammen med Akershus og Vestfold. I Østfold ble arealene til erter i 2006 fordoblet i forhold til året før. Det gjelder først og fremst til husdyrfôr og kan lette produksjonspresset mot korn.

Melk- og storfèprogrammet

Dette programmet gjelder i hovedsak øremerkede midler til bedriftsrettede tiltak. Fylkesmannen følger med på utviklingen i Østfold og vurderer fortløpende i hvilken grad virkemidlene skal brukes til støtte her. Det tidligere grasprosjektet i området til Morsa-prosjektet er ført videre ved at det er dannet en interesseorganisasjon for produsenter av gras og høy.

Landbruksrelatert reiseliv

Vesentlig støtte til markedsføring av reiselivsprodukter. Mange av produktene eksisterer, men markedsføringene trenger støtte. Fylkesmannen har vært deltaker i et større reiselivsprogram i Østfold fylkeskommune og fått inn lokal mat i dette arbeidet, som nevnt ovenfor.

Inn på tunet

Det såkalte Kalnes-prosjektet er avsluttet. Fylkesmannen har støttet etableringen av en interesseorganisasjon for tilbydere Inn på Tunet og skolenes interesse for prosjektet er kartlagt i 3 kommuner i forbindelse med "Kunnskapsløftet i skolen".

Felles satsinger – andre prosjekter

Fylkesmannen innvilget kr 500.000 til utviklingsprosjekter i landbruket fordelt på fylkets 5 regioner. Dette har tilknytning til Østfold fylkeskommunes utviklingsavtaler med regionene, som er en satsing under irdningen regionale utviklingsprosjekter (RUP). Hittil er det gitt kr 100.000 til forprosjekt om bioenergi i Aremark kommune. Felles strategi for næringsutvikling i landbruket, Oslofjordprosjektet er drøftet med fylkesmannen i Oslo og Akershus og Akershus fylkeskommune.

Praktikantordningen

Det ble brukt kr 196.433 kroner til praktikantordningen i 2006 og alle søknadene ble helt eller delvis imøtekommet.

Se også resultatområde 22.5 Tre og miljø der prosjekter innefor trebasert næring og bioenergi finansiert over BU-ordningen, er omtalt.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Tiltak for å redusere forurensninger er et viktig satsingsområde i Østfold, både når det gjelder oppfølging av Regionale miljøprogram (RMP), Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) og informasjonsaktiviteten. Tilskudd til endret jordarbeiding er den viktigste ordningen her. Det er for to vassdrag i Østfold fastsatt forskrift om bestemte jordarbeidingsrutiner. Dette har gitt god oppslutning om endret jordarbeiding i disse områdene. Men det er en klar nedadgående oppslutning om endret jordarbeiding i andre områder de senere årene.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket i Østfold ble godkjent av Statens landbruksforvaltning (SLF) i desember 2004. Våren 2005 la Fylkesmannen ned et omfattende arbeid med utforming og iverksetting av forskrift, veilednings- og søknadsmateriell for denne tilskuddsordningen. Det er utarbeidet retningslinjer for forvaltningen med hensyn til tolking av regelverk, søknadsbehandling og reaksjonsformer ved brudd på regelverk. Veilednings- og søknadsmateriell samt retningslinjer er revidert våren 2006 og sendt til alle som søker produksjonstilskudd i august. Styringsgruppa ble konsultert ved fastsetting av endelige tilskuddsatser, og endringer for 2006.

Kompetanseutvikling

Våren 2006 arrangerte kommunene i samarbeid med Fylkesmannen møter med brukerne, hvor det ble gitt informasjon om regionalt miljøprogram. Fylkesmannen har også arrangert kurs for kommunene, forsøksringen og næringsorganisasjonene. Formålet var å gjøre forvaltningen av ordningen mer kjent og utveksle erfaringer fra første søknadsomgang.

Det er lagt ned mye arbeid i kontroll og oppfølging av søknadene. Resultatet er som forventet med en ny ordning, og uklarheter og misforståelser er rettet opp underveis. Fylkesmannens eget internettbaserte miljøprogramkart: <http://kart.fmos.no/rmpkart>, til bruk i saksbehandlingen og informasjonsarbeidet rundt miljøprogrammet, er utvidet og blitt mer målrettet i forhold til tilskuddsordningene.

Utfordringer

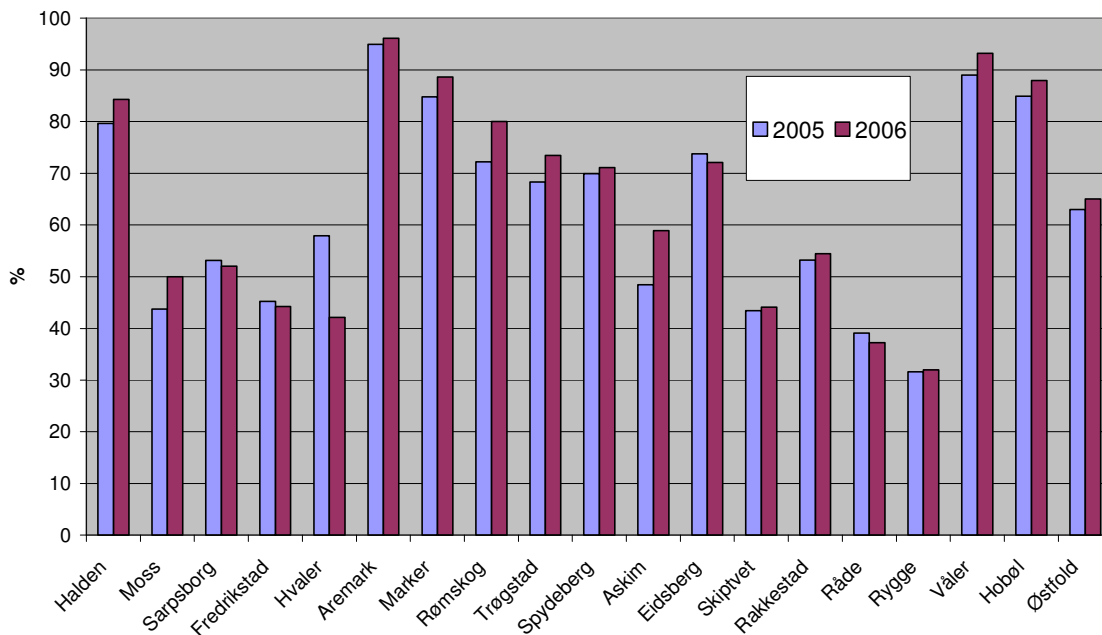
Det er en viktig målsetting for jordbrukets miljøarbeid i Østfold at det skal lønne seg å drive miljøvennlig jordbruk. Miljøprogrammet trekker fram erosjons- og avrenningsproblemer på åpenåker, tap av biologisk mangfold og gjengroing av landskapet som de største utfordringene.

I 2006 var Østfolds ramme for programmet 33,1 mill kroner. Dette er fordelt på

- miljøtilskudd forurensning til endra jordarbeiding, grasdyrking, ugrasharving m.m.
- miljøtilskudd kulturlandskap som beitetilskudd, spesiell skjøtsel av miljøareal

Figuren nedenfor viser prosentvis andel av aktive bønder i Østfoldkommunene som har gjennomført tiltak innenfor miljøprogrammet. Figuren viser utviklingen fra 2005 til 2006. Særlig gledelig er det at bøndene i de prioriterte vassdragene Vansjø-Hobøl vassdraget og Haldenvassdraget har tatt ansvar i forhold til forurensning. Potensialet for redusert jordarbeiding er stort, og på sikt bør oppslutningen øke også i andre deler av fylket. Samtidig er det viktig å understreke at økt oppslutning vil kreve økt tildeling fra jordbruksoppkjøret til det regionale programmet. I motsatt fall vil fylkesmannen måtte redusere satsene for å gjennomføre miljøtiltak. Ved å gjennomføre de rette miljøtiltak på rett sted vil landbruket bidra til renere vassdrag og til å vedlikeholde et åpent kulturlandskap med biologisk mangfold og fornminner.

% aktive bønder som gjennomførte regionale miljøtiltak i 2005 og 2006

Kulturlandskap

Det er innført ordninger i RMP som skal fremme verdier i kulturlandskapet og motvirke gjengroing av verdifulle områder. I 2006 har vi mottatt 470 søknader på ulike kulturlandskapstiltak. Det er søkt om tilskudd til beite på ca 12 300 da innmark mot ca 10 200 da i 2005. Søknad om tilskudd til holmebeite viser en økning fra 511 til 890 sauer fra 2005 til 2006. Søknad om skjøtsel av artsrik eng øker fra 153 da til 233 da. Skjøtsel av småbiotop øker fra 27 til 95 dagsverk. Søknad om tilskudd til miljøareal øker fra 53 da til 910 da. Den store økningen i søknader kan nok forklares både med at vi har økt satsene for alle kulturlandskapsordningene, bortsett fra tilskudd til innmarksbeite, samt at ordningene har blitt mer kjent gjennom aktivt informasjonsarbeid. Oppslutningen om ordningen Skjøtsel av kulturminner er liten, og skyldes nok at den kun gjelder i et fåtall kommuner, samt at den ble innført først i 2006.

Miljøplan

Alle som søker miljøprogramtilskudd må ha miljøplan trinn 1 for å kunne motta tilskudd. Det var i 2006 kun fem søknader som ble avslått på grunn av manglende miljøplan. Vi har vært tydelige overfor kommunene på at kravet om miljøplan trinn 2 må overholdes for at søker kan motta tilskudd gjennom SMIL. De fleste kommunene har nå fulgt opp dette.

Saksbehandling

Behandlingen av RMP-søknadene i kommunene har tatt mer tid enn forutsatt. Det er mange nye ordninger, og saksbehandlerne må forholde seg til flere ulike temakart ved behandlingen av søknadene. Eiedomsstrukturen har også blitt langt mer komplisert de siste årene ved at det blir mer og mer leiejord. Dette fører til at vi må vurdere forenklinger, for eksempel ved økt bruk av krav om endret jordarbeiding på viktige arealer kombinert med flat tilskuddsats. Dette blir en viktig diskusjon i 2007.

Strategi, prioriterte områder og tiltak

Regionalt miljøprogram gir også føringer for bruken av investeringsvirkemidlene, Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Kommunene har med innføring av regionalt miljøprogram, fått et større ansvar for å bruke økonomiske virkemidler strategisk for å nå sine landbruks-

politiske mål. Det blir stadig viktigere å ha fokus på prioriterte tiltak i et område, slik at vi for eksempel får satt i stand beiter i ravinene langs Øyeren og Glomma. Vi må ivareta det verdifulle kystlandskapet på Hvaler, få bygget fangdammer og anlagt buffersoner i Vansjø-Hobøl-vassdraget (Morsa) og Haldenvassdraget, åpnet bekker og tilrettelagt for ferdsel nær byene.

Mangel på midler til miljøtiltak

Det er grunn til å understreke at det er en generell mangel på midler til miljøtiltak og at bl.a. finansieringen av fangdammer er for dårlig. Det vil bli svært krevende å nå miljømålene i flere av vassdragene, og det er meget stor avstand mellom miljømål og de økonomiske virkemidler som stilles til disposisjon over jordbruksavtalen. Dette og manglende administrativ kapasitet i mange av kommunene og for lite miljørådgivning til bøndene, er en alvorlig hindring for videre framdrift i miljø – og kulturlandskapsarbeidet i jordbruket.

For 2007 er kommunale midler til SMIL/NMSK og fylkesvise midler til informasjons- og utviklingstiltak økt til 15,040 mill kroner, dvs 5,3 % av landets totalramme på 285,400 mill kroner. Tilsvarende tall for 2005 og 2006 er hhv 13,310 og 14,880 mill kroner, dvs 5,5 % og 5,6 % av landets totalramme på hhv 243,500 og 267,025 mill kroner.

Informasjons- og utviklingstiltak

For flere av målsettingene i miljøprogrammet er informasjon og motivasjon de viktigste virkemidlene. Vi har de siste årene hatt økende behov for midler til utvikling i tillegg til informasjon. De regionale miljøprogrammene overlater mer ansvar til fylkene for å utvikle gode tiltak og følge opp tiltakseffektivitet og metoder. Behovet for å tenke nytt har vært særlig tydelig i Vestre Vansjø, men også andre steder har vi hatt stor fokus på nye delvis uprøvde tiltak, som for eksempel redusert fosforgjødsling.

Behovet for midler til tiltak i Vestre Vansjø må ses i sammenheng med at Vansjø er utpekt som pilotvannområde ved innføring av rammedirektivet for vann. Det stilles strenge krav og alle tenkelige tiltak må vurderes og prøves. I 2006 har det lokale landbruket vært nødt til å bære mye av kostnadene selv ved utprøving av nye tiltak. Det er viktig å stille tilstrekkelig med midler til rådighet for pilotområdet for å få med alle bøndene. Erfaringer fra pilotområdet vil ha overføringsverdi til andre områder og er derfor av nasjonal interesse. Det tas sikte på i samarbeide med næringsorganisasjonene og evt. forsøksringen, å lage plan og budsjett for satsingen i 2007.

I forhold til behovet for redusert nivå på gjødsling, har vi så langt hovedsakelig satset på informasjon og veiledning, med kommunene og forsøksringen som de viktigste samarbeidspartene. Vi har også bidratt til å øke kunnskapen om hvilke fosformengder som er nødvendig for ulike vekster ved høye fosfortall. Vi er med i prosjekter som forsøksringen har, og vi bidrar inn i et forskningsprosjekt som professor Tore Krogstad ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) leder.

Det er imidlertid aktuelt å utvikle en tilskuddsordning for betydelig redusert fosforgjødsling i spesielt sårbare områder. Her vil vi måtte gjøre en del undersøkelser og utprøving som vi behøver utviklingsmidler til. Dette vil i første omgang være mest aktuelt i Haldenvassdraget og i Vansjø-Hobøl-vassdraget.

Vi har fortsatt et samarbeid med fylkeskommunen om skjøtselstiltak rundt kultur- og fornminner over markoverflaten. Her blir informasjon en sentral del av arbeidet, blant annet gjennom økt fokus på behov for skjøtsel i noen utvalgte områder.

Vi har støttet fagdager, markvandring og andre informasjonstiltak som bidrar til å øke kunnskapen og gjøre bøndene mer miljøbevisste. De viktigste samarbeidspartene her er kommunene og forsøksringen. Forsøksringen har i tillegg flere interessante utviklingsprosjekter, som vi støtter og ønsker å være med på videre.

Vi må gjøre noen små endringer i miljøprogrammet for 2007 og vil sende ut nytt informasjonsmateriell om RMP hvert år, for å nå best mulig ut med denne viktige informasjonen.

22.4 Økologisk landbruk

I 2006 var 3,3 prosent av jordbruket i Østfold økologisk. Dette er litt under landsgjennomsnittet på 3,6 prosent. Regjeringen har satt seg som mål at vi skal ha 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2015. Dette er et ambisiøst mål som understrekes i ny handlingsplan for økologisk landbruk 2006-2010, i tiltaksplanen for året, og i Fylkesmannens utøvende virksomhet. Det å få flere til å legge om til økologisk, synes å være en av de største utfordringene fremover. Markedet er der, men det er mangel på norske varer.

Satsingsområda for 2006 var produksjon, omsetning, nettverksbygging og informasjonsarbeid. I alt 10 aktører har fått midler til gjennomføring av prosjekter fordelt på disse satsingsområdene. Prosjektene er finansiert over Handlingsplanmidler eller BU-midler. I år har prosjekter knyttet til melkeproduksjon fått høy prioritet, da dette er en viktig bærebjelke i økologisk produksjon. Det har mellom annet vært viktig å følge opp strengere krav i forhold til fulløkologisk fôr. Her har vi hatt prosjekter i samarbeid med Forsøksringen SørØst og TINE. Fylkesmannen har, sammen med TINE og Gilde, i 2006 også jobba for å sikre at økologiske kalver blir føret frem til økologiske slakt i forprosjektet Øko-Biff. Søknad om markedsstrategimidler til å gjennomføre prosjektet, ble dessverre avslått av Statens landbruksforvaltning (SLF) i første omgang. Det kreves ei brei satsing framover for å nå regjeringen målsetning.

22.5 Tre og miljø

Skog og trebasert næring

Det er i 2006 brukt betydelige midler til *Ungskogpleie og kvalitetsproduksjon* for å legge til rette for fremtidig kvalitetsskogbruk. Det nye i 2006 var en utviding og forbedring i registreringene av skogressursene, bl.a. innkjøp av personlig dataassistert utstyr (PDA) til de involverte skogbrukssjefene.

Treforum Akershus og Østfold

Styret nedsatte 30.09.05 en arbeidsgruppe som skulle jobbe med prosjektplaner for følgende områder:

- Pilotprosjekt for å bidra til økt bruk av tre i høyhus
- Etablering av treleverandørgruppe - leverandørutvikling
- Studietrapp for tre – felles kompetansetiltak
- Leve med tre – inspirasjonskampanje for unge par
- Tresenter Øvre Randem.

I løpet av 2006 har det vært avholdt 4 styremøter, et medlemsmøte og 1 idédugnad. Finansieringen av dette forprosjektet har vært egeninnsats, BU midler og midler fra Innovasjon Norge. I løpet av 1. halvår 2007 forventes aktiviteten å resultere i konkrete prosjektsøknader på et eller flere av områdene nevnt over.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. Høsten 2006 ble det igangsatt et treårig bioenergi prosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Prosjektet er et samarbeidprosjekt mellom

Fylkesmennene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Østfold deltar også i et Interreg-prosjekt mellom 6 kommuner i Østfold og 6 kommuner i Sverige for å utvikle bioenergi og fjernvarme til sentrale bygg/energinettverk. I tillegg til dette er det ulike bioenergi prosjekt på gang i flere av kommunene i Østfold.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Jordfondet er vedtatt avvirket og jordfondsmidlene som frigis ved salg av Jordfondets eiendommer skal brukes til å finansiere kostnaden ved vern av Statskog SFs grunn. I Østfold er det kun en eiendom som eies av jordfondet. Da det kan være aktuelt å bruke eiendommen ved makeskifte i forbindelse med frivillig barskogvern, er avhending av eiendommen utsatt til andre halvdel av 2007.

For dette området sendes egen rapport i henhold til brev fra Statens landbruksforvaltning datert 20.12.06, med ref. 06/7920.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

EVL-søknader

Fylkesmannen mottok 14 søknader om tilskudd fra EVL-fondet til etterutdanning av bønder mv i 2006. I alt 13 av søknadene ble innvilget med ønsket beløp og en ble innvilget med et mindre beløp enn omsøkt. Av den innvilgede kvoten, ble det en ubrukt rest på kr 17.115. Det var tre kursarrangører, men hele 12 av 14 kurs ble arrangert av BSF Østfold.

Produksjonstilskudd i jordbruket

Produksjonstilskuddet utgjør en viktig del av landbrukets inntektsgrunnlag. Antall foretak som søker produksjonstilskudd i Østfold har også i år blitt redusert noe i forhold til forrige år. 2598 søkere i 2006 mot 2657 søkere i 2005. I alt 948 foretak (ca. 36%) søkte om produksjonstilskudd via internett.

Velferdsordningene i jordbruket

Søknader til velferdsordningene i jordbruket er registrert/behandlet og utbetalt fortløpende.

Informasjon/veiledning

Fylkesmannens mål er å utvikle kommunenes kompetanse og har i 2006 holdt to informasjonsmøter i om velferdsordningene og produksjonstilskuddet i jordbruket. Dette for å redusere feil i saksbehandlingen. På januarmøtet deltok en representant fra NIJOS – nå Norsk institutt for skog og landskap - som orienterte om gårdskartprosessen. Tilbakemeldingen om møtene var positiv.

Statistikk over klager og dispensasjonssøknader

I tabellen nedenfor er ført opp antall klager fra foretak på utbetaling av produksjonstilskudd som er behandlet i kommunene og utbetalt av FM i 2006. De fleste av dispensasjonssøknadene er gitt pga virksomhetsoverdragelser og kravet til grønngjødsling. Samlet oversikt over klager og søknader om dispensasjon fra forskriftene er vist i skjema på neste side.

Rapportering om behandling av klager og dispensasjonssøknader 2006					
Ordning *)	Antall saker				
<i>Østfold</i>	<i>Dispensasjon</i>			<i>Klage</i>	
	<i>Innvilget</i>	<i>Delvis innvilget</i>	<i>Avslått</i>	<i>Innvilget</i>	<i>Avslått</i>
Generell forskrift om produksjonstilskudd i landbruket	46				
Tilskudd til husdyr				19	
Areal- og kulturlandskapstilskudd				50	
Tilskudd til dyr på utmarksbeite				3	
Tilskudd til grønt- og potetproduksjon				1	
Omleggingstilskudd til økologisk landbruk				16	
Arealtilskudd til økologisk landbruk				5	
Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon				3	
Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid				30	
Tilskudd til avløsning ved sykdom	2				
Tidligpensjonsordningen for jordbrukere			1		

* For katastrofeordningene tar SLF rapporteringen direkte ut fra SATURN

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Kommunene har overtatt rollen som førstelinje ovenfor brukerne og beslutningsmyndigheten i de fleste lovsaker innen landbruksområdet. Behovet for kvalitetssikring i form av opplæring og faglig støtte til kommunale saksbehandlere er derfor en viktig oppgave for fylkesmannen. Hovedtyngden av faglig støtte har skjedd via telefon og/eller mail eller i enkelte tilfelle ved befaringer i felten. En rekke seminarer er gjennomført ved behov når nye ordninger eller regelverk blir innført, eller ved forespørsel fra kommunene. Men etter at kompetansekravet er fjernet og kommunene sliter med dårlig økonomi, skjer det en nedbygging av kommunenes landbruksfaglige kompetanse i et tempo som fylkesmannen finner uforvarlig.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Det er vanskelig å engasjere den politiske – og administrative ledelse i kommunene til en egen dialog om ”lokal landbrukspolitikk”. Dialogen i 2006 har i hovedsak foregått i forbindelse med fylkesmannens kommunebesøk (ledergruppen) og ellers i arbeidsgrupper rundt miljøprogram og strategi for næringsutvikling m.v.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Miljøvirkemidlene er fordelt på kommunene etter vurdering av innsendte strategiplaner og lokale forhold. Siden 2004 da forvaltningen av disse midlene ble overført til kommunene, er det brukt mye tid til dialog med kommunenes landbruksforvaltning. Jf avsnittene 21.2 og 22. ovenfor.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Østfold er et av landets viktigste jordressursfylker med godt klima, topografi og jordkvalitet for dyrking av mat. Samtidig er Østfold et av de mest urbaniserte fylkene med sterkt press på dyrka mark og kulturlandskap. Utviklingen mot mer frihandel, prispress og økte krav til kvalitet og effektivisering i ”tradisjonelt landbruk” fører til økende behov for alternative sysselsettings- og inntektsmuligheter på gårdsbrukene. I arealsammenheng er derfor jordvern, kulturlandskap og næringsutvikling de viktigste utfordringene og samhandlingstemaene

mellom Fylkesmannen og kommunene/ fylkeskommunen i kommune- og fylkesplanleggingen.

Statistikken for årlig avgang av dyrka og dyrkbar mark i Østfold viser et gjennomsnitt på ca. 900 dekar for perioden 1994-2005. Skal den nasjonale målsettingen om halvering innen 2010 realiseres må avgangen ned i ca 450 dekar pr. år. Godkjent fylkesplan er i utakt med målsettingen da den signaliserer 1000 dekar pr. år. Det er i dag kommunene som gjennom KOSTRA innrapporterer omdisponering av LNF-områder til andre formål. Så langt har denne rapporteringen vært mangelfull, noe som har resultert i enda større underrapportering av omdisponerte arealer enn tidligere.

Som bidrag til å nå det nasjonale målet i forhold til arealavgang av dyrka mark, videreføres RUP-prosjektet med GIS-basert verdiklassifisering av produksjonsgrunnlaget for jord- og skogarealene (Arealis), hvor Fylkesmann, Østfold fylkeskommune og kommunene deltar. Foreløpig foreligger disse for de viktigste presskommunene i ytre del av fylket (8 kommuner). Prosjektet ble i 2006 videreført i 4 kommuner i Indre Østfold langs E 18-korridoren. I 2007 tas det sikte på å slutføre prosjektet for samtlige kommuner i fylket.

I februar 2006 sendte Miljøvernministeren og Landbruks- og matministeren ut "Jordvernrevet" hvor Statens landbruksforvaltning fikk innsigelsesmyndighet i arealplansaker. Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har i 2006 satt ytterligere fokus på temaene jordvern og kulturlandskap for å ivareta de nasjonale målene på disse områdene. Fylkeslandbruksstyret vedtok "Strategiplan for arealforvaltning og kulturlandskap i Østfold" med tilhørende "Prinsipper for saksbehandling". Styret gikk videre inn for utarbeidelse av en samlet plan for de høyproduktive arealene i Ra-området langs E6 og i Nedre Glomma-regionen. Dette resulterte i at fylkestinget vedtok å sette i gang arbeidet med en fylkesdelplan for kulturlandskap, jordvern, langsiktig byutvikling og tiltak mot gjengroing. Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen vil fortsette arbeidet med disse temaene i 2007 i form av deltakelse både i styrings- og prosjektgruppa til fylkesdelplanen og ved å utarbeide fagrapporter på områdene til bruk i planarbeidet.

26.2 Samfunnsplanlegging

I 2006 har Fylkesmannen medvirket i arbeidet med kommuneplaner i Trøgstad, Hobøl, Rakkestad, Sarpsborg, Spydeberg, Moss, Rømskog, Fredrikstad og Rygge, hvor landbruks- og miljøvernombudets arealinteresser har vært fremmet. Fylkeslandbruksstyret hadde innsigelse til et næringsareal i Hobøl kommune og til to arealer i Fredrikstad kommune (340 da dyrka mark av totalt 1800 da dyrka mark og 1300 da skog/utmark foreslått omdisponert) begrunnet med jordvern og kulturlandskap, disse sakene er ikke avsluttet. Fylkeslandbruksstyret hadde videre innsigelse til arealdelen av kommuneplanen for Rygge på grunn av manglende konsekvensutredning av omdisponeringsforslagene. Styret varslet også innsigelse til flere områder for næring, golf og boliger i Rygge (rundt 800 da dyrka mark og 100 da skog/utmark) med bakgrunn i jordvern og kulturlandskap. For de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog med kommunene gjennom møter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema.

I dialogen om kommuneplanen er særlig by- og presskommunene oppfordret til å avgrense kjerneområder for landbruk med bakgrunn i tidligere verdiklassifisering av landbruksarealer og registrerte kulturlandskap av regional eller nasjonal betydning. I de typiske landbrukskommunene har det vært viktigere å finne langsiktige grenser i forhold til bygdesenteret og langsiktig tettstedsutvikling. Flere av kommunene ønsker i planprosessen å skape sin politikk for tilrettelegging av ny landbrukstilknyttet næringsvirksomhet, sett i lys av veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss". Det er blant annet fokusert på hvordan store bygg og estetikk i kulturlandskapet skal håndteres og dette vil Fylkesmannen

jobbe videre med i 2007. Kommuneplanen har også vært tema i kommunedialogen som fylkesmannens ledelse årlig har med 6 kommuner. I 2006 ble det holdt møter med: Trøgstad, Hobøl, Askim, Marker, Rakkestad og Hvaler.

Gjeldene fylkesdelplaner for ”*Areal- og transportplanlegging (ATP)*” gir føringer for utbyggingsmønsteret i kommune(del)planene hvor byer og tettsteder skal preges av arealøkonomisering (fortetting, høy utnyttelse, klare grenser). Med utbyggingen av 4-felts E6 og E18, sivil luftfart på Rygge flystasjon og utviklingen av båndbyen i Nedre Glomma vil jordvernet likevel være under press i disse ”båndene”. Dette er særlig tydelig i båndet fra Moss til Halden hvor det er sammenfall mellom E6, flyplass, noe av den beste matjorda nasjonalt, en konsentrasjon av kulturminner og en stor befolkning. Særlig nye næringsområder er her aktuelle arealformål. I 2006 har de prisene som eiendomsutviklere har forespeilet grunneiere, vært oppe i 2 millioner kroner per dekar landbruksareal. Grunneierne er derfor en betydelig pressgruppe for å få omdisponert arealer gjennom kommuneplanene. Det vil være avgjørende for om Østfold skal nå jordvernmålet, at de mest attraktive arealene i pressområdene langs E6, E18 og i Nedre Glomma beholdes som jordbruksarealer og at utbygging henvises til mindre produktive arealer. For å få til dette må kommunene være villige til å tenke regionalt. Østfold har et spesielt ansvar for å ta vare på dyrka og dyrkbar jord, da denne i deler av fylket er blant den mest produktive vi har i landet. Jf også pkt 26.1 Jordvern og kulturlandskap.

Fylkesmannen bidrar til en betydelig arealfaglig forvaltning, bl.a. som sekretariat for fylkeslandbruksstyret. Etter gjennomføringen av oppgavefordelingen mellom kommune og stat har fylkeslandbruksstyret nå et sterkere fokus på plansaker etter Plan- og bygningsloven, og særlig oversiktsplanleggingen. I 2006 behandlet fylkeslandbruksstyret 21 saker, 66 saker ble referert for styret. Det ble holdt 5 ordinære møter pluss et telefonmøte i 2006. Fylkeslandbruksstyret ønsker å behandle viktige plansaker. I de tilfellene hvor viktige plansaker på grunn av høringsfrister ikke kan behandles av styret, blir jordvern- og kulturlandskapshensyn ivaretatt i Fylkesmannes uttalelser, da disse saksområdene også er del av miljøvernpolitikken.

3.3 KUNNSKAPSDEPARTEMENTET - (res.område 31- 38)

Generelt

Resultatvurderingen for 2006 kan oppsummeres slik:

- Det registreres også i 2006 en ujevn resultatoppnåelse på de ulike resultatområdene.

Område utdanning har også i 2006 måttet prioritere ned de utadrettede regionale arenabyggingaktivitetene. Likevel vurderes måloppnåelsen i forhold til de utadrettede aktivitetene under Kunnskapsløftet som god.

Måloppnåelsen på tilsynsområdet er for første halvår noe lavere enn forutsatt. Det nasjonale tilsynet ble imidlertid høyt prioritert, med kompetanseutvikling, bred deltakelse i planarbeid, kompetanseutvikling og evaluering. Erfaringene fra tverrfaglig tilsyn (helse, sosial og utdanning) knyttet til barn med behov for tjenester fra flere kommunale etater er gode. Det har imidlertid vært tidkrevende å planlegge, gjennomføre og evaluere disse tilsynene. På bakgrunn av erfaringene vil denne typen tilsyn også gjennomføres i 2007.

Gjennom 2. halvår har en del tilsyn og planlagte kontroller blitt avlyst pga kapasiteten. Det innebærer bl.a. at etterkontroll av tilskuddsordninger er forskjøvet videre til 2007. Dette har gitt ytterligere dårligere resultatoppnåelse.

De kvantitative målene om saksbehandlingstid på max 4 uker på hele klagesaks-behandlingsporteføljen har lavere måloppnåelse enn tidligere år, med ca 80% innenfor målfristen, og tett opptil 20% innen 5 uker. Det var imidlertid ingen restanser på klagesaker ved årets slutt.

- Generelt er måloppnåelsen på de utadrettede veilednings- og utviklingsoppgavene på barnehagefeltet bra. Det er lagt vekt på tett kontakt mellom fylkesmannen og sektoren, og en del informasjons- og kompetansetiltak er også i 2006 styrt fra fylkesmannens side, etter avtale med kommunene. Nettverk og kurs/kompetanseutvikling i regi av høgskolene både i Østfold og Vestfold er fulgt tett opp fra fylkesmannen, og arbeidet med egen nettside for barnehage er videreutviklet som verktøy for sektoren.

Det er av kapasitetshensyn ikke gjennomført tilsyn og tilskuddskontroll med kommunene på barnehageområdet.

- Også 2006 har vært et krevende år hva gjelder intern drift og organisasjonsstruktur, med stor tidsbruk på interne prosesser. Barnehage ble overført til utdanningsområdet hos fylkesmannen våren 2006, etter at virksomhetsplan og personressursplanlegging var ferdig. Vi har derfor valgt å følge opp planer og rutiner lagt på sosial- og familieområdet og har gjennomført de tiltak som ble planlagt der. Arbeidet med justeringer og full integrering i utdanningsområdet vil være gjennomført i starten av 2007.
- Det områdeinterne styringssystemet har for 2006 hatt tre hovedelementer:
 - a. Et skriftlig individuelt delegasjons-, oppfølgings- og rapporteringssystem som knytter sammen økonomistyring og virksomhetsplan
 - b. Arbeidsgrupper innenfor hovedområder.
 - c. Planarbeid, informasjon, evaluering og kompetanseutvikling gjennom fellesskapsprosesser.

Dette har gitt godt grunnlag for personal-, oppgave- og økonomistyring, med

budsjettbalanse på område utdanning også for 2006. Balansen forutsetter at området driver inntektsgivende virksomhet. Dette er gjennomført i form av større konferanser.

Resultatområde 31 Tilsyn og klagebehandling

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen har i tråd med føringene i fullmaktsbrevet, rettet særlig oppmerksomhet mot skoler og skoleeiere der det er grunn til å tro at elevenes rettigheter ikke er oppfylt. Dette har krevd mer systematisk arbeid med dokumentasjon og analyse enn tidligere år. En økning av tiden brukt til tilsyn har i 2006 imidlertid ikke resultert i økt antall tilsyn i forhold til 2005. Den økte tidsbruken ligger i mer tid til planlegging, metodeutvikling, evaluering og kompetanseutvikling, noe som har engasjert mange medarbeidere, og som vi forutsetter vil gi utslag i betydelig økt tilsyn i 2007. Mange av våre tilsyn har også vært tidkrevende fordi de er lagt opp bredt.

Det nasjonale tilsynet ble gjennomført etter forutsetningene, og kommunenes etterarbeid viser at dette tilsynet tas svært alvorlig. Tilsynene med opplæringslovens § 8-2 (gruppestørrelse) viste at ingen skoler hadde avvik fra bestemmelsene.

Tilsynsarbeidet var forutsatt fra utdanningsdirektoratets side å utgjøre hovedtyngden av oppgaveporteføljen på utdanningsområdet. Målene for 2006 er ikke oppnådd, og en del planlagte tilsyn måtte avlyses i 2. halvår pga manglende kapasitet og sykefravær.

Årsrapportering under resultatområde 31.1 tilsyn

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Ressursbruk	Kommentar
Rygge kommune	Nasjonalt tilsyn Oppl §13-10			Ingen		jf rapportering mai 2006
Eidsberg kommune	Nasjonalt tilsyn Oppl §13-10			Ingen		jf rapportering mai 2006
Moss kommune	Nasjonalt tilsyn Oppl §13-10			Ingen		jf rapportering mai 2006
Hvaler kommune	Oppl kap 9A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen/skolen driver ikke kontinuerlig og systematisk arbeid som fremmer helsen, miljøet og sikkerheten til elevene. 2. Henvendelser om tiltak for å rette på det fysiske og det psykososiale miljøet er ikke behandlet etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. 3. Elevene engasjeres ikke i planlegging og gjennomføring av det systematiske arbeidet for helse, miljø og sikkerhet ved skolen. 4. Skolen/kommunen har ikke etablert rutiner for at råd og utvalg holdes løpende underrettet om alle forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen/skolen bør i større grad skolere ansatte om kravene i opplæringsloven kapittel 9a. Det vises i denne sammenheng til egen veileder til opplæringsloven kapittel 9a. 2. Det er uklar ansvars plassering mellom skoleeier og virksomhetsleder/ rektor i forbindelse med etablering og vedlikehold av skriftlige rutiner knyttet til §9a. 	Ingen		
Askim kommune	Oppl kap 9A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Henvendelser om tiltak for å rette på det fysiske og det psykososiale miljøet er ikke behandlet etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. 2. Elevene engasjeres ikke i planlegging og gjennomføring av det systematiske arbeidet for helse, miljø og sikkerhet ved skolen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen/skolen bør i større grad skolere ansatte om kravene i opplæringsloven kapittel 9a. Det vises i denne sammenheng til egen veileder til opplæringsloven kapittel 9a. 2. Det er uklar ansvars plassering mellom skoleeier og virksomhetsleder/ rektor i forbindelse med etablering og vedlikehold av rutiner knyttet til §9a. 3. Kommunen/skolen må skaffe til veie dokumentasjon som viser godkjenning av skolene etter forskrift om miljørettet 	Ingen		

			helsevern i barnehager og skoler.			
Skiptvet kommune	Oppl kap 9A	Ingen	Ingen	Ingen		
Marker kommune	Oppl kap 9A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolen har ikke utarbeidet system for å fange opp og behandle henvendelser fra foreldre eller elever som angår det fysiske og /eller det psykososiale miljøet. 2. Det er ikke utarbeidet delegasjonsreglement som ivaretar og tydeliggjør fullmakter på ulike nivå. 3. Elevene engasjeres ikke i planlegging og gjennomføring av det systematiske arbeidet for helse, miljø og sikkerhet ved skolen. 4. Skolen har ikke satt i system rutiner for å holde samarbeidsutvalg, foreldreråd og elevråd orientert om hendelser, planer og vedtak som har betydning for skolemiljøet. 		Ingen		
Råde kommune	Oppl kap 9A	1. Skolen er ikke godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern.	Ingen	Ingen		
Hobøl kommune	Oppl kap 5	Ingen	1. Det fremkommer til dels store forskjeller mellom Hobøl ungdomsskole og de andre skolene i kommunen med hensyn til både prosentandel elever som mottar spesialundervisning og årstimetall spesialundervisning. I begge tilfeller ligger ungdomsskolen betydelig høyere enn de andre skolene i kommunen. Slike markante forskjeller kan true likeverdet og dermed rettssikkerheten til elevene i kommunen. Det bør derfor vurderes tiltak for å harmonisere kommunens innsats med spesialundervisning.	Ingen		
Rømskog kommune	Oppl kap 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen har til nå utelukkende kjøpt pedagogisk-psykologiske tjenester av Aurskog- Høland. 2. Det er ikke fremlagt 	1. Gjennom intervjuene fremkom mangelfull kunnskap om innholdet i opplæringslovens kapittel 5. Skolen må se til at denne kunnskapen ajourføres slik at elevenes rett til tilpasset og likeverdig opplæring ivaretas.	Ingen		

		delegasjonsreglement som viser at myndighet til å fatte enkeltvedtak om spesialundervisning er delegert fra Rådmannen til rektor ved Rømskog skole.				
Rygge kommune	Tverrfag kap 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen sikrer ikke koordinerte tjenester til alle barn og unge i målgruppen 2. Kommunen ivaretar ikke rettssikkerheten til alle barn og unge med sammensatte behov. 3. Kommunen sikrer ikke at alle barn og unge som har rett til individuell plan, får dette. 	Ingen	Ingen		
Fredrikstad kommune	Tverrfag kap 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen sikrer ikke koordinerte tjenester til alle barn og unge i målgruppen 2. Kommunen ivaretar ikke rettssikkerheten til alle barn og unge med sammensatte behov. 3. Kommunen sikrer ikke at alle barn og unge som har rett til individuell plan, får dette. 		Ingen		
Askim kommune	Tverrfag kap 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunen sikrer ikke koordinerte tjenester til alle barn og unge i målgruppen 2. Kommunen ivaretar ikke rettssikkerheten til alle barn og unge med sammensatte behov. 3. Kommunen sikrer ikke at alle barn og unge som har rett til individuell plan, får dette. 		Ingen		
Moss kommune	Oppl § 8-2			Ingen		jf rapportering mars 2006
Steinerskolen i Moss	Fsl § 5-2/jf oppl kap 9A	1. Styret har ikke etablert et forsvarlig system for vurdering og oppfølging av om kravene i friskoleloven blir oppfylt. Styret har ikke etablert et forsvarlig	1. Det fremkommer ikke i grunnskolens ordensreglement at det er handlinger som kan medføre bortvisning.	Ingen		

		<p>system for å følge opp resultatene fra de nasjonale kvalitetsvurderingene.</p> <p>2. Skolen har ikke fulgt opp godkjenninger i forhold til undervisningsrom ikke fulgt opp opplæringsloven kapittel 9A-4 i tilstrekkelig grad.</p>				
Halden friskole	Fsl §5-2/jf kap 5	<p>1. Styret ved Halden friskole har ikke et forsvarlig system for vurdering av om kravene i friskoleloven § 3-4 og § 3-6 jf opplæringsloven §§ 5-1 til 5-5 blir oppfylt.</p> <p>2. Skolen og kommunen har ikke utført forsvarlig saksbehandling i saker om spesialundervisning som sikrer elevens rettigheter etter friskoleloven § 3-6 jf opplæringsloven §§ 5-3 og 5-4 og dermed § 5-1.</p>	<p>1. Skolen søker i for liten grad bistand hos PPT i forhold til organisering og tilrettelegging for elevene i undervisningen. Det kommer frem i intervjuer og oversendt dokumentasjon at dette særlig gjelder i forhold til bruken av tildelte ressurser til miljøarbeidere ved skolen.</p>	Ingen	5,5 dagsverk	

Tilsynene fra 2005 avdekket mange svakheter i skoleeieres og skolars systemer og prosedyrer, som fylkesmannen mente på sikt ville kunne true rettssikkerheten til elevene dersom skoleeier ikke utbedret systemarbeidet. Dette funnet ble fulgt opp i fylkesmannens informasjons- og veiledningsarbeid i 2006. De samme konklusjonene trakk vi etter det nasjonale tilsynet i 2006. Derfor valgte vi også å bruke mye tid til formidling av resultater og drøfting av problemstillinger knyttet til dette tilsynet, i møter med skoleeiere og KS og i ulike kurs- og konferansesammenhenger.

31.2 Klagebehandling

Resultatmålene for klagebehandlingen er i 2006 ikke nådd fullt ut hva gjelder saksbehandlingstid. Etter tilnærmet full måloppnåelse i en årrekke, har vi i 2006 en saksbehandlingstid på under 4 uker på bare ca 80% av sakene, grunnet store problemer med postbehandlingen i embetet.

Oversikt over klagesaker 2006 utdanning:

Klage i grunnskolen:

Type	Medhold	Delvis Medhold	Avslag	Avvist	Sum
Tildeling av skolested/ skolebytte	4	5	46		55
Standpunkt karakterer	14		50		64
Muntlige avgangskarakterer			1		1
Skyss/farlig skolevei	1	1	5	1	8
		Vedtak opphevet			
Spesialundervisning	1	6	5	3	15

Klage i videregående opplæring:

Type	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Avvist	Sum
Særskilt inntak	2		3	1	6
Spesialundervisning			1		1

Klage i frittstående skoler:

Type	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Avvist	Sum
Klage på vedtak om avslag på inntak på skoleplass, fsl § 3-1			1		1

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder:

Type	Medhold	Delvis medhold	Avslag	Avvist	Sum
					0

Utfordringene på resultatområde 31 Tilsyn og klagebehandling har i 2006 først og fremst vært knyttet til kapasitet. Kravet om kort saksbehandlingstid på klagesakene har vært overordnet kravet om volum på tilsyn. Kapasiteten har ikke gjort det mulig å gjennomføre ytterligere tilsyn. Fylkesmannens område utdanning har i 2006 ikke hatt juridisk kompetanse, men har "kjøpt tjenester" innen embetet. Mangelen har vært merkbar i klagesaksbehandlingen, idet mange saker har vært komplekse og krevende, og den har også hatt innvirkning på arbeidet med tilsyn.

Resultatområde 32 Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse

32.1 Nasjonale prøver, avgangsprøver, eksamen

Nasjonale prøver

Oppgavene knyttet til dialogen med direktoratet er gjort.

Avgangsprøver og eksamen

Oppfølging av arbeidet med avgangsprøver i grunnskolen har vært gjennomført etter forutsetningene. Arbeidet med sentralt og lokalt gitt eksamen i videregående opplæring har ingen avvik, men det har vært nødvendig å sette inn noe større personinnsats enn planlagt. Vi har løpende dialog med fylkeskommunen angående eksamensavviklingen, men har ikke foretatt en systematisk kontroll med at fylkeskommunen gjennomfører lokalt gitt eksamen forsvarlig.

32.2 Skoleporten

Oppgavene i tilknytning til Skoleporten har begrenset seg til noe veiledning for brukere og som kilde til informasjon i forbindelse med analyse- og dokumentasjonsarbeidet.

Resultatområde 33 Kvalitets- og kompetanseutvikling

33.1 Læreplanarbeid

Fylkesmannen har utført oppgavene i tilknytning til informasjon, høringsrunder, oppfølging av læreplangrupper og implementering av nye læreplaner i grunnsopplæringen etter forutsetningene. Vi har prioritert bruk av tid ut mot skoleeiere og skoler for å formidle viten om og forankre de nye læreplanene i sektoren. Dette oppsummeres som positivt.

33.2 Kompetanseutvikling

Også i 2006 har fylkesmannen i sitt arbeid lagt vekt på sammenhengen mellom grunnskolen og videregående opplæringen, og hatt tett samarbeid med fylkeskommunen. De grepene som er gjort, oppsummeres som vellykket.

Oppgavene knyttet til kompetanseutviklingsstrategien er gjennomført tilfredsstillende.

Det er lagt store ressurser i fellessamlinger for alle skolelederne/virksomhetslederne i Østfold (kommuner, fylkeskommune, friskolene), for å skape felles møteplasser for informasjon og diskusjon. Dette er kjernen i fylkesmannens egen strategi for Kunnskapsløftet.

Samarbeidsstrukturene i regionen er mindre formalisert enn Fylkesmannen opprinnelig planla. Rådmannsutvalget i KS Østfold har ikke ønsket en formalisering. Måloppnåelsen for 2006 anses imidlertid som tilfredsstillende.

De statlige midlene til kompetanseutviklingen er tildelt skoleeierne i sin helhet, og alle skoleeiere (kommuner, fylkeskommune og friskoler) har utarbeidet planer etter sentrale forutsetninger.

33.3 Forsøks- og utviklingsarbeid

Fylkesmannen har fulgt opp dette gjennom generell informasjon og veiledning knyttet til enkeltsaker og henvendelser.

33.4 Lærende nettverk

Ingen avvik.

33.5 Nasjonale strategiplaner

Arbeidet med de nasjonale strategiplaner er først og fremst knyttet til informasjon og erfaringsformidling. To av satsingene er prioritert høyt, på bakgrunn av analyser av resultater i sektoren: Gi rom for lesing og realfagsatsingen. Der har fylkesmannen gått mer aktivt inn i arbeidet. "Gi rom for lesing" knyttes både til arbeid i barnehagen og til Den kulturelle skolesekken, og måloppnåelsen her anses som høy. Dette arbeidet har blitt fulgt opp gjennom flere år, og på bakgrunn av evalueringen av 2006 kommer vår satsing til å fortsette i 2007. Det vises til egen rapportering for "Gi rom for lesing".

Resultatområde 34 Lærings- og oppvekstmiljø

Fylkesmannen skal bidra til at elevenes og lærlingenes arbeids- og læringsmiljø fremmer helse, trivsel og læring. Det dreier seg her om et stort spekter av aktiviteter med et utstrakt interdepartementalt samarbeid og mange aktører som ønsker å iverksette aktiviteter rettet mot skolen. Område utdanning hos fylkesmannen bidrar i tråd med føringene gjennom ulike tiltak, bl.a. knyttet til psykisk og fysisk helse, kosthold, atferdsproblematikk og minoritetsspråklige elevers situasjon i skolen. Oppfølging av satsingene skjer med liten personalressurs, i samarbeid innen embetet og samarbeidspartnere ute. Arbeidet fra 2005 er videreført i 2006.

Resultatområde 35 Informasjon, veiledning og samarbeid

35.1 Samarbeid med andre

Generelt kan sies at kontakten ut mot Østfold-samfunnet er god, med åpen kommunikasjon og godt løpende samarbeid i saker og på områder ettersom det blir behov for det. Ledelsen deltar i ulike sammenhenger for å sikre at nasjonale mål og interesser ivaretas på utdanningsområdet (f.eks. fylkesplanarbeidet, regionalt utviklingsarbeid, programmet Kompetanseoffensiven).

Volumet på formaliserte kontaktmøter i regi av utdanningsdirektøren ut mot sektoren var i 2006 som i 2005, dvs vesentlig redusert i forhold til tidligere år. Noe kompenseres gjennom utdanningsdirektørens deltakelse i fylkesmannens kommunemøter (6 kommuner pr. år) og felles studietur hver høst. Møteplassene/storkonferansene direkte knyttet til Kunnskapsløftet gir betydelig effekt og sikrer god koordinering med især KS. Det formelle samarbeidet i regionen knyttet til Kunnskapsløftet var heller ikke i 2006 på plass i Østfold, men fylkesmannens arbeid i KS' nettverk og det mer uformelle samarbeidet med høgskolen sikrer likevel at arbeidet med reformen er koordinert og ganske effektivt.

35.2 Informasjon og veiledning

Informasjon og veiledning er helt sentrale oppgaver, som utføres løpende, og er høyt prioritert. I 2006 har informasjon knyttet til endringer i lov, regelverk og tilskuddsordninger stått helt sentralt på samme måte som i 2005. Vi ser også et stadig økende antall henvendelser knyttet til læreplan for Kunnskapsløftet og til lov og forskrifter.

Resultatområde 36 Løpende drifts- og forvaltningsoppgaver

36.1 Løpende drifts- og forvaltningsoppgaver

Ingen avvik av betydning.

Nasjonal oppgave internasjonalt samarbeid (CEDEFOP): Informasjons- og gjennomføringsarbeidet viser ingen avvik.

36.5 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen bidrar med svært lite tid i arbeidet som Oslo/Akershus har ansvaret for.

Resultatområde 37 Tilskuddsforvaltning og øvrige oppgaver finansiert over fagkapitler

37.1 Tilskuddsforvaltning

Forvaltningen av alle tilskuddsordningene er gjennomført etter forutsetningene, med god områdeintern kvalitetskontroll. Det har i 2006 imidlertid ikke vært kapasitet til å gjennomføre stikkprøvekontroller på noen tilskuddsordning. De planlagte kontrollene er utsatt fra høsten 2006 til 2007.

37.2 FoU-tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap. 230.01

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

37.3 Utvikling og veiledning i norskopplæringen – kap. 258.21

Ingen avvik.

Resultatområde 38 Barnehager

38.1: Barnehager – Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsforvaltningen på barnehageområdet er omfattende. Oppsplitting av tilskuddene gjør arbeidet tidkrevende. Det ble tildelt 611.124.875 kroner til barnehageformål i 2006, og av dette gikk 579.811.135 kroner til ordinær drift av barnehagene.

Til nye tiltak ble det tildelt 25.500.000 kroner til drift og 20.000.000 kroner investerings-tilskudd. Tilskudd til barn med funksjonshemninger beløp seg til 39.234.692 kroner og til minoritetsspråklige barn 4.502.436 kroner. Det ble i tillegg bevilget 118.508.088 kroner i skjønnsmidler for å dekke opp kommunenes merkostnader i forbindelse med økonomisk likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager, og nyetablering av barnehager.

Det har i 2006 vært to runder med innhenting av prognoser fra kommunene på etablering av barnehageplasser, og tilsvarende rapportering til Kunnskapsdepartementet. Ved den siste rapporteringen kunne alle kommunene gi tilbakemelding om at de ville nå full barnehagedekning innen utgangen av 2007.

Ved årets utgang må fylkesmannen konstatere at måloppnåelsen på tilskuddsområdet ikke er tilfredsstillende. Restansene på tilskuddssaker er store, og en del kommuner har ikke fått tildelt midler. Fylkesmannen har ansvar for å påse at beløpsmessige rammer for tilskuddsforvaltningen ikke overskrides. Dette er grunnen til at ikke alle kommunene ved utgangen av året kunne få de tilskuddene de skal ha for 2006. Det har heller ikke vært kapasitet til å gjennomføre etterkontroll på noen av tilskuddsordningene.

Evalueringen av 2006 danner grunnlaget for nye interne kontrollrutiner og prosedyrer, som iverksettes umiddelbart for 2007, og som skal sikre styring internt og effektiv rapportering til Kunnskapsdepartementet.

38.2: Barnehager – Oppgaver etter barnehageloven

Fylkesmannen i Østfold har mottatt totalt 30 klagesaker i 2006. Fylkesmannen var settefylkesmann i forbindelse med klagesaker fra annet fylke (26 klager på vedtak om kommunalt tilskudd for 2005 – forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd). I disse sakene ble det trukket inn ekstern juridisk kompetanse i tillegg til intern juridisk og økonomikompetanse og egen barnehagefaglig kompetanse. De direkte eksterne saksbehandlingskostnadene, som kommer i tillegg til den interne ordinære tidsbruken, beløp seg til ca kr 290 000. En av sakene fikk delvis medhold, mens de øvrige stadfestet kommunens vedtak.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunene gjennomfører de oppgavene de er pålagt som barnehagemyndighet. Det er i 2006 ikke gjennomført tilsyn på dette området.

38.3: Barnehager – Gjennomføring og formidling av nasjonal barnehagepolitikk

For å nå målet om full barnehagedekning skal Fylkesmannen være en pådriver i barnehageutbyggingen, særlig overfor de kommunene som har et stykke igjen. Fylkesmannen har også i 2006 brukt omfattende tid til å følge opp barnehagereformen, inklusive utbyggingen. Fylkesmannen har også et særskilt ansvar for å veilede og assistere kommunene i forbindelse med ny barnehagelov og forskrifter og revidert rammeplan for barnehagen. Videre skal vi bidra i iverksettingen av kompetanseplanen og følge den opp. Måloppnåelsen her oppsummeres som bra.

For å sikre kvaliteten i arbeidet har en lagt vekt på nettverkssamarbeidet med de øvrige fylkesmennene i regionen (Buskerud, Hedmark, Oppland, Vestfold, Oslo og Akershus). Som et tiltak for å nå målene i barnehagereformen har regionen utviklet et prosjekt hvor KS' effektiviseringsnettverk brukes som metode. Hovedprosjektet har vært gjennomført i 2006, mens avslutningen og evalueringen av det kommer i 2007.

Fylkesmannen har fulgt opp Handlingsplan for likestilling i barnehagene 2004-2007 i henhold til virksomhetsplanen.

Fylkesmannen har også i 2006 bestrebet seg på å være i god dialog med fylkets kommuner i forbindelse med den nasjonale barnehagepolitikken. Fylkesmannen bruker forskjellige metoder i dette arbeidet: nettverk, egen nettside for barnehage, kontaktmøter osv.

Samarbeid med utdanningsområdet knyttet til barnehageprosjekt i forbindelse med Gi rom for lesing i barnehagen – GROMBA er utviklet videre i 2006.

Fylkesmannen har et tett samarbeid med både Høgskolen i Østfold og Høgskolen i Vestfold om kvalitets- og kompetanseutvikling for å implementere rammeplanen. Det er også planlagt kompetanseutviklingstiltak innen jus på barnehageområdet i 2007 i regi av Høgskolen i Hedmark.

Arbeidet med å komme fram til en overordnet regional strategi for kvalitets- og kompetanseutvikling på basis av de tildelte statlige midlene har startet. Men strategien vil utformes mer forpliktende og i samråd med kommunene, når oppdraget for 2007 er på plass. Foreløpig har fylkesmannen i Østfold også i 2006 hatt en sterk koordinerende og iverksettende rolle, i tråd med kommunenes ønsker.

For øvrig ble følgende hovedtiltak iverksatt for å oppfylle oppdraget i forbindelse med formidling av nasjonal barnehagepolitikk:

- Fortsatt drift av egen nettside knyttet til barnehagereformen og annet barnehagestoff.
- Kontaktmøter med kommunene som barnehagemyndighet.
- Råd og veiledning pr telefon.
- Koordinering av to kommunenettverk (omfatter alle 18 kommunene).
- Handlingsplanen for barnehagen / rekruttering av menn (videreføring).
- Flere store konferanser i samarbeid med Høgskolen i Østfold knyttet til rammeplanen.

institusjoner. Fylkesmannen har videre foretatt systemrevisjoner på 5 private barneverninstitusjoner i 2006 som ledd i et landsomfattende tilsyn initiert av Barne- og likestillingsdepartementet. Tema for tilsynet var "Vern om personlig integritet" og var innrettet mot hvordan beboernes integritet blir ivaretatt i forhold til:

- Medbestemmelse/selvbestemmelse
- Samvær med andre
- Bruk av mobiltelefon
- Bruk av tvang i akutte faresituasjoner

Barneverntjenesten i kommunen

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjon i 3 kommuner i fylket. Tema for tilsynet var kommunale tjenester til barn som har behov for oppfølging fra to eller flere av områdene skole, barnevern, helse og sosial. Tilsynet var opptatt av hvordan kommunene sikret samhandling og koordinering i forholdt til igangsetting, gjennomføring og oppfølging/evaluering av tjenester til barn med sammensatte behov. Det ble avdekket avvik i alle tre kommunene. Revisjonstemaet hos fylkesmannen var tverrfaglig sammensatt med kompetanse på samtlige områder.

Fylkesmannen mottok 96 klagesaker hvorav 21 var klager på enkeltvedtak jf. bvl. § 6-5 og 75 saker var besværingar som fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. bvl. § 2-3 tredje ledd. Antall klagesaker har holdt seg stabilt de siste 3-4 årene.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Søknad om fritak for taushetsplikt for ansatte i barneverntjenesten, sosialtjenesten, grunnskolen og barnehager ble behandlet fortløpende. Til samme saksområde kommer klager fra parter og andre over avslag om å få gjøre seg kjent med et dokument i en barnevernsak. Sakene kommer ofte sent i forhold til berammede saker ved domstolene, og med anmodning om hurtig saksbehandling hos Fylkesmannen. I 2006 ble det behandlet 25 saker.

45.3 Kompetansetiltak / informasjonsvirksomhet

Det er gitt råd og veiledning til kommuner og enkeltpersoner knyttet til lovforståelse, lovanvendelse og tjenesteyting generelt. Interne rutiner som skal sikre god tilgjengelighet fungerer etter intensjonen.

I henhold til bvl. § 2-3 tredje ledd bokstav a skal fylkesmannen sørge for at kommunene får råd og veiledning. Fylkesmannen har i 2006 gjennomført følgende:

- I samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet var fylkesmannen i Østfold sentral i planlegging og gjennomføring av en regional konferanse om opplæring og implementering av diverse veiledere og rutinehåndbøker for barneverntjenestene.
- Det er løpende kontakt med ledere og saksbehandlere i barneverntjenestene, enten på initiativ fra kommunen eller etter henvendelse fra publikum i enkeltsaker
- Fylkesmannen arrangerte i 2006 en fagkonferanse om barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten.
- I 2006 ble det arrangert en dagskonferanse for kommunene og avholdt 2 kontaktmøter for nøkkelpersonell i kommunene om strategiplanen for barn og unges psykisk helse.
- Det har i løpet av 2006 vært et jevnt samarbeid mellom Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetaten) og fylkesmennene i regionen. Det er gjennomført 2 møter mellom Bufetat i region øst og fylkesmennene. Fylkesmennene i regionen har etablert og gjennomført et regelmessig samarbeid på barnevernområdet – 4 møter.
- Fylkesmannen har gjennomført 2 kontaktmøter med kommunenes barnevernledere. Det er gjennomført opplæring overfor kommunene i akuttbestemmelsene i barnevernlovgivningen.

- Det har vært jevnlig kontakt mellom departementet og Fylkesmannen i Østfold om tilsynsarbeidet knyttet til både barneverninstitusjoner og de kommunale barneverntjenestene.

Det har vært 2 møter mellom Vårli mottak, Moss kommune og Fylkesmannen om ansvarsavklaring og oppfølging av asylsøker barn med særskilte avbehov.

45.5 Biologisk opphav

Biologiske forespørsler	2005	2006
Spørsmål om adopsjon	18	13
Saker vedrørende spørsmål om biologiske foreldre	8	17
Saker vedrørende spørsmål om familie	7	4
Saker behandlet ferdig pr. 31.12.2006	33	36
Saker under behandling pr. 31.12.2006	5	4

Resultatområde 48 Likestilling

Jf. pkt 1.6 over.

3.5 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET - (res.område 50-57)

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

Fylkesmannen har gjennom året fortløpende behandlet enkle registreringssaker fra stiftelser som fortsatt er registrert i Fylkesmannens stiftelsesregister. Lovendringene som trådte ikraft 01.01.2005, innebærer at vi ikke lenger har tilsyns- og vedtakskompetanse. Alle regnskap vi har mottatt er returnert stiftelsen med et standardbrev som gir opplysninger om de nye reglene. Det har vært, og vil bli en del arbeid i forbindelse med at det nye Stiftelsestilsynet ved behov skal ha oversendt kopi av dokumenter fra vårt arkiv. Til sammen er 38 stiftelser pr. i dag slettet fra vårt register og overført til det nye. De resterende 323 skal også overføres.

51.2 Vergemålsloven

Klagesaker behandles innen tre måneder. Saker der Fylkesmannen er førsteinstans, og øvrige saker, behandles fortløpende. Overformynderne holdes løpende orientert ved brev fra Fylkesmannen om endringer, avgjørelser, høringer etc. Vi har i 2006 gjennomført tilsyn ved 3 overformyndier. Dette er Aremark, Hobøl og Marker. Tilsyn med Eidsberg, Skiptvet og Trøgstad er utsatt til 2007 pga ressursituasjonen på dette området. Det ble behandlet 25 saker i 2006. Ved årsskiftet var 4 saker ubehandlet.

51.3 Forlikrådene

Henvendelser besvares fortløpende, men det er få slike.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Fylkesmannen i Østfold har i 2006 fremmet forslag til medlemmer og varamedlemmer for fengselsvesenets anstalter og friomsorgskontorer i Østfold for perioden 01.01.2007 til og med 31.12.2008.

51.5 Tomtefestelov

Vi har behandlet en søknad om innløsning av festetomt i 2006. I tillegg er det behandlet 3 søknader om oppreisning for fristoversittelse og 1 klagesak. Det er også brukt noe tid på å besvare generelle henvendelser fra privatpersoner vedrørende innløsning og andre forhold knyttet til tomtefesteloven.

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen skal videresende forslag til politivedtekter fra kommunene til politidirektoratet. I 2006 har det ikke vært noen slike saker.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Rettshjelp - fri rettshjelp

Det kom inn 2133 saker i 2006 og det ble fattet vedtak om avslag i 262 saker. For øvrig viser vi til særskilt statistikk innsendt til Justisdepartementet. Saksbehandlingstiden har ligget på 4-5 uker.

52.3 Navneloven

Vi har kun fått inn og behandlet 1 klagesak i 2006. Enkelte henvendelser på telefon.

Resultatområde 53 Regional samordner innen samfunnssikkerhet og beredskap

53.1 Samordning, beredskapsveiledning, tilsyn og øvelser

Oppdraget er søkt løst gjennom samarbeid og dialog i Fylkesberedskapsrådet og i kontakt med de enkelte virksomheter. Samarbeid med politidistriktene, sivilforsvaret, forsvaret og

mattilsynet i forbindelse med fugleinfluenta fungerte meget bra. Konkrete samordningstiltak ble iverksatt. Øvelser og tilsyn i kommunene er gjennomført. Øvelser planlegges og gjennomføres i samarbeide med politiet, sivilforsvaret og andre i forhold til scenarier. Beredskapsnivået i kommunene er de senere år styrket ved at planer er oppdatert og testet i øvelser.

53.2 Risiko og sårbarhet i fylket

Fylkesmannen har utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket med vekt på hendelser som kan medføre behov for regional samordning. Denne vil utvikles videre i 2007 og ses i sammenheng med oppdateringen av egen kriseplan. Det er gjennomført 11 øvelser i kommunene hvorav én fokuserte på atomberedskap. Planlegging og gjennomføring av øvelsene har skjedd i samarbeid med politiet, Sivilforsvaret, Forsvaret, NVE og Statens strålevern. Det er etablert samarbeid med Østfold politidistrikt om status for kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser. NVE har ferdigstilt flomsonekartleggingen i Glomma for Sarpsborg og Fredrikstad. Flomsonekart sammen med oversikter over kvikkleireforekomster er viktig i forbindelse med kommuneplaner, areal- og bebyggelsesplaner.

53.3 Regional- og kommunal beredskapsplanlegging.

Oppdraget er dels fanget opp i det etablerte samarbeidet med politidistriktene, Sivilforsvaret, Forsvaret ved HV01, Statens strålevern, Mattilsynet, Telenor, NVE og andre, samt i embetets arbeidslag for plansaker. Fylkesmannen har også deltatt og gitt føringer på regionale samlinger.

53.4 Beredskapsforberedelser for håndtering av flom, skred og strømbrudd

I samarbeide med NVE gjennomførte Fylkesmannen øvelser for samtlige kommuner langs Glomma; Trøgstad, Sarpsborg, Eidsberg, Skiptvet, Rakkestad, Askim, Spydeberg og Fredrikstad 3.-5. april. Fylkesmannen samarbeidet også med Hafslund Nett om øvelse i kraftanlegget Vamma.

53.5 Helsemessig og sosial beredskap

I 2006 har dette vært avgrenset til beredskapstilsyn i kommunene samt at det er tema på fag- og kontaktmøter med kommunene. I 2005 gjorde Fylkesmannen en kartlegging av samordnet beredskap i kommunene. På grunn av ressursituasjonen har vi ikke klart å følge opp dette arbeidet i 2006.

53.6 Smittevernberedskap

Samtlige kommuner har smittevernplaner, se foregående punkt samt 53.1.

53.7 Rapporter etter fylkesvise hendelser

Etter oljeutslippet i Glomma gjennomførte fylkesmannen møte med representanter for Interkommunalt utvalg ved akutt forurensing i Østfold (IUAØ), Kystverket og kommunene for å drøfte erfaringer knyttet til beredskapsplaner, varsling og forebyggende tiltak. DSB ble orientert.

53.8 Beredskapsutvalg i lufthavner

Dette følges opp i forbindelse med etableringen av Rygge sivile lufthavn.

53.9 Bistå fylkeskommunen med sivil transportberedskap

Fylkesmannen har vært i dialog med fylkeskommunen om dette arbeidet. Tiltaket har ikke vært prioritert fra fylkeskommunens side av ressursmessige årsaker.

53.10 Samarbeide med frivillige organisasjoner

Fylkesmannen har de senere år oppfordret kommunene til å inkludere lokale frivillige organisasjoner med i sine beredskapsråd. På regionalt nivå er organisasjoner som Røde kors og Kvinners frivillige beredskap (KFB) med i Fylkesberedskapsrådet. I forbindelse med kriseøvelser i kommunene har Fylkesmannen blant annet trukket veksler på Norske kvinners sanitetsforening.

Resultatområde 54 Veileder og pådriver overfor kommunene

54.1 Kommunerettede aktiviteter

Fylkesmannen har i 2006 prioritert kommunene som grenser til Glomma-vassdraget i forbindelse med Øvelse flom 06. Det har vært lagt vekt på roller, ansvar, varsling/informasjon og forebyggende tiltak. Likeledes bruk av kommunenes nettsider for å spre informasjon til innbyggere, samarbeidspartnere og andre aktører.

54.2 Interkommunalt samarbeid

Det er over tid utviklet mange interkommunale samarbeidsløsninger som har stor betydning for beredskapsarbeidet. Vi nevner kort innen VAR-sektoren i Mosse-regionen og Nedre Glomma-regionen, innen miljørettet helsevern i Indre Østfold, skogbrannberedskap og interkommunale brannvesen.

54.3 Pådriver og kompetanselever

Fylkesmannen har i 2006 gjennomført fag- og kontaktmøter med kommunene i tillegg til øvelser og tilsyn. Det har vært individuell kontakt med samtlige kommuner. Gjennomgående tema er risiko- og sårbarhetsanalyser, kriseplaner, informasjonsberedskap, øvelser og andre kompetansehevede tiltak. Flere kommuner har benyttet seg av tilbudene ved Nasjonalt utdanningscenter for sivil beredskap (NUSB).

54.4. Beredskapstilsyn i kommunene

Fylkesmannen har i 2006 videreutviklet spørreskjemaet som brukes i tilsynene. Det er gjennomført tilsyn i kommunene Rygge, Marker, Hobøl og Trøgstad.

54.5 Øvelser i kommunene med vekt på strategisk krisehåndtering og informasjon

Øvelser er gjennomført i følgende kommuner: Trøgstad (2 øvelser), Sarpsborg (2 øvelser), Eidsberg, Skiptvet, Rakkestad, Halden, Fredrikstad, Askim og Spydeberg.

54.6 Bistå kommuner i evaluering av egen krisehåndtering etter større hendelser eller kriser

Det er gjennomført møte med Hvaler kommune etter oljeutslipp i Glomma.

54.7 Videreformidle nasjonale beredskapsmyndigheters risikovurderinger

Oppgaven er søkt ivaretatt gjennom den etablerte fagkontakten med kommunene. Flomvarsel og varsel om springflo ekspederes i henhold til varslingsplan.

54.8 Følge opp atomberedskap i kommunene

Plangrunnlaget er formidlet til kommunene. Det gjenstår fortsatt en del arbeid før atomberedskapen er integrert i de kommunale beredskapsplanene på en god måte. Gjennom øvelser basert på scenarier med atomulykker har Fylkesmannen høstet nyttige erfaringer, ikke minst gjennom samarbeidet med Statens strålevern, Sivilforsvaret og HV. Det ble gjennomført atomberedskapsøvelse i Halden kommune parallelt med øvelse i IFEs anlegg.

54.9 Bistand til DSB i gjennomføring av øvelse mellom Sarpsborg kommune og Borregaard

Fylkesmannen bistod Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) i planlegging og gjennomføring av øvelsen 15. november.

Resultatområde 55 Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanleggingen

55.1 Oversikt over viktige samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer

Fylkesmannen har utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyser for fylket med vekt på hendelser som kan utløse behovet for regional samordning. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare samt flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6 samt betydelig sjøverts trafikk, samt større industribedrifter i byområder. Etableringen av Rygge sivile lufthavn vil også påvirke risikobildet. Fylkesmannen har etablert egen faggruppe som arbeider med plansaker og følger opp dette.

55.2 Forebyggende samfunnssikkerhet i plansaker i fylkes- og kommuneplaner

Beredskapsmessige forhold vurderes i plandokumentene og krav formidles. Det søkes i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill i forkant på oppstartmøter.

55.3 Rullering av kommuneplaner

Se forgående punkt.

55.4 Råd om oppfølging av risiko og sårbarhet

Søkes ivaretatt i fagdialogen med kommunene.

55.5 Samordning av kompetansen om ros i brann- og redningstjenesten

Se foregående punkt.

Resultatområde 56 Samordning ved ekstraordinære hendelser i fred, sikkerhetspolitiske kriser og krig

56.1 Regional samhandling ved ekstraordinære påkjenninger og kriser

Fylkesberedskapsrådet er sentralt i denne prosessen. Arbeidet videreføres med utgangspunkt i prinsippene om krisehåndtering (ansvar, likhet, nærhet) i regionale fora.

56.2 Årlig øvelse/samling for embetets ledergruppe

Det har vært omfattende drøftinger i ledergruppen knyttet til arbeidet med fugleinfluensa. Øvelse i regi av DSB planlagt i 2007.

56.3 Fylkesmannen kriseplan

Plan foreligger og vil revideres i 2007.

56.4 Informasjonshåndtering under krisesituasjoner

Se foregående punkt.

56.5 Plan for ABU

Plan for atomberedskapsarbeidet foreligger og vil revideres i 2007. I samarbeide med Statens strålevern er det utarbeidet en elektronisk versjon som ble presentert primo januar 2007.

56.6 Vedlikeholde og videreutvikle kompetanse og nettverk

Stikkord her er deltakelse på fagseminarer i regi av NVE, NGI, NGU, DSB, NSM med flere. Nettverkssamarbeidet med politi, forsvar og sivilforsvar er opprettholdt. Tilsvarende for samarbeidet mot sentralt nivå; DSB, NVE, NSM med flere.

56.7 Bygg- og anleggsberedskap

Dette har ikke vært prioritert i 2006 av ressursårsaker.

56.8 Møter i Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget

Møte i Fylkesberedskapsrådet er gjennomført.

56.9 Krypto og samband

Oppgavene i henhold til instruks er ivaretatt.

Særskilte oppdrag**56.12 Havneberedskap**

Det er gjennomført øvelse for beredskapshavnene i Østfold.

Resultatområde 57 Sivilt-militært samarbeid**57.1 Samarbeid med Forsvaret**

Det gjennomføres faste årlige møter med HV01 om aktuelle samarbeidstiltak.

57.2 Nasjonalt beredskapssystem

Det er etablert samarbeid mellom fylkesmennenes beredskapsmiljøer i Oslofjordregionen med sikte på utvikle planverket.

57.3 Revisjon/oppdatering av nøkkelpunktlisten

Fylkesmannen har ikke vært involvert i prosessen.

57.4 Fritaksordningen

Løpende ivaretatt.

3.6 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET (res.område 61-66)

Resultatområde 61 Samordning og omstilling og fornying i kommunene

61.1 Samordning

Regionale statsetater

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2006 ble holdt 2 ganger – mars og oktober. Temaene var forvaltningsreformen, prosjekt service for næringslivet, produktsikkerhet og miljøvalg, informasjon om NAV, prosjekt jobbing uten mobbing og EUs vanddirektiv.

Fylkesmannens ordning med arbeidslag og tilsynsrutiner er slik at tilsyn på ulike områder samordnes metodisk og i tid slik at gjennomføringen blir hensiktsmessig også for kommunene. Ledergruppen informeres fortløpende om pålegg til kommunene som følge av tilsyn.

På samme måte har vi et internt planlag som drøfter og samordner områdenes ulike innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/reguleringsplaner. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

Kommunene

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

5. En årlig kommunekonferanse med skiftende tema.
6. Ett møte for drøfting av kommuneøkonomiproposisjonen og for drøfting av statsbudsjettet.
7. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, i alt 6 pr år.
8. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannens dialog med den enkelte kommune er basert på et særskilt utarbeidet fortrykk om status og utfordringer på utvalgte områder. Her møter kommunens politiske og administrative ledelse fylkesmannens ledergruppe. I 2006 besøkte fylkesmannen Trøgstad, Hobøl, Askim, Marker, Rakkestad og Hvaler. De umiddelbare tilbakemeldingene på disse møtene er positive, og vi tar sikte på å videreføre dialogen på denne måten til alle kommunene er besøkt; det gjenstår 3 besøk første halvår 2007.

61.2 Omstilling

6.1.2.1 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen vedtok å videreføre det kommunerettede fornyingsarbeidet som et prosjekt også i 2006 og det ble satt av ca ½ årsverk til dette arbeidet. Det var et ønske fra kommunene å videreføre organiseringen av prosjektet og igangsatte tiltak fra 2005. Vi valgte derfor en strategi med en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring.

Økonomisk bistand til omstilling.

Alle Østfoldkommunene har i 2006 mottatt tilskudd enten til kommunalt utviklingsarbeid og/eller som en del av ett eller flere interkommunale prosjekter. I 2006 har mange kommuner valgt å videreføre og utvikle allerede igangsatt endringsarbeid, men det er også startet utviklingsprosesser i ”nye” kommuner. Fylkesmannen hadde satt av ca 6 mill kroner til utviklingsprosjekter i 2006. I alt 15 kommuner mottok støtte til omstillings- og utviklingsprosjekter og det ble gitt støtte til 6 interkommunale prosjekter.

Erfaringsoverføring, formidling og veiledning.

De viktigste fellestiltakene i 2006 var oppfølging av Nettverk 2005 for styring og utvikling i kommunene, og etablering av et nytt kommunenettverk for styring og utvikling med 4 kommuner. Det ble i 2006 avholdt 3 dagsseminarer for nettverk 2005 (9 kommuner). For det nye nettverket har det i 2006 vært 5 todagers samlinger og 2 dagssamlinger. Det har vært bred deltakelse fra kommunenes politiske og administrative ledelse og alle 4 kommunene har jobbet intensivt med å innføre resultatledelse og balansert målstyring som styringssystem. Alle 4 kommunene har i løpet av ett år forankret felles målkart, etablert årshjul, gjennomført medarbeiderundersøkelse og gjennomført trening i resultatledelse for sine ledere. I brukerundersøkelsen fra 2006 svarte 84% at nettverket hadde ganske eller svært stor nytte for forankring og praktisering av balansert målstyring i deltakerkommunene.

Erfaringskonferansen Beat for Beat III, 15. og 16. juni 2006, samlet ca 120 deltakere fra 17 kommuner, KS, fylkesmannsembetet, forsknings- og utviklingsmiljøer og KR.D. Tittelen for denne konferansen var "Fra Beat for Beat til kultur for fornying og omstilling". Evalueringen var god og kommunene ønsker en årlig konferanse med fornying og omstilling på dagsorden. Hjemmesiden www.fylkesmannen.no/moderniseringos ble lansert 13. mai 2004 og brukes aktivt som informasjonskanal.

Prosjektleder har deltatt i 11 møter med 11 enkeltkommuner. Tema for møtene har i hovedsak vært Robek-oppfølging og fylkesmannens styringsdialog med enkeltkommuner.

Internt har vi i 2006 utredet hva slags kompetanse embedets ansatte bør ha om kommunenes kvalitets- og styringssystemer, både i forbindelse med tilsynsarbeid og som pådriver og politikkformidler.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi**62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven*****ROBEK, budsjett og økonomiplaner***

Østfold har følgende kommuner i ROBEK pr 31.12.2006: Askim, Fredrikstad, Moss, Råde, og Hobøl. Hvaler ble meldt ut av ROBEK i 2006 på grunnlag av inndeckket akkumulert underskudd i regnskapet for 2005.

Det ble foretatt lovlighetskontroll av ROBEK-kommunenes budsjetter. Alle ROBEK-kommunene har fått nødvendig og tett oppfølging med besøk i kommunene hvor vi har hatt en dialog om kommunenes situasjon og utfordringer. Fornyingsarbeidet ble samtidig presentert som grunnlag for utviklingstiltak og forpliktende plan. Kravet om forpliktende plan er ivaretatt i økonomiplanene.

Det ble ikke behandlet lovlighetsklager av budsjett og økonomiplan for 2006.

Lån og garantier

Det er truffet vedtak til 14 søknader om låneopptak og 7 søknader om kommunale garantier for låneopptak. Alle vedtak ble godkjent. I tillegg kommer godkjenning av lånerammer i forbindelse med lovlighetskontrollen av budsjettvedtakene. I påvente av budsjettgodkjenning er det gitt særskilte godkjenninger av prioriterte investeringer innenfor vedtatt investeringsbudsjett.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Kommunene er gitt veiledning i juridiske spørsmål, både på bakgrunn av muntlige og skriftlige problemstillinger. Det er også gitt veiledning i økonomisk planlegging og forvaltning og regelverk på økonomiområdet.

I samarbeid med KS er det arrangert informasjonsmøter om Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet. Fylkesmannen har i 2006 arrangert fagsamling om kommuneøkonomi over hovedtemaet kommunenes inntektssystem.

Vi har gitt råd og bidrag til kommunenes arbeid med økonomiplaner. Vi har også gitt uttalelser og kommet med faglige råd om samfunnsdelen i kommuneplanene. Flere kommuner er i gang med å utarbeide nye styringssystemer og årshjul. Det vises for øvrig til Fylkesmannens arbeid med fornying. Arbeidet med de nye måleområdene og bruk av resultater i styringen av kommunen, har bidratt til mye god lederopplæring hvor relasjoner og formidling av resultater som grunnlag for endring og læring er øvet og praktisert.

Fylkesmannen har vært aktiv med i driften av effektiviseringsnettverkene sammen med KS. Tema har vært sosialtjenesten, og 2 østfoldkommuner har deltatt.

Vi har hatt møter med de 2 interkommunale revisjonsenhetene i Østfold. Kjennskap til og kunnskap om hverandres arbeid gir bedre grunnlag for veiledning, analyse og kontroll av kommunene.

Analyser og kommunaløkonomisk statistikk

I 2006 var det, som året før, 1 kommune som ikke hadde godkjent KOSTRA-innrapportering på regnskapsdata innen fristen. KOSTRA-data blir brukt i våre analyser til bruk i bl.a. styringsdialogen med kommunene. Til hvert møte utarbeides et dokumentasjonshefte med bl.a. økonomistatus for vedkommende kommune.

Østfold analyse utarbeider årlig i samarbeid med Fylkesmannen publikasjonen "En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene" basert på KOSTRA-data. Dette var også grunnlaget for Østfold-status som ble gjennomgått på seminar om kommuneproposisjonen.

Skjønnsmidler

Oversikt over tildeling av skjønnsmidler 2004 – 2007 - Tall i mill kroner

	2004	2005	2006	2007
Ordinært skjønn	40,9	43,1	43,1	36,2
Prosjektskjønn	5,0	10,0	5,5	6,0
Ekstraordinære tiltak				1,8
Total skjønnsramme	45,9	53,1	48,6	44,0

Ovenstående tabell viser utviklingen i skjønnsmidler. Fra 2004 er det avsatt en pott til prosjektskjønn for tildeling gjennom året. Den er stort sett tildelt kommunene etter søknad til fornyingsprosjekter. Fylkesmannen leverte forslag til KRD og statsbudsjettet for 2007 i september. Forslaget på i alt 36,2 millioner kroner ble tildelt enkeltkommuner som foreslått. Skjønnsrammen totalt var redusert med 10% som var overført til innbyggertilskuddet. Kommunene i Østfold tjener noe på dette og fikk en reduksjon på 9,5%.

Av den totale fylkesrammen på 44 mill kroner ble 7,8 mill kroner holdt tilbake. 1,8 millioner ble reservert for kommunene Hobøl og Rygge med henholdsvis 0,5 og 1,3 millioner kroner. Bakgrunnen for å holde tilbake skjønnsmidlene for disse to kommunene, var krav om å vurdere inntektsøkende og / eller kostnadsreducerende tiltak innen et forsvarlig nivå på tjenestene. Begge kommunene har en vanskelig økonomisk situasjon med regnskapsunderskudd over flere år. I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2007 har både Hobøl og Rygge gjort akseptable vedtak og får utbetalt de tilbakeholdte midler. Resterende 6 millioner kroner er i hovedsak beholdt kommunale omstillings- og utviklingsprosjekter i 2007.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Det er foretatt 5 lovlighetskontroller etter kommuneloven § 60 overfor ROBEK-kommuner.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen behandlet 3 klager i forbindelse med innsynsbegjæring i forhold til kommunene i 2006.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

Resultatområdet omfatter klagesaksbehandling om enkelte førsteinstansvedtak under KRDs ansvarsområde. Videre omfatter det informasjon om dette regelverket til kommunene, private parter og eventuelt andre brukere. Fylkesmannen skal bidra til å sikre at kommunenes saksbehandling og vedtak tar hensyn til den enkeltes krav på informasjon, rettssikkerhet og likebehandling, og ellers er i overensstemmelse med god forvaltningsskikk.

66.1 Byggesaker

Klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2006 - byggesaksdelen

1.1 Klagesaker hvor Fylkesmannen har truffet vedtak	2006	2005
a) <i>Innkommne saker</i>	182	179
b) Hvor mange vedtak ble truffet?	160	173
c) Hvor mange av underinstansens vedtak ble stadfestet fullt ut ev. delvis?	123	138

1.2 Hva var Fylkesmannens behandlingstid på klagesakene for rapporteringsåret?	Antall uker 2006	Antall uker 2005
a) Lengste	27	27
b) Gjennomsnitt	13	11

1.3 Gjenstående saker pr. 31.12	Antall 2006	Antall 2005
a) Hvor mange saker gjenstod til behandling pr 31.12?	63	47

Saksbehandlingstiden på klagebehandling av byggesaker holdt seg jevnt på ca. 3 måneder i første halvår 2006. I 2. halvår har byggesaksgruppa hatt større vanskeligheter med å overholde departementets tidsfrist, noe som skyldes bl.a. sykefravær og opplæring av nye saksbehandlere. Vi har imidlertid lyktes å holde oss innenfor ca. 4 måneders saksbehandlingstid. Også i 2006 dominerer dispensasjonssakene som utgjør anslagsvis ca. 50 - 60 % av det totale antall klagesaker. Dette gjelder først og fremst dispensasjon fra reguleringsplan og LNF-formålet i kommuneplan. Av sistnevnte saker ligger eiendommene ofte i 100-meters beltet langs sjøen.

Når det gjelder veiledning, blir dette gitt i form av tilbakemelding på konkrete forespørsler, både pr. telefon og e-post.

Resultatområde 67 Innvandring og integrering

67.1 Statsborgersaker

Det er behandlet 43 saker frem til 01.09.2006. Utlendingsdirektoratet har nå ansvaret for disse sakene.

3.7-8 HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET - (res.område 70-77 og 81-82)

Resultatområde 71 Folkehelsearbeid

Tilstandsvurdering/status

Østfold har vært et av fyrtårnsfylkene for partnerskap i folkehelsearbeid og Folkehelseprogrammet. Østfold fylkeskommune har inngått samarbeidsavtale med 14 av fylkets 18 kommuner, Sykehuset Østfold HF, Fylkesmannen i Østfold, Høgskolen i Østfold og noen frivillige organisasjoner. Kommuner og fylkeskommunen i Østfold er opptatt av å få folkehelsearbeidet inn i ordinære former og innenfor rammen av varig drift, langsiktige strategier og felles målsettinger.

Som det første fylket i Norge har Østfold fylkeskommunen opprettet en egen folkehelseseksjon, og folkehelse er blitt en del av den ordinære driften. Østfold fylkeskommune er utpekt til "Healthy City" – et anerkjent varemerke fra Verdens Helseorganisasjon som er gitt til ca. 65 organisasjoner i Europa. Østfold er et av svært få fylker som har fått dette varemerket.

71.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen i Østfold har arbeidet med nasjonale satsinger på folkehelseområdet på tvers av områdene landbruk, miljø, utdanning, juridisk og helse. Folkehelseprogrammet i Østfold arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen i Østfold i 2006 den Nasjonale plan- og folkehelsekonferansen "Et løp mot fremtiden".

Helsekilden i Østfold startet som et treårig Interreg IIIA prosjekt og ble avsluttet 31.12.2005. Målet var å utvikle og etablere et senter for unik helsepedagogikk. Helsekilden i Østfold tilbyr ulike programmer innen fysisk aktivitet, tobakk, ernæring og psykisk helse. I 2006 ble prosjektet forlenget og det tas sikte på en varig ordning fra 2007.

"Midlene til lokalt folkehelsearbeid 2006" ble fordelt i samarbeid med Folkehelseprogrammet og vi valgte å bygge videre på det etablerte samarbeidet om ernæring, fysisk aktivitet og tobakk.

Som eneste fylke i landet fikk alle kommunene i Østfold invitasjon til å delta i det nasjonale prosjektet "Helse i plan" i perioden 2005-2009 og fem kommuner vil delta. Målet for prosjektet er å ta i bruk Plan- og bygningsloven som verktøy i folkehelsearbeidet, og å øke plankompetansen i helsetjenesten. Ved å delta i "Helse i plan" vil en få satt fokus på viktige folkehelseområder i egen kommune og få veiledning i arbeidet med å forankre folkehelse-spørsmål i kommuneplan og kommunedelsplaner. Kommunene vil også få utviklet egen kompetanse innenfor plan- og prosessarbeid. I studiet "Helse i plan" ved Høgskolen i Vestfold er det tolv påmeldte fra prosjektkommunene, Østfold fylkeskommune, Helsekilden i Østfold og Fylkesmannen i Østfold.

Årlig gjennomføres det en obligatorisk elevundersøkelse på videregående skoler i Norge. Undersøkelsen tar blant annet opp spørsmål relatert til fysisk miljø og læringsmiljø, herunder spørsmål knyttet til sosial trivsel, tilhørighet, fravær og mobbing. Østfolds kommuner fokuserer på et forebyggende og helsefremmende arbeid med forankring i samfunnsplanleggingen. Kommunene har behov for regelmessig informasjon om elevenes helsetilstand.

71.2 Miljørettet helsevern

Fylkesmannen har behandlet tre klager i henhold til lov om helsetjenesten i kommunene

kapittel 4a i 2006.

71.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Tobakk

Ressursgruppe for tobakk har i 2006 utarbeidet et strategidokument der målsettingen er: ”Færre tobakksbrukere og bedre helse i befolkningen i Østfold”. Det arbeides etter de to hovedstrategiene ”Forebygge røykestart for barn- og unge” og ”En tobakksfri hverdag”. Prioriterte tiltak har vært Verdens røykfrie dag, tobakksfri skole, tobakksfri idrettsarena, røykesluttkurs og informasjon til fastleger.

Folkehelseprogrammet i Østfold og Fylkesmannen i Østfold har opprettet en røykfripris til person som har utmerket seg for å hjelpe folk til å slutte, eller har engasjert seg i det tobakksforebyggende arbeidet på en forbilledlig måte. Røykfriprisen ble i år delt ut for andre gang på Verdens røykfrie dag og prisen gikk til en kursleder for røykeslutt.

Erfaringer fra andre land viser at skoler med en streng røykepolitikk, deriblant røykeforbud på skolens uteområder, har færre røykende elever enn skoler som ikke fører tilsvarende politikk. Som det første fylket i landet, forsøker Østfold å kvitte seg med ”røykehjørnene” på ungdomsskolene. Det er sendt brev til alle ungdomsskoler i fylket med oppfordring om å gjøre ungdomsskolene helt røykfrie. Våren 2006 hadde 34 av 45 ungdomsskoler ”røykehjørner”. I begynnelsen av 2007 skal ungdomsskolene igjen forespørres om status. Ressursgruppa for tobakk har et samarbeid med Ungdommens Fylkesråd som ønsker en forsterket innsats for å redusere antallet røykehjørner på ungdomsskolene. Ved utgangen av 2006 viste den fylkesvise påmeldingsoversikten for FRI programmet (VÆRRøykFRI) at 71 prosent av 8., 9. og 10. klassene i Østfold var påmeldt til FRI. Fylkesmannen i Østfold tok ved utgangen av 2006 kontakt med skolene for å øke deltagelsen.

Ressursgruppe for tobakk er i dialog med fotballklubber i Østfold om røykfrie utendørs idrettsarenaer.

Folkehelseprogrammet i Østfold har opprettet røykesluttkurs der kursavgiften tilbakebetales til de som fortsatt er røykfrie etter et halvt år. Cirka 800 personer har så langt deltatt, hvorav ca. 120 i 2006 fordelt på 10 kurs. Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold har vært i kontakt med og fått positiv tilbakemelding fra NHO, LO-Østfold, KS Østfold/Akershus, NAV-Østfold for å få til et samarbeid om å tilby røykesluttkurs til bedrifter i Østfold

Det har vært en prioritert oppgave å utdanne nye kursledere og i 2006 er det gjennomført to kurs for røykesluttledere for voksne og et røykesluttlederkurs for personell som arbeider med ungdom. Ved en ungdomsskole er arbeidet med å arrangere røykesluttkurs startet.

Etter forespørsel fra fastlegene i Fredrikstad er det avholdt møte med informasjon om retningslinjene for røykeavvenning i primærhelsetjenesten.

Ernæring

Ressursgruppe ernæring har i tiltaksplanen for 2006-2007 som hovedmål: Bedre helse for barn og unge og følgende strategier er utpekt:

- Etablere folkehelsegrupper i ungdomsskoler og videregående skoler. Fylkestinget i Østfold har anmodet de videregående skolene om å opprette folkehelsegrupper.
- Bidra til sunnere mat på idrettsarenaer.
- Skaffe sunne og gode erstatningsprodukter for sukkerholdige produkter.
- Bidra til sunnere spisevaner under feiring, fest og kos.

Ressursgruppe ernæring inviterte til Kick off seminar for "Sukkerkrigen i Østfold 2006" for å sette fokus på sukker, og spesielt barn og unges forbruk av sukker. I etterkant av seminaret ble deltagerne bedt om å sende inn oversikt over planlagte og igangsatte tiltak. Tiltakene ble vurdert som viktige bidrag for å minske sukkerforbruket blant barn og unge og det ble utdelt midler til Våk skole, Rakkestad og Sarpsborg kommune. Av tiltak nevnes at Sarpsborg kommune i samarbeid med Helsekilden i Østfold i 2006 gjennomførte seminar om ernæring for lærere, ansatte i SFO og barnehager. Dette vil bli fulgt opp av et tilsvarende seminar for foreldre våren 2007. Våk skole sendte informasjonsskriv til foreldrene om at godteri og sukkerholdig drikke ikke skulle bli sendt med barna på siste skoledag før jul. Det viste seg at baguetter og juice til alle elevene ved skolen ble en vellykket erstatning for godteri.

Fylkesmannen i Østfold har deltatt på samling for barnehageansvarlige i Østfold og informert om "Kosthold og måltider" i barnehagen.

Det er installert vannkølere på alle ungdomsskolene og en rekke vannkølere på de videregående skolene (ca. 50 på 11 skoler) i Østfold. Det er gjennomført en kartlegging av mattilbudet og miljøet ved kantinene på de videregående skolene. Fylkestinget i Østfold har bedt om at spørsmålet om gratis frukt til alle elever utredes og legges fram i forbindelse med økonomiplanen i 2007.

I prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider i skolen" er Fylkesmannen i Østfold bindeleddet til skoleeier og skolen. Overordnet målsetting for prosjektet er økt fysisk aktivitet og bedre rammer for måltider i skolen gjennom å spre kunnskap og erfaringer om hensiktsmessige modeller som har vist gode resultater. I 2006 fikk 15 skoler i seks kommuner prosjektmidler. Østfold har valgt to modellskoler og som eksempelskoler er utpekt Svinndal skole og Kvernhuset ungdomsskole, Møllehjulet skole og miljøtiltak og Råde ungdomsskole. Fylkesmannen i Østfold avholdt i 2006 fire fagdager/nettverksamlinger for prosjektskolene.

Fysisk aktivitet

Fredrikstad kommune i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet, Fylkesmannen i Østfold, Folkehelseprogrammet, Østfold fylkeskommune og Fredrikstad idrettsråd startet i 2006 arbeidet med Nasjonal konferanse "Alle barn i bevegelse" som arrangeres i 2007. Hensikten er å sette søkelyset på fysisk aktivitet som kilde til trivsel og god helse. Fysisk aktivitet er viktig for barns vekst og motoriske utvikling og lek med andre barn har betydning for sosial og emosjonell utvikling. Konferansen vil også rette oppmerksomheten mot plan og tilrettelegging, oppvekst og sosial ulikhet i helse.

Fylkesmannen i Østfold i samarbeid med Folkehelseprogrammet i Østfold har startet planleggingen av oppstart for Ressursgruppe fysisk aktivitet i 2007 og deltatt i tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner. Arbeidet med å kartlegge lokale aktivitetstilbud og kostholdstilbud tiltenkt pasienter som har fått Grønn resept er sluttført i 2006, og opplysningene er distribuert til fastleger, helsesøstre, folkehelsekoordinatorer og kommunene i Østfold.

71.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt spesiell aktivitet på dette området i 2006.

71.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Arbeidet omfattet Rådgiving til skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom ved etterspørsel i forbindelse med gjennomføring av Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2000-2004.

Resultatområde 72 Primærhelsetjeneste

72.1 Fastlegeordningen

I Østfold er alle kommuner med i fastlegeordningen og ingen fastlegehjemler er ubesatte. Østfold ligger dårligst an av fylkene på andel åpne lister med barer 31% av listene åpne, mot 68 % i Vestfold. To kommuner i Østfold har kun en fastlege (Aremark og Rømskog) og denne har mange ledige plasser på sin liste. I 2006 åpnet Helsetilsynet i Østfold tilsynssak mot tre kommuner fordi fastlegene har få eller ingen ledige plasser på sine lister. Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å søke om og opprette flere fastlegeavtaler og vurdere behovet for offentlige allmenntjenestiske tjenester og bistillinger som kan knyttes til nye avtaler. Eksempler på slike er sykehjemslege, skolelege, helsestasjonslege og fengselslege.

Rådsdirektiv 2001/19/EØF trådte i kraft 01.01.2006 og innebærer at leger må ha tre års veiledet tjeneste for å kunne praktisere alene for trygdens regning. Det har ikke vært problemer med å få tilfredsstillende veilederordninger på plass i Østfold.

72.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Fylkesmannen har behandlet tre klager i henhold til lov om helsetjenesten i kommunene kapittel 4a i 2006. Se for øvrig punkt 82.4

72.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen har ikke hatt spesiell aktivitet på dette området utover å behandle en klagesak. Helsepersonell ved de fem fengslene i fylket har selv tatt initiativ til å holde faglige møter to ganger i året med representanter for spesialisthelsetjenesten i rus/psykiatri.

72.4 Helsetjenesten til asylsøkere og flyktninger

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt noen aktivitet på dette området utover å ha temaet på dagsorden på kurs for turnuskandidater vår og høst 2005.

72.5 og 72.6 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger og helse og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har ikke hatt spesiell aktivitet på dette området i 2007.

72.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuell vold

Fylkesmannen har tildelt Fredrikstad kommune kr 750 000 i etableringstilskudd til et prosjekt for organisering av et overgrepsmottak som skal knyttes til legevakten i Fredrikstad. Prosjektet skal ha en tverrfaglig representasjon og man vil gå inn for en modell med et sykepleierdrevet ambulerende mottak slik som i Vestfold.

72. 8, 72.9 og 72.10 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten, svangerskapsomsorgen og kjønnslemlestelse

Fylkesmannen i Østfold har fulgt opp oppdraget med råd og veiledning til aktuelt helsepersonell.

Østfold er først i landet med å lansere ”Behandlingslinje for barn og unge med ADHD”. Dette er banebrytende arbeid som konkretiserer hva de ulike aktørenes oppgaver er i forhold til oppfangning – henvisning - utredning – oppfølging av barn og unge med ADHD. Det er sykehuset Østfold HF, i samarbeid med kommunene i Østfold og Fylkesmannen i Østfold som har utarbeidet behandlingslinjen. Målsettingen er å bedre hjelpen som skal gis til barn og unge med ADHD. Fylkesmannen har avholdt idedugnad for planlegging av kompetanse-

utvikling for fastlegene i Østfold. Sosial og helsedirektoratet har i 2006 gitt kr 920.000 i tilskudd til "Behandlingslinje for barn og unge med ADHD i Østfold".

Østfold fylkeskommune har i samarbeid med Sarpsborg kommune utarbeidet rutiner for håndtering av medisiner til elever i skoletiden.

Østfold fylkeskommune har i 2006 utført en spørreundersøkelse om skolehelsetjenestens omfang og skolens inntrykk av hvordan tjenesten fungerer for elever i videregående opplæring i Østfold.

Fra 2005 har VIP-Prosjektet "Veiledning og informasjon om psykiske problemer og lidelser hos ungdom vært en del av den nasjonale satsingen "Psyisk helse i skolen". Målgruppen er elever i videregående skoler. For skoleåret 2006-2007 deltar Halden- og Mysen videregående skoler i VIP-prosjektet. Fra skoleåret 2007-2008 vil 2 nye skoler komme med.

72.11 Tannhelse

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt aktivitet på dette området i 2006.

72.12 Smittevern

Fylkesmannen har ikke behandlet saker i henhold til lov om smittevern i 2007, men arrangerte 13. juni 2006 en smittevernkonferanse for kommuneleger, smittevernleger, helsesøstre og andre interesserte. Temaer på konferansen var pneumokokkvaksine i barnevaksinasjonsprogrammet, boosterdose kikhostevaksine til skolebarn, fugleinfluensa, tuberkulosekontroll og oppfølging av legionellautbruddet i Østfold. Det kom forelesere fra Folkehelseinstituttet i tillegg til lokale aktører. Konferansen var meget godt besøkt med 82 deltakere i tillegg til forelesere og arrangører.

72.13 Strålevern

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på dette området. Se for øvrig pkt. 77.

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

Tilstandsvurdering/status

Fylkesmannen i Østfold gjennomførte i desember 2005 en undersøkelse om tilgjengelighet ved sosialtjenesten i Østfold. I alt 17 av 18 kommuner har besvart undersøkelsen. Tilgjengeligheten i de fleste av kommunene i Østfold er god. Imidlertid er det tre kommuner som har en åpningstid på mindre enn 4 timer.

I alt 10 av 16 kommuner har jevnlig brukerundersøkelser. Dette er et signal om at sosialtjenesten i Østfold ønsker å yte kvalitet og bedre service overfor sine brukere.

73.1 Lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen overholder stort sett kravet til saksbehandlingstid på maks 3 måneder. Det vises til statistikk og omtale av resultatområde 81.3. Fylkesmannen gir råd og veiledning til enkeltmennesker og kommunene knyttet til lovforståelse, lovanvendelse og tjenesteyting generelt. Det blir også informert løpende over nett og i brev form om fagstoff relatert til lov om sosiale tjenester. Kommunene tilbys særskilte opplæringstiltak etter behov.

73.2 Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

Fram til mai 06 var arbeidet med NAV organisert med en strategi- og koordineringsgruppe som hadde sitt avslutningsmøte i mai. Samarbeidet med NAV fylkesledd fram til desember 06/ januar 07 handlet om piloten Trøgstad. Samarbeidet er pr i dag organisert slik:

- *NAV samarbeidsgruppe – Østfold*: Formålet med gruppen er forankring av NAV reformen, drøftelse av strategiske valg og gjensidig informasjon om fremdriften i Østfold. Møtehyppighet: tre ganger årlig.
- *NAV koordineringsgruppe for kompetansehevende tiltak* har 3 medlemmer - representant fra kommunesektoren, Fylkesmannen og NAV Østfold. Gruppen skal tilknytte seg personer som arbeider med kompetansetiltak primært rettet mot ansatte i arbeids- og velferdsforvaltningen. Gruppen skal legge utkast til koordinert plan frem for brukerrepresentanter og tjenestemannsorganisasjonene før NAV Samarbeidsgruppe – Østfold får seg forelagt planen.
- *Sekretariatet* skal planlegge og gjennomføre regionale samlinger med siktemålet å informere om utviklingen av NAV- reformen og skape eierskap til gjennomføringen i Østfold. Målgruppen er politisk ledelse, administrative ledere, brukerrepresentanter og tjenestemannsorganisasjoner.

Fylkesmannen har deltatt i samarbeidsgrupper/referansegrupper både når det gjelder piloten og andre kommuner som ønsker Fylkesmannens deltakelse.

73.3 Kompetanseutvikling og formidlingstiltak

Sosiallederforum

Fylkesmannen har hatt løpende samarbeid med Sosiallederforum i Østfold. Sosiallederforum har opprettet et AU som består av fire sosialledere og to representanter fra Fylkesmannen og har ansvar for å koordinere forumet. Fylkesmannen bruker Sosiallederforum som en arena for informasjonsutveksling, for å sikre informasjonsflyten fra Fylkesmann og sentrale myndigheter til sosialtjenesten, og for å fange opp relevant informasjon om det som foregår ute i den enkelte kommune. Det har i 2006 vært avholdt tre møter i Sosiallederforum over nasjonale satsningsområder, sosialpolitiske reformer, erfaringsutveksling og kompetansetiltak for sosialledere.

Personlig ledelse i regi av Kaospilotene

I desember 2006 startet programmet med "Personlig ledelse" i regi av Kaospilotene i Oslo. Til sammen var åtte kommuner representert med ni ledere. Programmet vil fortsette i 2007 for å styrke prosessen inn mot lokale NAV etableringer. Programmet søker å utvikle samhold og trygghet - og dermed en arena for et godt læringsmiljø sosialtjenestene i mellom. Ved at Fylkesmannen også deltar i programmet, får vi kartlagt kompetansebehov samt ideer til hvordan disse behov skal imøtekommes. Fylkesmannen vil dekke 50 % av kostnadene.

Faglig forum i Østfold

Forumet "Merkantil gruppe" ble opprettet som ett av daværende 25 fora i Østfold i forbindelse med programmet "Kunnskap og brobygging" i 1999. Forumet har vært aktivt siden. Deltakerne i forumet er merkantile som arbeider på servicetorg i fire kommuner i indre Østfold. De er spesielt opptatt av servicekontor i og utenfor NAV.

Effektiviseringsnettverk, sosialtjenesten

Som en forberedelse til gjennomføringen av NAV har Fylkesmannen i Østfold samarbeidet med Kommunenes Sentralforbund (KS) i Østfold og Fylkesmannen i Oslo /Akershus om effektiviseringsnettverk innenfor sosialtjenesten. KS har inngått en avtale med Sosial - og helsedirektoratet om å bidra til å styrke utviklingsarbeidet innenfor sosialtjenesten. To kommuner fra Østfold og fire kommuner fra Akershus deltok i effektiviseringsnettverket. Målet var å lære av hverandre og sette seg mål for utviklingsarbeidet lokalt. Nettverksarbeidet gir kommunene anledning til å jobbe med indikatorer for kvalitet i tjenesten, og se dem i sammenheng med ressursinnsats og prioriteringer.

Samarbeid med Høgskolen i Østfold (HIØ)

Fylkesmannen har siden 2004 hatt et samarbeid med Høgskolen i Østfold, avdeling for helse- og sosialfag i Fredrikstad. Samarbeidet ble intensivert i 2006 og utvidet med representanter fra Sosiallederforum i Østfold. Formålet er;

- Gjensidig informasjonsutveksling og samarbeid om statlige satsningsområder og faglige kompetansetiltak innenfor fagfeltet.
- Forskning og utviklingsarbeid via HIØ skal i økende grad rette seg mot det sosialfaglige praksisfeltet i Østfold.
- Undervisning og avvikling av praksisplasser skal utvikles i samarbeid med partene for bedre å nyttiggjøre seg faglig kunnskap og ressurser - og for å utvikle praksis og erfaringsbasert kunnskap i kommunene.

Samarbeidet og tematikken er forankret i statlige sosialpolitiske satsningsområder som; Handlingsplan mot fattigdom, Nasjonal kvalitetsstrategi, Og bedre skal det bli, opptrappingsplanene for rus og psykisk helse samt NAV reformen.

”Levekårskonferansen i Østfold”

Som følge av det sosialfaglige samarbeidet med Sosiallederforum og HIØ og de statlige satsningsområdene som nevnt ovenfor, ble det i 2006 nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide en gjennomføringsplan for årlige levekårskonferanser i Østfold. Arbeidsgruppen består av medlemmer fra FM, HIØ, KS, Fylkeskommunal oppfølgingstjeneste og fra Sosiallederforum. Den første levekårskonferansen vil avvikles i siste halvdel av 2007 og ha fokus på barn og unges oppvekstvilkår, med vekt på marginaliserende faktorer. Målgruppen er politisk og administrativ ledelse, ledere i NAV, skole, helse-, psykiatri-, rus- og sosialtjeneste.

Nasjonalt HUSK – prosjekt 2006 – 2010

Fylkesmannen i Østfold er via fylkesmennenes arbeidsutvalg utpekt til å være deres representant i referansegruppen for det statlige prosjektet ”HUSK”. HUSK er et femårig forsøk et forsøk med høgskole og universitetssosialkontor og har som hovedmål å styrke kunnskap og kvalitet i sosialtjenesten ved å utvikle nye samarbeidsformer mellom forskning, utdanning og praksis. Hovedprosjektet skal følge opp intensjonene i kvalitetsstrategien ”Og bedre skal det bli”. Høgskolene i Agder, Oslo og Sør-Trøndelag samt universitetene i Stavanger og Trondheim deltar med de faglige delprosjektene. Fylkesmannen i Østfold har via arbeidet i referansegruppen ansvar for å spre informasjon, erfaringer og kunnskap fra disse prosjektene og forskningsmiljøene til andre embeter og til de lokale fagmiljøene i Østfold. Fylkesmannen er via samarbeidet med Høgskolen i Østfold i gang med å etablere et lokalt ”HUSK” engasjement.

73.4 Gjeldsrådgivning

Fylkesmannen i Østfold holder kontaktmøter med nettverkene for økonomiske rådgivere og namsmann to ganger i året. Fylkesmannen i Østfold gir løpende veiledning til kommuner og enkeltpersoner i forbindelse med økonomisk rådgivning.

Resultatområde 74 Levekår

Østfoldkommunene har flere utfordringer for å nå målene i strategien for forebygging og bekjempelse av bostedsløshet. En av utfordringene er fremskaffelse og kvalitetssikring av midlertidig husvære. Det finnes flere kommuner som arbeider godt med boligproblematikk for utsatte grupper gjennom prosjekter.

74.1 Tiltaksplan mot fattigdom

KIS (Kartleggingsverktøy for vurdering av arbeidsevne)

Fylkesmannen i Østfold har avholdt opplæring i forhold til KIS for en kommune. I 2006 er tiltakene i forhold til KIS sett i sammenheng med forberedelsene til NAV. Fylkesmannen antar at KIS skal brukes inntil videre og at det skal utvikles nye kartleggingsverktøy. Fylkesmannen vil ta dette opp i operativ arbeidsgruppe i NAV og få dette med i felles kompetanseutviklingsplan, samt tilby bistand til oppstart for de kommuner som ikke benytter KIS. Videre vil Fylkesmannen arrangere fagsamlinger og stimulere til at kommunene etablerer eller tar i bruk allerede eksisterende lokale læringsnettverk i året 2007.

Bostedsløshet

Husbanken og Fylkesmannen samarbeider om å følge opp strategien: På vei til egen bolig. Det er opprettet kommunenettverk og det ble avholdt to møter i 2006 hvor til sammen 10 kommuner deltok. Fylkesmannen og Husbanken har tatt initiativ overfor to kommuner for diskutere videre fremdrift og gi direkte informasjon om aktuelle tiltak, gode eksempler og tilskuddsordninger.

Fem deltagere fra 3 kommuner har i 2006 deltatt på kurs i boligsosialt arbeid ved Høyskolen i Oslo. Fylkesmannen har bidratt med innlegg ved Høyskolen i Østfold om boligsosialt arbeid og følger med på det arbeidet som fire av Østfold kommunene (Rygge, Moss, Fredrikstad og Askim) gjør i interreg samarbeidsprosjektet: "Fokus rusomsorg". Disse fire kommunene arbeider særlig med boligsosialt arbeid for rusmisbrukere.

Det er fem kommuner i Østfold som har mottatt tilskudd til boligsosialt arbeid i 2006: Fredrikstad, Sarpsborg, Moss, Rygge og Trøgstad. Fylkesmannen følger opp og gir faglig bistand til disse kommunene gjennom rapportering og dialog.

Utfordringer for kommunene i Østfold er å skaffe midlertidig bolig med kvalitetsavtaler og samarbeide med fengslene for å tilrettelegge for bolig og gode tiltak. Kriminalomsorgen er i ferd med å iverksette tiltak for å bedre dette samarbeidet med Østfold kommunene. Kommunene fremholder utfordringer i bosituasjonen til personer som ikke ønsker bistand til å mestre sitt boforhold og/eller har en adferd som er vanskelig å håndtere for bistandspersoner og naboer. Flere av kommunene har særlige tiltak til enkeltpersoner og grupper. Kommunene har likevel enten større behov enn tiltakene dekker eller har innbyggere de ikke greier å håndtere innenfor de tiltak som finnes. Videre er det utfordringer knyttet til enkelte grupper. Det ser ut til at kommunene i mindre grad fatter vedtak om for eksempel praktisk bistand til rusmisbrukere enn for andre grupper.

Resultatområde 75 Spesialisthelsetjenesten m.m.

Tilstandsvurdering

Kapitlet omhandler forskjellige oppgaver hvorav de fleste opptrer svært sjelden. Den mest ressurskrevende oppgaven er behandling av søknader fra leger om tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Underpunktene egner seg ikke til å gi en tilstandsvurdering av spesialisthelsetjenesten.

75.1 Abortloven

Fylkesmannen har formidlet videre to ankesaker i 2006. Medlemmene i abortnemnda er reopnevnt i 2006.

75.2 Sterilisering

Fylkesmannen behandlet to saker i 2006 etter begjæring etter § 3 i Lov om sterilisering av

3. juni 1977 nr 57.

75.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen i Østfold har ikke mottatt slike saker i 2006.

75.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Antall pasienter som får sentralstimulerende legemidler øker fortsatt.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært ca. fire uker. Oversikt over forskrivningstillatelser de siste tre år

	2004	2005	2006
Generell tillatelse	18	30	24
Spesiell, antall pasienter		254	366
Spesiell, antall leger	91	92	122

75.5 Kosmetisk plastikk kirurgiske inngrep

Fylkesmannen har ikke hatt saker til behandling.

75.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie og røntgenvirksomhet.

Fylkesmannen har ikke hatt saker til behandling i 2007.

75.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Fylkesmannen har ikke hatt saker til behandling i 2007.

Resultatområde 76 Utviklingsoppgaver

76.1 Pleie- og omsorgstjenester

76.1.1 Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten

Kommunene i Østfold arbeider med kvalitetsutvikling på mange områder, og har i 2006 videreført arbeidet som ble startet i effektivitetsnettverkene i 2004 og 2005. 13 av Østfoldkommunene har fått opplæring i styringssystemet Balansert målstyring som er blitt tatt i bruk for kommunen som helhet. Utviklingsarbeidet har hatt fokus på resultatledelse, bruk av kvalitetsindikatorer samt gjennomføring av bruker- og medarbeiderundersøkelser. De øvrige kommunene har arbeidet med tilsvarende styringsverktøy.

I forbindelse med tilsyn som har inkludert pleie- og omsorgstjenesten i fire kommuner, har kvalitetsutvikling og internkontroll fått fokus. På kontaktmøtet med kommunene ble det som ledd i presentasjon av Omsorgsplan 2015, jf. Stortingsmelding nr. 25 (2005 - 2006) orientert om nasjonale kvalitetsindikatorer og den nye samarbeidsavtalen mellom KS og regjeringen. Fylkesmannen har i samarbeid med KS og Arbeidstilsynet i regionen arrangert en dagskonferanse med 60 deltakere fra kommunene hvor "Arbeidsveileder for hjemmetjenesten" ble presentert

76.1.2 Saksbehandlingen i helse- og sosialtjenesten

Fylkesmannen har hatt fokus på saksbehandlingen i kommunene gjennom tilsyn i fire kommuner i form av systemrevisjon hvor saksbehandling etter sosialtjenestelovens §4-2 og lov om kommunehelsetjenesten var tema. Et stort antall vedtak ble da gjennomgått og vurdert.

Videre har det i 2006 vært gjennomført opplæring i saksbehandling etter lov om sosiale tjenester og kommunehelsetjenesteloven for i alt seks kommuner. Fylkesmannen har vurdert at det har vært behov for opplæring i disse kommunene, bl.a. pga omfattende endringer i organisasjonsstruktur og oppgavefordeling i kommunene. Alle kommuner har fått tilbud om kurs for saksbehandlere som er i kontakt med familier med barn med nedsatt funksjonsevne.

76.1.3 Dimensjoneringen av pleie- og omsorgstjenesten

I 2006 har hovedoppgaven vært å følge opp de kommunene som har investeringsprosjekter som ikke er fullført, samt å følge med i utviklingen i personellsituasjonen i pleie- og omsorgssektoren i Østfold-kommunene. I alt fem kommuner har prosjekter som ikke er fullført. Dette er Fredrikstad, Moss, Spydeberg, Råde og Rygge samt et interkommunalt prosjekt om å etablere atten sykehjemsplasser i Spania.

Fylkesmannen har deltatt i to møter med Husbanken og kommuner som hadde behov for å drøfte endringer i prosjekter. Det har ikke kommet flere henvendelser fra kommunene om å omgjøre sykehjemsplasser til omsorgsboliger. Fylkesmannen bidro med råd og veiledning, samt uttalelse til Husbanken i disse sakene. Husbankens vurdering er at en slik omgjøring vil få økonomiske konsekvenser for kommunen med krav om delvis tilbakebetaling av oppstartingsstilskudd. Foreløpig har ingen av kommunene gjennomført slik omgjøring. Derimot har det kommet henvendelser fra kommuner som midlertidig ønsker å ta i bruk omsorgsboliger som sykehjemsplasser, hvor en bolig omgjøres til to sykehjemsrom med felles toalett/ bad.

Det ble i februar og august utarbeidet statusrapporter til Sosialdepartementet med resultater og vurderinger av utbygging av sykehjem og omsorgsboliger og utviklingen på personelloområdet. Se pkt. 76.5.4.

76.1.4 Tjenester til eldre

På kontaktmøte med ledere i pleie- og omsorgstjenesten ble det orientert om utredningsskjema for diagnostisering av personer med demens. Ved senere kontakt med kommunene har vi etterspurt om dette verktøy benyttes, noe kommunene bekrefter. Det er ikke foretatt en konkret kartlegging av bruken og erfaringen med diagnostiseringsverktøyet.

Fylkesmannen har høsten 2006 arrangert fem dagers opplæring for ca. 120 ansatte i kommunene som arbeider med eldre mennesker med utviklingshemming.

76.1.5 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Ifølge oversikt fra SSB var det pr. 31.12.2005 seks personer under 50 år som bodde i alders- og sykehjem i Østfold. Etter kontakt med kommunen viser det seg at fire personer har flyttet i egen bolig i løpet av våren 2006. To personer bor fortsatt i institusjon og ønsker ikke å flytte. Den ene av disse bor i en tilrettelagt barnebolig som er hjemlet i kommunehelsetjenesteloven. Orientering er gitt til direktoratet. I løpet av høsthalvåret har Fylkesmannen på forespørsel fra direktoratet fulgt opp en ny sak og gitt tilbakemelding til Sosial- og helsedirektoratet om at brukeren har flyttet i egen bolig.

76.1.6 Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med utviklingshemming

Fylkesmannen har gitt direktoratet tilbakemelding fra Østfold på utkast til evalueringsopplegg og slik bidratt til forberedelse av evalueringen. Fylkesmannen har gitt veiledning til alle kommuner som har henvendt seg. I to kommuner har ansatte fått opplæring i kap. 4A, mens det har vært møter eller telefonkontakt med de øvrige kommuner. Fylkesmannen har i samarbeid med Habiliteringsteamet arrangert dagskonferanse for ansatte i avlastningsboliger og barneboliger om tema tvang og makt.

76.2 Psykisk helse

76.2.1 Tvungen undersøkelse

Fylkesmannen har ikke mottatt slike klager i 2006.

76.2.2 Behandling uten eget samtykke

Fylkesmannen fikk inn 45 saker i 2006 hvorav to ble avvist. 43 saker er behandlet med en median saksbehandlingstid på fire dager. I tretti klager ble overlegens vedtak stadfestet, i elleve ble vedtaket opphevet på grunn av mangler ved vedtaket og i fire saker fikk klager medhold. Fylkesmannen har de to siste årene viet vedtaksprosessen i psykiatrien betydelig oppmerksomhet fordi det var blitt påvist store mangler ved denne. Den senere tid har vedtakene blitt betydelig bedre, slik at opphevelsesprosenten forhåpentligvis vil gå ned.

76.2.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt oppgaver på dette felt da det så vidt en kjenner til ikke er pasienter i privat forpleining i fylket.

76.2.4 Godkjenning av psykiatriske institusjoner

Fylkesmannen har ikke hatt slike saker til behandling i 2006.

76.2.5 Vedtak om overføring

Fylkesmannen har ikke hatt slike saker i 2006

76.2.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter

Det er tre kontrollkommisjoner i Østfold. Disse har fått tilskudd.

76.2.7 Opptrappingsplan for psykisk helse

Tilskudd til psykisk helsearbeid i kommunen

Fylkesmannen i Østfold har en god dialog med hver enkelt kommune om tilskuddsarbeidet. Vilkår knyttet til utbetaling av tilskudd følges opp for å sikre at midlene benyttes i tråd med målene i Opptrappingsplanen. Fylkesmannen holdt i 2006 tilbake deler av tilskuddet for tre kommuner fordi vilkårene for utbetaling ikke var fylt. Ved årets slutt tilfredsstilte alle kommunene kravene til å få utbetalt hele tilskuddet.

Fylkesmannen har gjennomgått kommunenes rapportering for 2005 om bruk av øremerkede tilskudd til psykisk helsearbeid og planlagt tilskudd for 2006 i forhold til statens krav til rapportering og aktivitetsvekst. Kommunene skal rapportere hvordan midlene er benyttet innen 15. februar hvert år. Følgelig kan vi ikke kommentere detaljer i kommunenes rapport for 2006 i årets Helse- og sosialmelding.

Tildeling av øremerkede midler

Kommunene i Østfold fikk i 2006 133 millioner kroner til fordeling. I handlingsplanperioden fram til 2005 er det opprettet 235 årsverk for øremerkede midler. Av disse hadde 93 videreutdanning i psykisk helsearbeid. Kommunene har en tilfredsstillende plan for psykisk helsearbeid og aktivitetsvekst i forhold til størrelsen på tilskuddet. Fremdriften i opptrappingsplanene i kommunene er i tråd med ønsket utvikling på alt som kan telles, men om innhold og resultat av tjenestetilbudet til den enkelte har vi ingen dokumentasjon.

Hovedområder for bruk av øremerket tilskudd

Barn og ungdom

Samlet brukte kommunene i Østfold 24 % av tilskuddet til arbeid med barn og unge, som utgjorde blant annet 62 årsverk. Dette er en positiv utvikling, og viser at kommunene satser mer på barn og unge enn tidligere. I hovedsak disponerte kommunene midlene i tråd med statlige føringer. For fylkesmannen har det fortsatt vært viktig å følge opp at midlene blir disponert til tiltak for barn og unge som er i ferd med å få eller har fått psykososiale problemer og lidelser. Utviklingen er god og viser at kommunene organiserer sitt psykiske

helsearbeid i enheter som er tverretatlige og tverrfaglige. De fleste kommuner gjør dette gjennom å etablere familiesenter, barne- og familieteam, familieverksted og lignende. Vi ser også at skolen, barnehagen og pedagogisk psykologisk tjeneste trekkes sterkere med i arbeidet. Skolen og barnehagen er den arenaen barn og unge oppholder seg store deler av oppveksten, og hvor en kan tidlig identifisere barn og unge som sliter, og iverksette tiltak i samarbeid med øvrig hjelpeapparat i kommunen. Utfordringen er å utvikle riktig og faglig god kompetanse blant personalet. Behandlingstilbud, oppfølging og tiltak rettet mot barn og unge som har psykiske vansker er fortsatt for lite utbygd både i kommunen og spesialisthelsetjenesten. Resultatet av dette er at barn og unge ikke er tilstrekkelig sikret å få riktig hjelp til riktig tid.

Individuell plan er et sentralt virkemiddel for å tilby gode og helhetlige tjenester for barn og unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Kommunene har skriftlige rutiner og maler for individuell plan. På tross av dette ser fylkesmannen gjennom tilsynsarbeid og kontakt med kommunene og spesialisthelsetjenesten, og kontakt med brukere, at dette fortsatt i for liten grad er tatt i bruk.

Noen sentrale utfordringer kommunene har i forhold til målgruppen er:

- Utvikle kompetanse på psykisk helsearbeid for barn og unge i alle berørte virksomheter.
- Samordning og samarbeid i tjenesteapparatet i kommunen, og mellom kommunen og BUPP.
- Tilby individuell plan for alle barn og unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester.

Voksne

Det er et sentralt mål i Opptappingsplanen at mennesker med psykiske lidelser skal kunne få hjelp til å leve og bo selvstendig i egen kommune. For å nå dette målet er det nødvendig å styrke hjemmebaserte tjenester med god kompetanse og årsverk. Kommunen disponerte 56 % av tilskuddet. En vurdering av området må ses i lys av kommunenes samlede bruk av ressurser. Deres mulighet til blant annet å tilrettelegge tjenester for innbyggere med alvorlige psykiske lidelser, men også for mennesker som har angst og depresjon som tradisjonelt ikke er sett på som så alvorlig, men kan være det for den enkelte. Vi ser at det er en utfordring for kommunene å ha tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til å takle alle de ulike behovene som den enkelte har. For å imøtekomme dette har kommunene, utover det å etablere omsorgsboliger med heldøgntjenester for de alvorligste syke, utviklet oppsøkende tjenester som kan tilrettelegge for behandling og hjelp i dagliglivet for den enkelte i kortere og lengre perioder. Dette er også en utfordring overfor de som i tillegg til psykiske lidelser sliter med et omfattende rusmiddelmissbruk. Kommunene er i ferd med å utvikle bolig- og omsorgstilbud men har ikke nok kompetanse og ressurser til å kunne takle dette. Sosial- og helsedirektoratet innvilget støtte til fire kommuner og DPS i Mosseregionen til et nasjonalt pilotprosjekt – Assertive community treatment (ACT) som omhandler organisering av tjenestene til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, og evt med et rusmiddelmissbruk. ACT- teamet har blitt planlagt i 2006 og regner med å være i gang med å gi et tilbud i løpet av våren 2007. Fylkesmannen er med i styringsgruppen for forprosjektet, og har store forhåpninger til at dette kan bidra til nødvendige kompetanse- og metodeutviklingen i arbeidet med målgruppen.

Kommunenes kartlegging i årsskifte 2005/2006 viste behov for 197 omsorgsboliger for mennesker med psykiske lidelser, herunder de som i tillegg også har et omfattende rusmiddelmissbruk. Kommunenes utfordring har vært å søke andre løsninger enn tilskudd gjennom Opptappingsplanen som ble slutført i 2005. Fylkesmannen har registrert at Husbankens boligtilskudd til vanskeligstilte i liten grad ble benyttet i 2006. Tilskuddet er

heller ikke så økonomisk gunstig, og dette er hovedårsaken til at kommunene ikke bygger omsorgsboliger i takt med behovet.

Kommunene disponerte 14 % av det øremerkede tilskuddet til dagtilbud og aktivitetssentre, og gir således et aktiviseringstilbud til noen av de som er ute av arbeidslivet. Den øremerkede satsningen i regi av NAV, finansiert over Opptappingsplanen for psykisk helse, har i hovedsak vært ivarett gjennom prosjektet Vilje Viser Vei som er en systematisk tilnærming til arbeidslivet. Satsningen har for NAV Østfold resultert i prosjektet Senter for jobbmestring, som gir et tilbud til de som er i jobb og trenger hjelp for å bli værende i den, eller er jobbsøkende og trenger ekstra hjelp til dette. Senter for jobbmestring er et treårig prosjekt med tre årsverk for psykologer, og er et tilbud for innbyggerne i Fredrikstad, Sarpsborg og Moss. Fylkesmannen er med i styringsgruppen for prosjektet, og vil følge opp evaluering av tiltaket med tanke på videreformidling av kompetansen og tiltaket i vårt fylke.

Støttekontakt er et annet virkemiddel som skal hjelpe mennesker med å bryte en isolert tilværelse og skape en meningsfull hverdag. Kommunene sliter med rekruttering av støttekontakter og tjenesten er vanskelig å tilpasse til den enkelte. De melder et behov for å organisere og tilby hjelp til sosial støtte og meningsfull fritid på en annen måte enn bruk av tradisjonell støttekontakt. Blant annet kan dette gjøres ved å ansette kultur/fritidsarbeidere, som kan tilrettelegge for samvær med andre mennesker.

Et overordnet prinsipp i Opptappingsplanen 1999 - 2008 er brukermedvirkning. Målet er at brukere og pårørende skal ha reell innflytelse på beslutningsgrunnlaget for tjenester både på individ- og systemnivå. De fleste kommunene har gjennom regelmessige møter med brukerorganisasjoner skapt en arena for brukermedvirkning på systemnivå. Kommunene har i større grad for voksne enn for barn og unge lagt til rette for brukermedvirkning på individnivå, ved å tilby individuell plan.

Sentrale utfordringer i kommunen overfor målgruppen er:

- Utvikle tjenester som er tilpasset, tilgjengelige og virkningsfulle for mennesker med psykiske problemer
- Tilfredsstillende bolig med tilstrekkelig bistand etter behov
- Tilby individuell plan til alle med behov for langvarige og koordinerte tjenester

Samarbeid mellom distriktpsikiatriske sentra og kommunene

Kommunene og de fire distriktpsikiatriske sentra (DPS) i fylket har deltatt i en utviklingsprosess som ble initiert av Fylkesmannen, og ledet av Administrativt samarbeidsutvalg for kommunene i Østfold og Sykehuset Østfold HF. Fylkesmannens oppgave er å være pådriver for gode samarbeidsavtaler mellom kommunen og det enkelte DPS. Fylkesmannen bevilget et tilskudd med kr 260 000 slik at Administrativt samarbeidsutvalg kunne engasjere en prosessleder til å drive utviklingen. Et viktig resultat av dette arbeidet har vært etablering av Operativt forum hvor faglig og administrativ ledelse møtes en gang i måneden. Operativt forum har som oppgave å utvikle gode informasjons- og melderutiner, avklare ansvarsforhold, gjensidig kompetanseutvikling, etablere felles brukerkontakt m.v. Fylkesmannen er kjent med at det også er behov for at hver enkelt kommune og BUPP utvikler en tilsvarende arena for samarbeid og samhandling for barn og unge. På samme måte som det ble gjort overfor målgruppen voksne tok Fylkesmannen et initiativ overfor Administrativt samhandlingsforum for å stimulere til igangsettelse av samarbeidsavtaler, men uten at det førte frem.

Annet

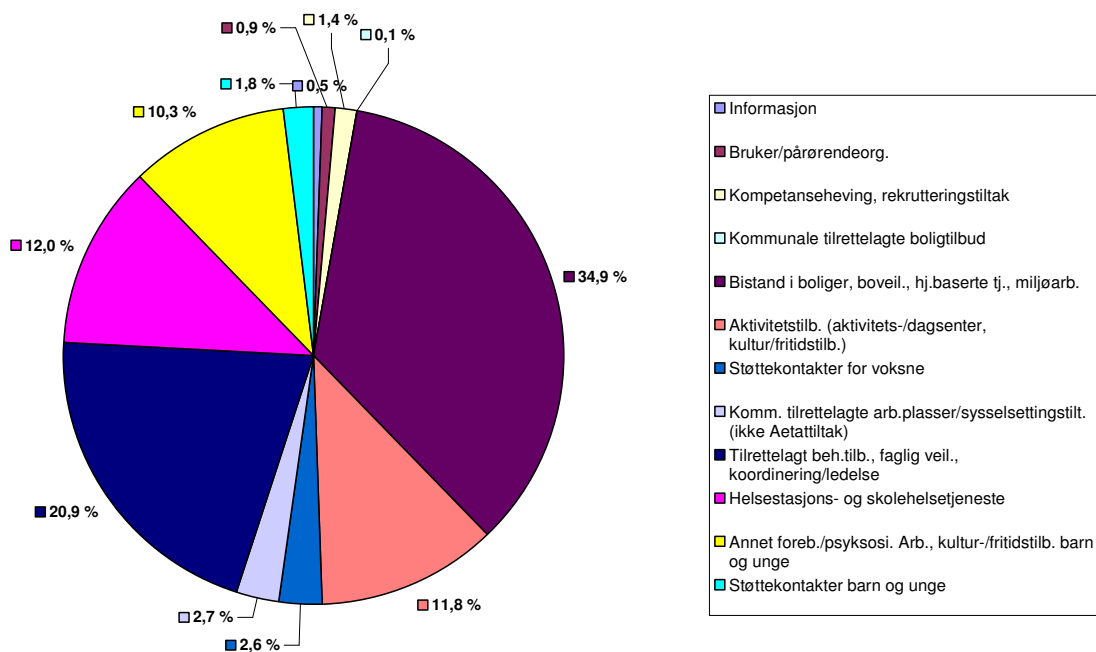
Fylkesmannen i Østfold har i 2006 arrangert kontaktmøter, fagdager og konferanser i regi av

Opptrappingsplan for psykisk helse og Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse. I januar, mai og september inviterte Fylkesmannen kontaktpersoner i BUPP og i kommunene som arbeider med barn og unges psykiske helse, til kontaktmøter hvor temaene er knyttet opp til planene og eksempler på gode tiltak. I januar og juni hadde vi møte med kontaktpersonene for voksne i kommunene og drøftet statlige føringer og gode eksempler. I disse møtene ser vi at vi med fordel kan invitere med DPS for å stimulere til at de og kommunene ytterligere blir kjent med hverandres arbeid.

I mai gjennomførte vi en konferanse i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet hvor veileder i psykisk helsearbeid for voksne i kommunen ble presentert. I oktober inviterte vi til fagdag med tema risikoutsatte barn og unge. I november inviterte Fylkesmannen til konferanse hvor psykisk helsearbeid i skolen var tema. Fylkesmannen har gjennomført møter med politisk og administrativ ledelse i kommuner som vi har vurdert har kommet kort i utviklingen av sitt psykiske helsearbeid.

For å få utbetalt tilskudd i 2007 er det stilt som vilkår at kommunene har en oppdatert og politisk vedtatt plan for sitt samlede psykiske helsearbeid. Kommunene må foreta en vurdering både av eksisterende drift, tidligere målsettinger og behov i tråd med ny kunnskap lokalt og sentralt. Formålet med en slik vurdering er å spisse innsatsen på områder med spesielle behov.

Østfold fylke. Resultatrapportering 2005. Fordeling på tiltak

76.2.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Fylkesmannen i Østfold behandlet i 2006 to søknader om dispensasjon fra kravene i forskriften. I 2005 behandlet vi en søknad. Søknadene kom fra Sykehuset Østfold HF. I den første ba sykehuset om en forlengelse av en tilsvarende dispensasjon gitt i 2005. Dispensasjon ble i første omgang forlenget med tre måneder. I løpet av denne perioden søkte sykehuset på nytt og ba om dispensasjon fram til 30. september 2007. Fylkesmannen innvilget søknaden,

men ga beskjed om at sykehuset neppe kan regne med å få ny dispensasjon for samme forhold igjen.

Bakgrunnen for søknadene fra Sykehuset Østfold HF var midlertidig mangel på personell som oppfyller forskriftens formelle krav til å fatte vedtak i det psykiske helsevernet.

Fylkesmannen ga i sine vedtak sykehuset anledning til å delegere til personell som ikke fullt ut oppfyller forskriftens formelle krav, men som faglig sett er kvalifisert. Det ble satt flere vilkår for delegasjon, blant annet at sykehuset skal rapportere til fylkesmannen, kontrollkommisjonen og sykehusledelsen om samtlige delegasjoner som omfattes av dispensasjonen. I 2006 mottok Fylkesmannen i Østfold rapport om en delegasjon i henhold til dispensasjonen. Denne delegasjonen hadde varighet på to måneder.

76.3 Rusområdet

Tilstandsvurdering/status

Fylkesmannen er bekymret for kapasiteten i tilbudet om legemiddelassistert rehabilitering (LAR) til rusmiddelmissbrukere. De største kommunene har lange ventelister, og dette medfører at det kan ta uforsvarlig lang tid før pasientene får et tilbud.

Kommunene i Østfold har i 2006 vært aktive på rusfeltet. Fylkesmannen har i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter foretatt en kartlegging av kompetanseutviklingsbehov i noen av kommunene, og det kom fram at ansatte både i rustjenestene og andre etater er opptatte av å utvide kompetansen på dette feltet. Flere kommuner vurderer hvordan de skal samordne tjenestene til et helhetlig tilbud. Hjemmetjenesten har en utfordring i forhold til mennesker med rusmiddelavhengighet og sosiale tjenester etter sosialtjenesteloven kap. 4. Noen kommuner er i gang med å bruke individuell plan, mens andre jobber med å organisere arbeidet rundt bruken av dette verktøyet.

Flere kommuner har fått tilskudd til rusmiddelarbeid og gjennomfører prosjekter i kommunens egen regi og i interkommunale sammenhenger. Fem kommuner i Østfold samarbeider med åtte kommuner i Sverige i et Interreg-prosjekt. Temaene i prosjektet er bolig, ungdom og kartlegging.

76.3.1 Alkoholloven

Fylkesmannen har behandlet tre saker i 2006 hvorav to saker om tidsavgrenset inndragning. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse var ca seks måneder. En sak omhandlet anmodning om oppsettende virkning av klage. Behandlingstiden for denne var tre uker. I begge klagesakene om inndragning ble kommunens vedtak stadfestet. Anmodningen om oppsettende virkning av klagen ble ikke etterkommet.

Vi har i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet avholdt konferanse for kommunene med vekt på alkoholloven i et forebyggingsperspektiv, endringer i loven, kommunenes forvaltning av loven og kontroll av skjenkevirksomheter i Østfold.

Fylkesmannen har i siste halvdel av 2006 vært representert i styringsgruppe for Interreg IIIa pilotprosjekt alkoholpolitikk. Formålet med prosjektet er å etablere nettverk for aktører som er berørt av skjenkepolitikken i grenseregionen. Prosjektet har så langt avholdt ett innledende seminar for aktuelle aktører

76.3.2 Rusmiddelarbeid

AU-rus

Arbeidsutvalg med representanter fra Østnorsk kompetansesenter, HIØ, kommunene,

Sykehuset Østfold HF, avd. for rusbehandling og Fylkesmannen har hatt fem møter i 2006. Fylkesmannen holder sekretariat.

Samarbeidsmøter

Fylkesmannen har deltatt med innlegg på samarbeidsmøte for alle i rusfeltet i fylket. Disse møtene arrangeres av avd. for rusbehandling Sykehuset Østfold.

Samarbeidsforum HIØ

Fylkesmannen har deltatt på to møter i samarbeidsforum HIØ hvor også rus har vært tema.

Interregprosjekt ”Fokus rusomsorg”

Fylkesmannen har deltatt i styringsgruppen for ”Fokus rusomsorg”. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom 5 Østfoldkommuner og 8 kommuner i Sverige. Temaene i prosjektet er bolig, ungdom og kartlegging.

Kursrekke for leger

I samarbeid med Østnorsk kompetansesenter er det gjennomført 5 samlinger med rusavhengighet som tema for leger i Østfold. Kurset er godkjent som emnekurs av legeföreningen. Deltakerne vil bli fulgt opp i 2007 med bl.a. tilbud om endringsfokusert rådgivning.

Konferanse for helsesøstre

Vi har i samarbeid med ØKS avholdt en to-dagers konferanse for helsesøstre om risikoutsatte barn og unge. I tillegg er det gjennomført en oppfølgingsdag for deltakerne.

Kartlegging av behov i kommunene

Fylkesmannen har i samarbeid med ØKS gjennomført en kartlegging av kompetanseutviklingsbehov i 7 kommuner i Østfold. Oppsummeringen av kartleggingen danner grunnlag for kompetanseutvikling i 2007.

Individuell plan

Fylkesmannen har deltatt på en oppfølgingsdag for kommunene i Mossedistriktet og Sosialmedisinsk poliklinikk i Moss. Temaet var samarbeid mellom 1. og 2.linjen når det gjelder individuell plan.

I samarbeid med ØKS har Fylkesmannen avviklet et arbeidsseminar over to dager for Rygge kommune. Fokus var på hvordan kommunen skal samarbeide rundt individuell plan.

Tjenester etter sosialtjenesteloven kap. 4

Fylkesmannen har hatt opplæring i saksbehandling i Rakkestad kommune. Fokus har vært på sosiale tjenester. Det har i denne sammenheng også vært fokus på rusmiddelproblematikk. I tillegg har rusproblematikk vært tatt med som tema på et kontaktmøte for pleie- og omsorgsledere i Østfold.

76.4.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har ikke mottatt oppdrag på dette felt i 2006.

76.4.2. St. melding nr.40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer

Fylkesmannen har avholdt oppstartmøte for ”Tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet” (TaKT) (ca. 100 deltagere), og bistått og samarbeidet med direktoratet om gjennomføring av opplæringsprogrammet. Det var ca 60 deltagere på opplæringskonferansen. Det arbeides videre i kommunene med nettverk.

Resultatområde 76.5 Kvalitet og samhandling

Tilstandsvurdering

I Østfold har det de siste to år blitt arbeidet systematisk med å utvikle gode samarbeidsrutiner mellom ulike deler av spesialisthelsetjenesten og kommunenes helse- og omsorgstjeneste. Fylkesmannen har vært med å initiere flere av disse samarbeidsprosjektene. Helseforetak og kommuner har inngått samarbeidsavtaler og tverrfaglige arbeidsgrupper med representanter fra begge nivå har i fellesskap utarbeidet rutiner for henvisning, innleggelse, utskrivning m.v. Man er nå inne i den avgjørende fase hvor de utarbeidede rutiner skal tas i bruk av ansatte i organisasjonene, noe som er avgjørende for å nå målet om bedre samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten. Til tross for dette mottar Fylkesmannen jevnlig henvendelser fra brukere som opplever lite tilfredsstillende behandling på bakgrunn av at samarbeidet mellom kommunehelsetjenesten og spesialistnivå ikke fungerer godt nok, noe som viser at arbeidet med forbedring må videreføres.

Siden 1998 har det vært arbeidet med rekruttering og kvalifisering av ansatte i helse- og sosialsektoren gjennom "Rett person på rett plass - Handlingsplan for helse og sosialpersonell 1998 – 2001" og "Rekruttering for bedre kvalitet rekrutteringsplan for helse- og sosialpersonell 2003 – 2006". I den første planen var det et mål at kommunene skulle lage opplæringsplan og foreta en vurdering av behovet for kompetanse innen helse- og sosialtjenesten og planlegge og iverksette opplæringstiltak for sine ansatte i henhold til behovene. De fleste kommuner har laget opplæringsplan som rulleres i sammenheng med budsjettbehandlingen.

I "Rekrutteringsplan for bedre kvalitet" har den viktigste oppgaven vært å øke antall hjelpepleiere og omsorgsarbeidere fra 3000 pr. år til 4500 pr. år. Målet var å redusere andelen ansatte uten helse- og sosialfaglig utdanning innen pleie og omsorgstjenesten til 10 % i løpet av planperioden. I Østfold har det i samarbeid med kommunene og de videregående skolene blitt satt i gang mange klasser for ansatte som ønsker en grunnutdanning, se pkt. 76.5.4 nedenfor. Fra 2003 – 2005 er andelen ansatte uten fagutdanning i den brukerrettede pleie- og omsorgstjenesten redusert med 3,8 % til 31,5 %. Utviklingen går med små skritt i riktig retning, men det er likevel langt igjen til målet om 10 % uten fagutdanning.

76.5.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Administrativt samarbeidsutvalg som et formelt samarbeidsorgan mellom kommunene i Østfold og Sykehuset Østfold, er nå veletablert og i drift. Fylkesmannen i Østfold mottar referat fra møtene, og har anledning til å gi innspill til arbeidet, blant annet ut fra vår særlige kjennskap til sentrale retningslinjer og nasjonale satsninger. Administrativt samarbeidsutvalg arrangerer samhandlingsforum med ulike temaer to ganger årlig, der Fylkesmannen deltar.

Fylkesmannen har initiert og bevilget midler til et samhandlingsprosjekt mellom kommunene og de lokale distriktspsykiatriske sentra (DPS) i Østfold. Prosjektet har vært utviklet gjennom en ekstern prosjektleder som har sørget for ledelsesforankring og bred deltakelse fra ansatte i både kommunene og de respektive DPS.

Gjennom Opptrappingsplanen stimulerer fylkesmannen i tillegg til dette til samarbeid og samhandling gjennom å invitere til felles kontaktmøte, fagdager og konferanser hvor fagtemaer, forskning, statlig politikk og nasjonale føringer innen psykisk helsearbeid blir formidlet.

Østfold er først i landet med å lansere "Behandlingslinje for barn og unge med ADHD." Dette er et banebrytende arbeid som konkretiserer hva de ulike aktørenes oppgaver er i forhold til oppfangning – henvisning – utredning - oppfølging av barn og unge med ADHD.

76.5.2 Individuell plan

Fylkesmannen har satt fokus på bruken av individuell plan på mange områder hvor vi er i kontakt med kommunene: Rusmiddelområdet, oppfølging av unge i alders- og sykehjem, Tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet (TaKT) og Opptrappingsplanen for psykisk helse. Kommunenes bruk av individuell plan har vært ett av temaene i systemrevisjoner i seks kommuner i løpet av 2006

76.5.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Det har i samarbeid med KS blitt arrangert to konferanser for ledere i kommunene (ordfører, rådmenn, kommunalsjefer) hvor kvalitetsstrategien er blitt presentert og hvor kommunale erfaringer med kvalitetsutvikling har blitt presentert.

Fylkesmannen har organisert arbeidet gjennom en arbeidsgruppe som består av ansatte som arbeider med satsningsområdene Opptrappingsplan, NAV, boligsosial plan og Rekrutteringsplan. Arbeidsgruppen har hatt ansvar for implementering av kvalitetsstrategien internt ved Helse- og sosialavdelingen med tanke på at vi bør være bevisst på kvalitetsutvikling av vårt eget arbeid både i enkeltsaker og pådriverarbeid rettet mot kommunene.

76.5.4 Rekruttering for bedre kvalitet – rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell

Fylkesmannen har gjennomgått kommunenes opplæringsplaner sammenholdt med personellstatistikk fra SSB og vurdert personell og kompetansebehovet i kommunene jf. rapport til Sosial- og helsedirektoratet pr. 10.03.2006.

Det ble i april 2006 arrangert kontaktmøte med alle kommunene i Østfold, Ressurssentrene ved de videregående skolene, aktuelle fagforeninger. Tema var blant annet Menn i omsorgsykker.

I samarbeid med fylkeskommunen og KS ble det arrangert en konferanse for ansatte i kommunene, helseforetaket, de videregående skolene og fagforeningene. Tema var orientering om det nye helsearbeiderfaget som medfører økt behovet for læreplaner fra høsten 2008. Formålet med konferansen var å få i gang samarbeid mellom helseforetaket og kommunene og den videregående skolen i hver region for å sikre fremtidig utdanning av helsefagarbeidere.

Arbeidet med å redusere antallet ufaglærte i den brukerrettede pleie- og omsorgstjenesten i de kommunene som hadde en høyest andel ufaglærte, har vært prioritert. Som følge av dette deltok våren 2006 ca. 60 ansatte fra to kommuner i opplæringstiltak med målsetning å ta eksamen i hjelpepleier- eller omsorgsarbeiderfaget. Østfoldkommunene har i gjennomsnitt ca. 31,5 % ansatte i omsorgssektoren som ikke har formell helse- og sosialfaglig utdanning (2 % lavere enn landsgjennomsnittet).

Desentralisert sykepleierutdanning i Askim med i alt 16 deltakere er nå inne i sitt tredje studieår. Diakonova har ansvar for undervisningen. Også i 2006 har aktuelle kommuner mottatt tilskudd fra Rekrutteringsplanen til dekning av utgifter og delvis permisjon med lønn for ansatte som deltar i denne utdanningen.

Kommuner og fylkeskommuner ble invitert til å søke tilskudd til etter og videreutdanning for ansatte i helse- og omsorgstjenesten. Tilskudd ble fordelt til 16 kommuner. Ved Østfold fagskole har tilskudd fra Rekrutteringsplanen blitt innvilget til å videreføre en klasse for

videreutdanning i eldreomsorg for hjelpepleiere og omsorgsarbeidere som tok eksamen i juni 2006 og en klasse for videreutdanning innen psykisk helse som vil ta eksamen våre 2007.

Fylkesmannen fordelte våren 2006 ca. 3.5 mill. kroner til 16 kommuner som hadde søkt om tilskudd for å iverksette opplæringstiltak for ufaglærte og videreutdanning for helse- og sosialpersonell. I desember fikk Østfold en tilleggsbevilgning på kr 680.000 som ble fordelt til 6 kommuner for å iverksette nye tiltak.

76.5.5 Felles digitalt nødnett

Østfold er pilotfylke for etablering av nytt nødnett og Fylkesmannen har deltatt på to møter i Sosial og helsedirektoratet om saken.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannen har hatt en øvelse om atomulykkesberedskap for Halden kommune på grunn av Haldenreaktoren. Det er utført tilsyn med beredskapen generelt i fire kommuner i fylket hvor atomulykkeberedskap inngår. Fylkesmannen holder hvert år et møte med representanter for samtlige kommuner for å følge opp plangrunnlaget inkludert atomulykkeberedskap. Fylkesmannen ved fylkeslege og ass. fylkeslege har deltatt på to møter i regi av lokal redningssentral (LRS).

I 2006 ble det gjort en kartlegging av den samordnede beredskapen i alle Østfoldkommunene. Det ble blant annet spurt om målsettingen, organiseringen og internkontrollsystemet for beredskapsarbeidet. Videre ble det spurt om hvilke beredskapsplaner som eksisterte og dato for vedtak og revisjon. Det ble etterspurt ROS analyser og hvilke tre områder som var pekt ut.

12 av 18 kommuner svarte på kartleggingen og av disse hadde seks hatt øvelser i 2005, to i 2004, en i 2002 og tre i 2001. To av bykommunene hadde hatt øvelser i 2005. De viktigste områdene i henhold til kommunenes ROS-analyser var: vannforsyning, eksplosjon/brann og strømforsyning. Av kommunene som har svart, hadde alle bortsett fra en kommune, en helse og sosialberedskapsplan inkludert smittevernplan.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen har kun mottatt og behandlet en sak i 2006 vedrørende helsepersonell.

77.3 Særfradrag

Fylkesmannen i Østfold har behandlet 19 saker vedrørende særfradrag i 2006.

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen i Østfold behandlet 359 søknader om dispensasjon fra førerkortforskriftens helsekrav i 2006. 48 av søknadene ble avslått og 8 av disse ble påklaget og sendt Sosial- og helsedirektoratet for klagebehandling. Etter melding fra helsepersonell vurderte vi at 263 personer ikke fylte de helsemessige krav til førerkort eller førerkortklasser og sendte melding til politiet om dette. Som tabellen under viser er det færre meldinger til politiet om ikke oppfylte helsekrav i 2006 sammenlignet med 2005, mens det var en liten økning i antall behandlede dispensasjonssøknader. Sakene behandles innen 6 uker.

Antall saker	2003	2004	2005	2006
Ikke oppfylte helsekrav (melding til politi)	224	281	295	263
Ferdigbehandlende dispensasjonssøknader	251	316	337	359
Råd og veiledning (skriftlige henvendelser) ca tall	50	60	90	80
Totalt	525	657	722	702

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har mottatt ett arkiv med pasientjournaler i løpet av 2006. Arkivet er fra en bedriftshelsetjeneste. Vi har ikke mottatt begjæring om utlevering av journaler fra dette arkivet. Vi har nå til sammen 14 journalarkiver. I løpet av 2006 har vi utlevert ca 10 journaler på forespørsel fra pasient eller pasientens nye lege.

77.6 Rett til trygderefusjon

Vi har ikke mottatt denne type henvendelser.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

Tilsyn

Fylkesmannen i Østfold/Helsetilsynet i Østfold får sine årlige styringssignaler i tildelingsbrev fra Statens helsetilsyn. Her legges det føringer for hvilke tilsyn som er landsomfattende, krav til antall gjennomførte tilsyn, krav til kriterier for utvelgelse av egeninitierte tilsyn, metode for tilsyn. Se pkt 81.1 og 82.2.

Tilsyn og rådgivning basert på erfaringer fra tilsyn skal medvirke til at:

- befolkningens behov for tjenester blir ivaretatt
- tjenestene blir drevet på en faglig forsvarlig måte
- svikt i tjenesteytingen forebygges
- ressursene i tjenestene blir brukt på en forsvarlig og effektiv måte.

Systemrevisjoner

Fylkesmannen har på oppdrag fra Statens Helsetilsyn gjennomført landsomfattende tilsyn i forhold til to områder:

- Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming
- Kommunale og spesialiserte habiliteringstjenester (helse- og sosialtjenester) til barn

Fylkesmannen har gjennomført egeninitierte tilsyn i forhold til to områder:

- Koordinerte helse- og sosialtjenester til voksne med sammensatte behov, herunder saksbehandling ved tildeling og avslag på tjenester.
- Kommunale tjenester til barn med spesielle behov. Dette tilsynet omhandlet samarbeidet på tvers mellom barneverntjenesten, sosialtjenesten, helsetjenesten og skoletjenesten.

Rapport som beskriver Fylkesmannens funn på de ulike tilsynsbesøkene kan leses på Fylkesmannens internettsider, www.fylkesmannen.no/ostfold

Andre tilsyn

Fylkesmannen er pålagt å gjennomføre stedlige tilsyn ved tiltak der kommunen og/eller spesialisthelsetjenesten har vedtatt å anvende tvang og makt i tjenesteutøvelsen til personer med psykisk utviklingshemming. Fylkesmannen har i 2006 gjennomført 6 stedlige tilsyn på bakgrunn av vedtak om bruk av tvang og makt i tjenesteytingen.

Fylkesmannen skal gjennomføre tilsyn med private rusinstitusjoner som ikke er omfattet av rusreformen. Fylkesmannen skal gjennomføre 4 tilsynsbesøk pr. institusjon i året. Det finnes 8 slike rusinstitusjoner i Østfold og Fylkesmannen har gjennomført 2 besøk ved hver institusjon.

Klagesaksbehandling

Antall innkomne klager er redusert med mer enn 10 % i 2006 i forhold til de to foregående år. Andelen behandlede saker som gjelder økonomisk stønad har økt noe, mens andelen behandlede saker som gjelder tjenester er redusert. Ved årsskiftet 2005/06 hadde Fylkesmannen 51 ubehandlede klager etter sosialtjenesteloven. Ved dette årsskiftet var antallet 99. Selv om antallet klager på økonomisk stønad er redusert, er det behandlet like mange saker som gjelder refusjon i trygdeytelser.

Av klager på de sosiale tjenestene utgjør klager på omsorgslønn den største andelen (43 %). Klage på praktisk bistand utgjør 21 %, hvorav brukerstyrt personlig assistanse utgjør om lag halvdel av disse. Andelen klager på brukerstyrt personlig assistanse har økt fra foregående år.

81.1 Planlagt tilsyn

Tilsynsrapportene fra de landsomfattende tilsyn og egeninitierte tilsyn er sendt Statens helsetilsyn fortløpende og rapporteres på eget skjema 20.01.07.

Tilsyn med helse- og sosialtjenesten i kommunene 2006

Tilsynsområder Landsdekkende tilsyn (L), egeninitierte tilsyn (E), Helsetilsynet i Østfold (H) og Fylkesmannen i Østfold (S), Felles tilsyn (F)	Antall	Avvik	Oppfølging
1. Systemrevisjoner i kommunene			
Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming (L, S)	3 kommuner	ja	Avvik under oppfølging
Kommunale og spesialiserte habiliteringstjenester til barn (L, F)	2 kommuner	ja	Avvik under oppfølging
Tilgjengelighet, samhandling, dokumentasjon, kompetanse/opplæring (E, H) Legevakt for Moss (8 kommuner) og Halden	2 legevakter	ja	Avvik under oppfølging
Kommunale tjenester til barn med spesielle behov (E, F)	3	ja	Avvik under oppfølging
Kommunale helse- og sosialtjenester til voksne med langvarige og sammensatte behov (E, F)	1 kommune	ja	Avvik under oppfølging
2. Systemrevisjoner i spesialisthelsetjenesten			
Kommunale og spesialiserte habiliteringstjenester til barn (L, F)	Bupp Moss	ja	Avvik under oppfølging
Psykisk helsevern for barn og unge (E, H)	1 sykehus	ja	Avvik er lukket
Tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbrukere (L, H)	2 rusinstitusjoner	ja	Avvik under oppfølging
Faglig forsvarlig drift (E, H)	1 sykehus	nei	
3. Stedlig tilsyn etter sosialtjenesteloven kap 4A			
Tilsyn på bakgrunn av vedtak om bruk av makt overfor personer med psykisk utviklingshemming.	6		
4. Tilsyn med rusinstitusjoner			
Tilsyn etter forskrift til sosialtjenesteloven kap 3 (E, S)	8 tilsyn, 4 institusjoner		

81.2 Områdeovervåking

Se pkt. 82.3

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen i Østfold mottok 467 klager på vedtak etter sosialtjenesteloven.

Oversikt over behandlede klagesaker fordelt på bestemmelse i sosialtjenesteloven og utfall av klagebehandlingen:

Sakstype	Stadfestet	Omgjort	Tilbakesendt	Avvist	Totalt
Sosiale tjenester	32	24	16	0	72
Økonomisk stønad	234	53	58	3	348
Annet	5	1	0	0	6
Totalt	271	78	74	3	426

388 klagesaker (91 %) ble behandlet i løpet av 3 måneder. 38 saker (9 %) ble ikke behandlet innen fristen på tre måneder.

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap 4A – Bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming.

Fylkesmannen i Østfold har i 2006 mottatt 1000 meldinger om skadeavvergende tiltak. Disse meldingene fordeler seg på totalt 85 personer fra 14 kommuner. Fylkesmannen har stadfestet 22 tiltak som medfører bruk av tvang og makt. Tre tiltak er ikke godkjent eller sendt tilbake til kommunen med anmodning om ytterligere opplysninger og dokumentasjon. I tillegg har Fylkesmannen mottatt fire saker i 2006 som først blir behandlet i 2007.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Alle tilsynssaker skal fortløpende registreres i RegRot, Helsetilsynets database. Median saksbehandlingstid for tilsynssaker som avsluttes i 2006 skal være 5 måneder eller mindre. De sakene som kalles tilsynssaker er basert på uheldige hendelser i helsetjenesten, både den kommunale helsetjenesten, den private og spesialisthelsetjenesten. De aller fleste saker reises på grunnlag av skriftlige henvendelser fra pasient, pårørende eller meldinger fra helsetjenesten selv. I Østfold har antallet slike henvendelser økt betydelig de siste årene.

Helsetilsynet i Østfold har for 2006 mottatt 186 nye tilsynssaker. Dette er en økning fra 2005, hvor tallet var 163.

De alvorligste sakene som gjelder helsepersonell, oversendes Statens helsetilsyn for vurdering av om det er grunnlag for administrative reaksjoner etter helsepersonelloven kapittel 11. Saker mot helsepersonell som ikke oversendes for vurdering av administrativ reaksjon og saker mot virksomheter i helsetjenesten avsluttes av Helsetilsynet i fylket. En del saker som gjelder mindre alvorlige forhold avsluttes etter at Helsetilsynet i fylket medvirker til dialog mellom pasient/pårørende og påklaget personell eller virksomhet. Løses saken på denne måten, avsluttes saken med ”ingen oppfølging etter lokal avklaring”. Når det gjelder avgjørelsene, kan en sak inneholde flere vurderinger.

Tilsynssaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold.

Saksbehandling	2003	2004	2005	2006
Ingen oppfølging etter lokal avklaring	41	27	30	50
Saker avsluttet etter fullstendig saksbehandling	46	89	97	107
Avviste saker	12	15	6	12
Totalt	99	131	133	169

Østfold er det fylket i landet som har hatt den største økningen i antallet tilsynssaker de senere årene. Det har vært en oppgang både i saker fra kommunehelsetjenesten og fra spesialisthelsetjenesten. Vi antar at deler av denne oppgangen kan tilskrives det store mediefokuset det har vært på tilsynssaker fra vårt fylke. Dette har bidratt til å gjøre vår virksomhet kjent i befolkningen. Helsetilsynet i Østfold ser dette som positivt, men antallet henvendelser fra media er i perioder så stort og arbeidet med anonymisering er i enkeltsaker så omfattende, at det går på bekostning av den ordinære saksbehandling. Helsetilsynet i Østfold har i 2006 mottatt 1560 skriftlige begjæringer om innsyn og et ikke ubetydelig antall telefoniske henvendelser fra pressen.

Helsetilsynet i Østfold utøver i tilknytning til tilsynssaks- og klagebehandlingen en omfattende rådgivningsvirksomhet. Vi mottar mange henvendelser fra helsetjenesten, helsepersonell og publikum med spørsmål om lovfortolkning, tilsyn og klageordninger, saksbehandling og informasjon om rettigheter og ansvar. Svært mange henvender seg telefonisk, men også mange gjennom e-post og brev. Helsetilsynets medarbeidere deltar også med foredrag om juridiske tema i undervisning av helsepersonell i kommuner og helseforetak.

82.2 Planlagt tilsyn

Embetet har i 2006 deltatt i begge landsomfattende tilsyn med spesialisthelsetjenesten i vår helseregion. Vi deltok med revisor i tilsynet med habiliteringstjenester til barn, der det i alt ble gjennomført 15 revisjoner i Helseregion Øst, ved tilsyn med 10 kommuner/bydeler og 5 helseforetak, herunder ett helseforetak og to kommuner i Østfold. Vi bidro med revisjonsleder i tilsynet med tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmisbrukere, som omfattet seks institusjoner i helseregionen, herunder en i vårt fylke. Tilsynsrapportene fra de enkelte tilsyn er å finne på Helsetilsynets nettsider og på Fylkesmannens nettsider.

Andre planlagte tilsyn

Tilsynsplan ble sendt Statens helsetilsyn innen fristen. Alle tilsynsrapporter er sendt fortløpende til Statens helsetilsyn og er lagt ut på Helsetilsynets nettsider. For detaljert oversikt over utførte tilsyn se pkt. 81.1. Det er utført 13 tilsyn med helsetjenesten i Østfold i 2006. Det betyr at resultatkravet ikke er oppfylt på grunn av kapasitetsmangel. Det ble påvist avvik ved alle tilsyn bortsett fra ett. Avvikene er under oppfølging.

82 .3 Områdeovervåking

Helsetilsynet - og Fylkesmannen i Østfold utarbeidet en felles helse- og sosial melding for første gang for 2005. Den hadde form av rapportering i forhold til embetsoppdraget og ble brukt som grunnlag for fylkesmannens årsmelding. Rapporten ble ferdigstilt 1.3.2006.

Verdt å vite

Fylkesmannen i Østfold har ikke rapportert om slike forhold i 2006.

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

Det var pr. 01.01.2007 registrert totalt 172 saker i meldesentralen i 2006 hvorav 109 saker med hendelsesdato i 2006. Dette er betydelig færre enn de to foregående år. Man ser av nedenstående tabell at sykehuset i 2006 har meldt de mest alvorlige hendelsene. Dette er resultatet av en bevisst politikk fra sykehusets side, idet de har lukket ut de fleste medisineringsfeil og fallulykker. Disse hendelser håndteres i sykehusets eget kvalitetssystem.

Fra 01.01.2006 ble det bestemt at Helsetilsynet skulle gi tilbakemelding i hver enkelt melding, noe som førte til et betydelig merarbeid for kontoret.

De registrerte sakene fordeler seg slik:

År	Forhold som kunne ha ført til betydelig skade	Betydelig personskade	Unaturlig dødsfall	Totalt
2004	176 74%	54 23%	8 3,4%	238
2005	160 63,5%	84 33,3%	8 3%	252
2006	72 42%	91 53%	9 5%	172

Tjenester til personer med psykiske lidelser

Det fremgikk av oppdragsbrevet at det skulle komme et brev som spesifiserte oppdraget nærmere. Dette har ikke kommet, men representanter for Statens helsetilsyn har vært på besøk og samlet inn opplysninger om saken fra en gruppe av saksbehandlerne.

Tannhelsetjenester

Helsetilsynet i Østfold har ikke hatt kapasitet til å utvise aktivitet på dette området i 2006.

Tilsynsmyndighetenes områdeovervåkingsprosjekt

Helsetilsynet i Østfold har bidratt ved at en av saksbehandlerne har deltatt som medlem i referansegruppa for metodeprosjektet og det er svart på en kartleggingsundersøkelse fra Statens helsetilsyn pr. brev høsten 2006.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Helsetilsynet i fylket behandler rettighetsklager etter pasientrettighetsloven § 7-2. Dette er klager hvor pasientene mener at de ikke har fått oppfylt konkrete rettigheter etter helselovgivningen. Etter pasientrettighetsloven § 7-1 er det et krav at pasienten først selv har anmodet om oppfyllelse av sine rettigheter. Klagen gjelder som oftest avslag på sykehjemsplass, rett til individuell plan, innsyn i/kopi av journal og rett til nødvendig helsehjelp. Siden 2004 har Helsetilsynet i fylket også vært klageinstans i saker om sykefrakt etter pasientrettighetsloven § 2-6.

I 2006 mottok Helsetilsynet i Østfold 50 rettighetsklager, mot 81 i 2005.

Helsetilsynet i Østfold ferdigbehandlet 74 klagesaker i 2006, mot 52 klagesaker i 2005. Median saksbehandlingstid i 2006 var på 233 dager. Vi har imidlertid registrert 14 saker i restanse med en foreløpig gjennomsnittlig ventetid på 123 dager. Dette er en nedgang fra 2005, hvor det ved årsskiftet var 39 saker i restanse.

82.5 Andre oppdrag

Meldinger om vedtak om tilbakeholdelse av rusmiddelmisbrukere

Helsetilsynet i Østfold har ikke mottatt slike meldinger i 2006.

3.9.1 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET – (res.område 91)

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen saker i 2006.

3.9.2 UTENRIKSDEPARTEMENTET – (res.område 93)

Resultatområde 93 Apostiller

Det er behandlet 695 saker i 2006

3.9.3 KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET – (res.område 95-97)

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Tabell 95.1 Registrerte trossamfunn

Trossamfunnets navn:	Ant. medl. 2005	Tilskudd kroner 2005	Ant.medl. 2006	Tilskudd kroner 2006
Al-Gadir islamske senter i Østfold			255	77 010
Anjman Flah-ul Muslemin, Moss	475	136 325	510	154 020
Aremark Pinsemenighet			28	8 546
Den Evangelisk Lutherske Bekjennelse			16	4 832
Den islamske forening i Fredrikstad	471	135 177	466	140 732
Det albanske kultur- og trossamfunn i Østfold			1030	311 060
Det Vietnamesiske Buddhst og Kultursenter	424	121 688	475	143 450
Evangeliekirken Østerbo, Halden	338	97 006	267	80 634
Filadelfia Ørje, Ørje	115	33 005	107	32 314
Filadelfiamenigheten, Fredrikstad	343	98 441	297	89 694
Filadelfiamenigheten, Sarpsborg	867	248 829	758	228 916
Friends – din menighet	19	5 453	22	6 644
Gujarati Cultural Club, Fredrikstad	70	20 090	67	20 234
Halden Islamske Forening	230	66 010	196	59 192
Kraftverket,	35	10 045	29	8 758
Kristi Menighet, Fredrikstad	195	55 965	181	54 662
Kristi menighet, Halden	201	57 687	172	51 944
Menigheten Arken, Rakkestad	70	20 090	53	16 006
Menigheten Filadelfia, Mysen	160	45 920	152	45 904
Menigheten Norge for Kristus, Sarpsborg	75	21 525	76	22 952
Moss Bibelsenter, Moss	414	118 818	446	134 692
Muslim Cultur Center Sarpsborg, Sarpsborg	279	80 073	297	89 694
Muslimsk kultursenter, Askim	142	40 754	113	34 126
Pinsemenigheten Betania, Klavestadhaugen	160	43 840	140	42 280
Pinsemenigheten Betania, Rakkestad	190	54 530	182	54 964
Pinsemenighetemenigheten Betania, Torsnes	70	20 090	67	20 234
Pinsemenigheten Filadelfia, Askim	273	78 351	283	85 466
Pinsemenigheten Filadelfia, Moss	118	33 866	100	30 200
Pinsemenigheten Filadelfia, Varteig			41	12 382
Pinsemenigheten i Skiptvet	161	46 207	161	48 622
Pinsemenigheten Salen, Halden	859	246 533	751	226 802
Pinsemenigheten Salen, Skjeberg	86	24 682	63	19 026
Pinsemenigheten Sion, Ingedal	62	17 794	56	16 912
Pinsemenigheten Sion, Sellebakk	192	55 104	161	48 622
Råde Pinsemenighet-Sion, Råde	27	7 749	24	7 248
Trøgstad Pinsemenighet, Trøgstad	93	26 691	80	24 160
Uganda Muslim Assosiation, Yven	60	17 220	67	20 234
Zen Fredrikstad			18	5 436
ZOÉKIRKEN	478	137 186	473	142 846
Østfold tyrkiske muslimers trossamfunn			338	102 076

Fire registrerte trossamfunn har ikke søkt om statstilskudd i 2006.

Tabell 95.2 Uregistrerte trossamfunn

Trossamfunnets navn:	Ant. medl. 2005	Tilskudd kroner 2005	Ant.medl. 2006	Tilskudd kroner 2006
Den Frie Evangeliske Forsamling, Sarpsborg	127	36 449	113	34 126
Den Frie Evangeliske Forsamling, Moss	147	42 189	140	42 280
Den Frie Evangeliske Forsamling, Askim	47	13 489	47	14 194
Misjonshuset, Moss	119	34 153	123	37 146

Det er ikke registrert noen nye trossamfunn hos Fylkesmannen i Østfold i 2006. Fylkesmannen har ikke foretatt noe kontrolltiltak overfor trossamfunnene de siste år pga ressursmangel.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen har i 2006 behandlet 39 søknader om askespredning hvorav 20 gjaldt forhåndsgodkjenning og 19 var søknader fra etterlatte. Ingen søknader ble avslått.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdags fred

Fylkesmannen har ikke mottatt noen søknader i 2005 om dispensasjon fra lov om helligdagsfred § 5 om søn- og helligdagsstengte utsalgssteder.

3.9.3 FORNYINGS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET – (res.område 99)

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Det er i 2006 utbetalt tilskudd med kr 1.444.998 til kommunepartiene og kr 2.793.612 til fylkestingsgruppene i Østfold og kr 839.583 til fylkesungdomsorganisasjoner.